

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Dispvatio IX. De Æternitate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

quæ potuit heri, si hodie eadem virtute, adiumentis, & circumstantiis instructum sit, quibus fuit heri: eademque pariter nulli determinato tempori affixa potuisse illud sub eadem circumstantiarum peritasti in singulis diebus præteritis sumptis seorsim; foreque, ut possit itidem in singulis subsequendis. Arque similiter de similibus in vniuersum philosophandum esse, ad casus item specialioribus descendendo, quos sub hac generali regulâ comprehendisse sat modò fuerit. Cætera, quæ ad rem spectant, discrimenque, quod ad rem attinet, repertum inter ens existens in pluribus temporibus, & ens existens in pluribus locis supra disput. 5. quæst. 14. videnda sunt.

DISPUTATIO IX.

De æternitate Dei.

EX dictis disput. 8. de tempore, & duratione rerum in vniuersum non exiguum, deriuabitur lumen ad meliùs intelligenda ea, quæ de æternitate diuinâ dicenda sequuntur in præsentî disputatione.

QVAESTIO I.

Verum Deus sit æternus.

HOc adiectiuum æternus, æterna, æternum, bifariam accipitur. Primò propriè, & strictè pro habente durationem infinitam siue correspondentem tempori infinito aut à parte ante, aut à parte post, aut ab utraque. Secundò impropriè, & latè, siue hyperbolicè pro habente durationem valde diuturnam, seu longinquam. Quibus etiam duobus modis accipiuntur hæ particula ab æterno, & in æternum. Nam prior in significatione propriâ, & strictâ significat durationem infinitam à parte ante, atque adeò principio carentem; & posterior durationem infinitam à parte post, atque adeò carentem fine. In significatione autem impropriâ, & latâ prior significat durationem valde longam à parte ante; tamen si principium habuerit: & posterior durationem valde longam à parte post; tamen si habitura finem. Vt enim iuxta communem loquendi morem sæpe per quamdam hyperbolem dicitur infinitum esse id, quod in suo genere valde magnum, aut longum est. Sic etiam per quamdam hyperbolem dicitur sæpe æternum esse id, quod in suâ duratione est valde diuturnum. Et in posteriori quidem sensu lato, hyperbolico, & improprio sæpe particula prædicta accipiuntur in sacris Litteris. Dicitur enim Genes. 17. *Daboque tibi, & semini tuo terram peregrinationis tue, omnem terram Chanaan in possessionem æternam.* Et Iosue 14. *Terra, quam calcavit per tuus, erit possessio tua, & filiorum tuorum in æternum.* Cum tamen eiusmodi possessiones finem habuerint. Leuit. autem 25.

dicitur de seruis aduentitijs, *Et hereditario iure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in æternum.* Et Deuter. 15. de seruo emptitio, *Et seruet tibi vsque in æternum.* Cum tamen huiusmodi seruorum possessio, & seruitus finienda proculdubio in tempore erat. Sæpeque alibi habentur similia. Frequentiùs tamen dicta particula in priori sensu proprio, & stricto vsurpantur in sacra Scripturâ. Qualem citra omne dubium habent loca sequentia Math. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* & infra, *Et ibunt hi in supplicium æternum. Iusti autem in vitam æternam.* Ioan. 6. *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* & rursus, *Qui manducat hunc panem viuet in æternum.* Actor. 18. *Et crediderunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* 2. ad Corint. 4. *Id enim, quod in præsentî est momentaneum, &c. æternum gloria pondus operatur in nobis &c. Quæ enim videntur temporalia sunt; quæ autem non videntur æterna.* Et alia huiuscemodi sexcenta præter ea, quæ subijciemus postmodum.

Propositio I.

De fide est, Deum omnino æternum esse, atque adeò nec principium aliquando habuisse; nec finem aliquando fore habituram existentiam eius.

Id enim testantur passim sacra Scripturæ. Dicitur namque Genes. 21. *Nomen Domini Dei æterni.* Exod. 15. *Dominus regnabit in æternum,* & ultra. Deuter. 32. *Viuo ego in æternum.* Tobia 13. *Magnus es Domine in æternum; & in omnia sæcula regnum tuum.* Psal. 9. *Dominus in æternum permanet,* & infra, *Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi.* Psal. 47. *Quoniam hic est Deus Deus noster in æternum, & in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.* Psal. 102. *Miseri cordia autem Domini ab æterno, & vsque in æternum super timentes eum.* Prouer. 8. *Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret.* (Sermo est de Sapientia à Deo indistincta). Ecclesiastici 18. *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul.* Ilia 40. *Deus sempiternus Dominus,* & cap. 57. *Excelsus, & sublimis habitans æternitatem.* Michea 5. *Egressus eius ab initio, ab itinibus æternitatis eius.* (Sermo est de processione Verbi æterni) Baruch. 4. *Exaceruastis eum, qui fecit vos, Deum æternum.* Ad Roman. 16. *Præceptum æterni Dei.* Similiaque alibi sæpissimè. Nec dicat quispiam, eiusmodi loca de æternitate impropriè, & latè sumptâ pro duratione valde diuturnâ, tametsi finita, intelligi posse. Hoc namque dicere, nefas esset. Tum quia verba sacra Scripturæ præsertim toties repetita in sensu maximè proprio accipienda sunt, quando ex tali acceptio- ne nullum absurdum sequitur. Vti euidenter euenit in præsentî. Tum quia prædicta loca de æternitate propriè sumptâ pro duratione infinitâ intellecta semper sunt ab omnibus Patribus, & ab vniuersâ Ecclesiâ catholicâ. Tum denique quia sacra Scripturâ, ut omnem ambiguitatem excluderet, per alia sæpe verba ab omni ambiguitate prorsus immunita talem Dei æternitatem strictam, & propriam, omninoque subinde infinitam adstruxit, ut cernere est Tobia 9. à Deo Israel, *qui regnat in sæcula sæculorum.* Psal. 89. *Priùsquàm montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à sæculo, & vsque in sæculum tu es Deus.* Psal. 101. *Tu autem*

77

178

179

autem idem ipse es; & anni tui non deficient. Psal. 73. Deus autem Rex noster ante secula. Psal. 144. Regnum tuum regnum omnium seculorum. Daniel. 6. ipse est enim Deus vivens, & aternus in secula; & regnum eius non dissipabitur; & potestas eius usque in aeternum. Ac denique in Epist. Iudæ. Soli Deo Salvatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria, & magnificentia, imperium, & potestas ante omne seculum, & nunc, & in omnia secula seculorum. Similiaque non pauca habentur alijs in locis.

3 Deinde constat propositio ex definitione Concilij Lateranensis sub Leone 3. quæ habetur in cap. Firmiter de summâ Trinit. & Fide cathol. ubi dicitur, *Vnus solus est verus Deus aternus*. Et ex Symbolo Athanasij, *Aternus Pater, aternus Filius, aternus Spiritus Sanctus; & tamen non tres aterni, sed unus aternus*. Constat item, semperque consistit ex unanimi consensu omnium Patrum, omniumque totius Ecclesie fidelium illam tenentium, & passim contestantium, adeo, ut supervacaneum fuerit, alicuius testimonium in medium proferre.

4 Imo in eandem veritatem catholicam Philosophi ethnici naturali rationis lumine ducti communiter consenserunt. Quocirca Boet. lib. 5. de consolat. prof. ult. dixit, *Deum esse aeternum; cunctorum ratione degentium commune est iudicium*. Platoque apud Arist. lib. de Mundo in fine testatur, passim Antiquos docuisse, Deum aeternum esse. id quod loquens de Ioue cecinit Orpheus apud Eusebium lib. de præparat. evang. cap. 3. Prolatumque est ab Apolline Delphico teste Porphyrio in lib. de responsis his verbis, *Erat Iupiter, nunc est, & erit*. Idemque docuerunt Mercurius in Asclep. Parmenides, & Melliſſus apud Simplicium lib. 1. Phys. com. 18. & Arist. lib. 12. Metaph. Quare hieroglyphico circuli, utpote principio, & fine carentis, Deum significabat Antiquitas, ut norant Valerian. lib. 3. & alij. Vnde iure irridet Chrysost. homil. 1. in cap. 1. Ioan. eos Idolatras, qui suos Deos temporaneos, alioque alijs seniores, alios iuniores esse, fingebant.

Propositio 2.

5 Deum omnino aeternum esse ratio naturalis demonstrat.

Esse enim Deum aeternum à parte ante, atque adeo semper sine principio existisse, seu, quod in idem tenet, non incepisse existere in tempore, evidentissime inferitur ex prædicato, quod habet, entis à se. Cum evidentissimum sit ex vnâ parte, non posse quidpiam incipere, existere in tempore, quin accipiat denuò ab aliquo existentiam, quam antea non habebat; ex aliâ verò, non posse illud à se ipso existentiam accipere, à se ipso transeundo de non existente ad existens. Vnde clarissime consequitur, Deum eo ipso, quod habet existentiam à se, nullatenus posse illam in aliquo tempore, de non existente ad existentem transeundo, accepisse, sed necessariò semper, & in omni tempore antecedente, & absque principio habuisse. Quod ipsum est, à parte ante Deum aeternum esse.

6 Quod autem Deus etiam à parte post sit aternus, ita, ut impossibile sit, eum in aliquo tempore deficere, seu desinere existere, non, adeo immediatè demonstratur ex prædicato di-

uino entis à se: quia non adeo immediatè apparet ex terminis ipsis, non posse deficere, ut apparet, non posse incipere id, quod habet existentiam à se. Venit tamen demonstrandum, immediatè ex prædicato vnica causa prima, quod euidenter habet Deus iuxta demonstrationes factas supra disput. 1. faciendasque iuxta disput. 12. Etenim euidenter est impossibile, ut id, quod existit, successu temporis deficiat aliter, quam vel per defectum conseruationis sui oriunda ab aliqua causa; vel per aduentum alicuius seu positivi, seu negatiui incompatibilis cum ipso; cuius subinde contradictorium ad ipsius perseverantiam in existendo omnino requisitum erat. Euidens quippe est, defectum rei iam existentis aliunde, quam ex his duobus capitibus, euenire non posse successu temporis. Sed Deus ex defectu conseruationis sui ab aliqua causa deficere non potest; cum titulo causa prima à nullâ causa conseruetur, sed à se ipso sit causa omnem sui causationem conseruatiam. Neque, deficere potest propter aduentum alicuius secum incompatibilis: quia titulo etiam vnica causa prima eius effectus aliquo modo necessario esse, debet, quidquid potest quoquo modo euenire, successu temporis; euidentissimèque repugnat, ut effectus cum sua causa, à qua dependet, incompatibilis sit. Igitur Deus titulo vnica causa prima necunde potest successu temporis deficere ab existentia, quam habet. Necessaryque proinde est aternus à parte post. Quod erat demonstrandum.

Secundò ostendenda venit eadem veritas ex infinitate, quam Deus necessariò habet quoad omnes suas perfectiones intra proprium vniuersi cuiusque earum genus, prout demonstrabitur inferius disput. 14. Cum enim duratio Dei in quouis tempore perfectio sit sine imperfectione, atque adeo necessariò conueniens Deo iuxta dicenda etiam inferius disput. 16. non potest non ea intra proprium genus esse infinita, ac proinde toti tempori, quod imaginarium appellant, vtrisque infinito correspondens, vti arguebamus in simili supra disput. 6. quæst. 1. proposit. 2. Quod ipsum est, non posse non Deum à tali sua duratione euadere aeternum à parte ante, & à parte post, atque adeo omnino, ut propositio nostra fert.

Tertiò ostenditur idem ipsum consentaneè etiam ad dicta in simili loco citato. Quia Deus titulo entis existentis non potest non esse existens in aliquo tempore iuxta doctrinam statutam disput. 8. quæst. 6. Sed non est, cur existat potius in hoc, aut in illo tempore finito, quam in cæteris omnibus, ut ex se, & ex ibi dictis in simili conspicuum est. Igitur in omnibus omnino, atque adeo ab aeterno, & in aeternum existens est. Cum nullum sit excogitabile tempus finitum, (scilicet imaginarium, de quo in præfati est semper sermo), ante quod aliud non sit præteritum, nullum, post quod aliud non sit futurum, integraque subinde huiusmodi temporum, seu partium temporis multitudo necessariò sit vtrisque infinita, hoc est à parte ante, & à parte post, ut est notum.

Quartò, Quia nulla omnino est pars totius temporis imaginarij vtrisque infiniti, in qua Deus non possit existere. Ergo nulla est, in qua de facto non existat, extiterit, aut sit extituros. Antecedens ex terminis ipsis videtur euidenter: cum sit euidenter, Deum in aliqua tempo-

ris parte existere posse, nec sit, cur in hac, aut in illa potius, quam in cæteris omnibus, possit existere iuxta nuper dicta. Et declarari potest amplius, ac confirmari; quia, cum omnis pars temporis utrinque infiniti capacitatis quædam sit alicuius durationis creaturæ potentis in illâ existere, siue durare iuxta doctrinam stabilitam disput. 8. quæst. 2. si in aliquâ talis temporis parte Deus non posset existere, in aliquâ posset existere creatura, in qua creator ipsius non posset existere. Quod planè absurdum est. Et quidem, cum nulla sit pars dicti temporis, in qua non possit durare quævis creatura earum, quæ indifferentes sunt ad durandum in qualibet; (cuiusmodi haud dubie sunt pleræque iuxta dicta, etiam ibidem); consequenter est evidens, nullam esse partem dicti temporis, in qua Deus durare non possit. Iam verò consequentia primi entymematis inde manifestè probatur: quia si Deus in omni dicti temporis parte potens existere, in aliqua de facto non existeret, de esse ad non esse existentielle, vel de non esse ad esse de facto manifestè transiret. Sicque non solum secundum accidens durationis, sed etiam secundum substantiam successu temporis mutaretur. Quod quàm sit ei repugnans, tum ex dictis disput. 7. tum ex argumento primo loco in præsentis facti euidenter est notum.

10 Quintò. Quia Deus per suam essentiam est præsens in omni spatio locali; atque ita vndequeque immensus; ut supra disput. 6. monstratum est. Igitur & per suam essentiam est, fuit, & erit existens in omni spatio temporali, atque ita æternus utrinque. Nulla quippe in Deo, quod ad rem atinet, congrua disparitas reddi potest, ut constat.

11 Sextò. Quia, debitam esse alicui enti durationem continuatam per longum tempus, planè præferit perfectionem ab omni imperfectione immunem; eoque maiorem arguit entitatiuam perfectionem ipsius entis, quò talis duratio longior est, & quò strictiori iure ipsi est debita. Ergo, cum perfectio entitatiua Dei omnimodis sit infinita, imò & in se continens aut formaliter, aut eminenter omnem omnino excogitabilem perfectionem iuxta infra disput. 16. dicenda; non potest non esse Deo debita iure omnimodis stricto, necessarioque, & essentiali duratio per totum tempus excogitabile utrinque infinitum. Quod est, non posse non Deum esse æternum à parte ante, & à parte post.

12 Septimò. Quia certissimum iuxta, atque euidētissimum est ex demonstratis disput. 1. & 7. Deum aliquando existere, atque adeò in aliquo tempore durare. Ergo certissimum quoque, & euidens censendum est, Deum semper existere, atque adeò in omni tempore utrinque infinito durare, æternumque subinde esse à parte ante, & à parte post. Probo consequentiam, Quia, cum Deus non per durationem superadditam; (persiceretur namque ab extrinsecò; quod ei planè repugnare); sed per se ipsum existat, in quocunque tempore existit; neque aliter ipsius essentia cum vnâ temporis parte, quàm cum reliquis omnibus sit comparabilis, ut ex se constat; hoc ipso, quòd existit in aliqua, existere illum in omnibus, atque adeò ab æterno, & in æternum, necessario dicendum est.

13 Octauò. Quia ad perfectionem vnitatis diuina inferius disput. 12. stabienda pertinet

æternitas Dei. At vnitati diuina nihil perfectionis propriæ ipsi deesse potest. Ergo Deus necessario est æternus. Consequentia est bona. Et minor certissima iuxta dicta in simili supra disput. 6. quæst. 1. Probo ergo maiorem, prout etiam in simili ibidem. Quia vnitatis Dei in essentiali ipsius oppositione quoad existentiam, cum altero Deo fundatur. Hac autem oppositio validior ad excludendum alterum Deum, ab omni tempore, atque adeò perfectior erit, si Deus in omni tempore existat, quàm, si duntaxat, existeret in vno, vel altero, ut ex se constat. Ergo, &c.

14 Nonò. Quia strictior est, intimiorque connexio, quam quævis creatura habet cum Deo, connexione durationis creaturæ cum suo subiecto durante. Sed est impossibile, quòd duratio sit tempore disjuncta à suo subiecto durante iuxta doctrinam statutam disput. 8. Ergo etiam est impossibile, quòd aliqua creatura sit disjuncta tempore à Deo. Ast nullum est tempus in quo non possit existere creatura aliqua; cum omne tempus sit capacitatis alicuius durationis creaturæ iuxta dicta etiam ibidem. Ergo nullum est tempus, in quo non possit Deus existere, & consequenter in quo, dum adest, non existat; quandoquidem per suam essentiam, & non per durationem sibi accessoriam existit, in quocunque tempore existit, ut constat ex dictis.

15 Decimò denique probanda venit eadem veritas ex munere causæ primæ, quòd Deus habet. Cum enim nulla omnino sit pars totius temporis imaginarij utrinque infiniti, in qua non possit existere creatura aliqua à Deo tanquam à causâ primâ dependens in suâ existentia, ut ex sæpe dictis est notum; sitque manifestè impossibile, quòd creatura sit dependens à Deo tanquam à causâ in aliquâ temporis mensurâ, & quòd Deus non sit existens in eadem mensurâ temporis; eo quòd manifestè repugnat, aliquam causam physicè agere, nisi in eâ mensurâ temporis, in qua physicè existens est. Consequitur, nullam esse dicti temporis partem, in qua Deus non possit existere; & consequenter in qua non existat de facto; utpote qui non per accidens sibi accessorium, sed per suam essentiam, atque adeò necessario, indispensablemque existit, in quacunque parte dicti temporis potest existere, ut etiam ex dictis notum est. Per quæ omnia satis superque manet diuina æternitas demonstrata, atque adeò existentia Dei in omnibus omninò partibus totius imaginarij temporis utrinque infiniti.

QUESTIO II.

Qualiter Deus per suam æternitatem sit præsens omnibus alijs rebus aliquando existentibus. Qualiterque res ipse vicissim præsentis sint æternitati Dei.

16 **S**pposita imprimis pro resolutione huius questionis tota doctrinâ tradita disput. 8. de dura-

durationibus superadditis rebus creatis, de qua earum naturā, diuisibilitate, & essentiali successione; necnon tota doctrinā de tempore traditā ibidem. Ad rem specialius accedendo suppono primō, aeternitatem tribus modis posse usurpari. Primō pro attributo omnino intrinseco Dei ab ipsius substantiā indistincto, ratione cuius Deus ipse necessitatus est ad existendum in omni tempore, supposito, quod illud sit. Secundō pro tempore, quod imaginarium appellant, vtrinque infinito, siue carente principio, & fine; (de cuius naturā multa sunt dicta disput. 8. citata, quae hic supponuntur). Terriō pro attributo Dei semiextrinseco ex vtrāque dictā aeternitate coalescente, à quo Deus habet dicto tempore imaginario vtrinque infinito correspondere, siue in eo existere. Et aeternitas quidem primo modo sumpta indiuisibilis est, atque adeo tota simul, vti substantiā Dei, cum qua est profusus idem. Aeternitas verō sumpta secundo modo ex partibus infinitis coalescit, ipsae non simul habentibus esse, sed successiuē fluentibus; tempus siquidem, in quo consistit, suapte essentia est successiuum quoad omnes partes, ex quibus constat, prout loco citato expositum est. Vnde aeternitas tercio modo accepta ab ipso tempore, quod in se includit ex connotato, non potest non esse itidem successiuā. Deus quippe non potest non successiuē correspondere dicti temporis partibus, in eis ve successiuē existere, quo passu ipse successiuē fluunt, siue successiuē habent esse, prout apparebit ex dicendis.

17 Suppono secundō vt dogma certum secundū fidem, quidquid creatum est à Deo, in tempore determinato coepisse existere; atque ita nullam creaturam extitisse ab aeterno respondentem toti aeternitati secundae acceptionis, toti ve tempore imaginario prout infinito à parte ante, seu carenti principio. Id enim saepe traditur in sacra Scriptura, vt Genes. 1. *In principio creauit Deus caelum, & terram.* Psal. 89. *Prusquam mouerentur, aut formaretur terra, & orbis, à saeculo, & vsque in saeculum tu es Deus.* Prouer. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio &c.* Definiturque in cap. Firmiter de summa Trinit. & de fide catholica. Et tradunt omnes Patres. Audiamus vnum August. lib. 4. de Genes. ad litter. dicentem, *Res antequam fierent, erant, & non erant; erant in Dei scientiā; non erant in sua naturā.*

18 Suppono terciō etiam vt certum secundū fidem, creaturas pro eā temporis mensurā, in qua physicē existunt, non posse non esse physicē coexistentes, siue praesentes Deo; siue (quod recidit in idem) temporaliter, seu duratiuē penetratas cum ipso. Quia, cum Deus ratione suae aeternitatis, quam iuxta fidem habet, prout est demonstratum quæst. 1. non possit non esse existens physicē in omni tempore, neque possunt creaturae non esse physicē existentes simul cum Deo in eo tempore, in quo ipsae physicē existunt, vt est notissimum. Quod est, non posse non esse eas pro tali tempore physicē coexistentes, siue praesentes Deo, siue cum ipso temporaliter, seu duratiuē penetratas.

19 Suppono quartō etiam vt certum, praeter praesentiam physicā, quam habent creaturae cum Deo pro illā temporis mensurā, in qua illae physicē existunt, insuper tum in eadem, tum in omnibus antecedentibus, atque adeo ab aeterno tum etiam in omnibus sequentibus, atque adeo

in aeternum habere illas praesentiam aliam intentionalem, siue obiectiuā, qua Deo semper sunt praesentes in ratione obiectorum, scilicet prout intuenti illas ex omni temporis mensurā prout in suā propria existentes. Pro quo adnotandum soletur est, duobus modis dici aliquid in ratione, obiecti praesens respectu cognoscentis, vt oportune notauit Soar, lib. 1. de Scientiā contingentiū cap. 8. & fusius prosequitur Ruiz, disput. 28. de Scientiā lect. 7. Primō, quatenus per cognitionem actualem sui representatur, atque adeo veluti trahitur, praesensque ponitur in potentia cognoscente. Secundō, quatenus aut cognitionem sui actiualem ita se habet in suā existentia, vt iam nihil desideretur, quominus talem potentiam per se ipsum mouere, siue determinare valeat ad sui cognitionem, ab ipsaque potentia subinde immediatē, & in se cognosci, Tunc enim illud in conspectu talis potentiae, atque adeo praesens illi dicitur esse. Vt in obiecto visibili (à quo potissimum hic modus loquendi sumptis exordium) cernere licet, Quod certē non solum dicitur praesens potentiae visus, quatenus per illam actu cognoscitur; sed etiam quatenus ita coram tali potentia positum, ac citra omne impedimentum dispositum, ac propositum est intra spheram actiuitatis eius, vt iam nihil desit, quominus per illam in se ipso cognosci possit. Vt sic enim, quantumvis loco distitum sit, in conspectu visus, & ipsi praesens dicitur esse. Igitur vtroque modo fuerunt ab aeterno praesentes Deo creaturae, & erunt in aeternum praeterita. Primō quidem; quia ab illo actu cognoscit semper fuerunt, & erunt. Secundō; quia ea existentia, quam in suo tempore habent, per se immediatē fuit ab aeterno, & erit in aeternum à Deo visibilis, siue intuitiuē cognoscibilis, potensque ex ipso tempore suo mouere, siue determinare extrinsecē intellectum diuinum prout ab aeterno, & in aeternum, & semper existentem ad intuitionem sui. Quo iure semper in diuino conspectu, atque adeo Deo praesentes in ordine ad sui intuitionem esse dicuntur; tamen non semper, sed in quodam suo determinato tempore sunt physicē existentes. Porro vtraque huiusmodi praesentiarum iure obiectiuā nuncupatur respectu cognoscentis ad distinctionem praesentiae physicae; quae alteri dicitur praesens id, quod simul cum illo existit in eodem tempore, aut loco. Et prima quidem illarum non absre dicitur à Deo, praesentia obiectiuā in actu secundo; secunda verō in actu primo. Differt autem prima à secunda, quod per primam non potest reddi ratio, cur obiectum à cognoscente cognoscatur; cum ea in ipso cognosce consistat; bene tamen per secundam, quae quid prauium est, & conducens ad actualem cognitionem, Ideo enim vnumquodque in se ipso cognoscitur; quia propria, quam habet, cognoscibilitate ab omni impedimento expedita per se valet determinare potentiam ad cognitionem sui. In quo ista praesentia consistit. Deinde differunt; quia prima cuius obiecto, & quavis ratione cognoscitur accommodatur; eo quod quidquid quouis modo cognoscitur, representatur, atque adeo praesens per sui cognitionem redditur cognoscenti. Secunda verō solum tribuitur obiecto existenti in aliqua differentia temporis, in eaque per se immediatē visibili, seu intuitiuē cognoscibili. Obiectum quippe corporeis oculis visibile (ex quo istud genus praesentiae, vt dicebam, ad alia per analogiam translatum

iatum est) dumtaxat dicitur præsens visui, quatenus intra spheram eius actualem existentiam, habet ab omni obstaculo expeditam. Vnde obiecta dumtaxat existentia in aliqua differentiâ temporis prout in se ipsis immediatè cognoscibilia, dicuntur isto præsentia genere præsentia Deo ab æterno, & in æternum, & semper; non itidem, obiecta purè possibilis, aut impossibilia, neque ipsa existentia prout cognoscibilia in alio tanquam in medio.

20 Suppono quintò etiam ut certum, creaturas non esse coexistentes, siue præsentis physicè Deo ab æterno, & in æternum, & semper in omni tempore vtrinque infinito tanquam in propria mensurâ, qua ratione sunt ipsi coexistentes, siue præsentis in eâ determinatâ mensurâ temporis, in qua existentiam habent, iuxta suppositionem tertiam. Quia ad id opus erat, quòd existerent ut in propria mensurâ in omni tempore vtrinque infinito; atque ita in nullo determinato tempore cœpissent existere contra dogma fidei statutum, suppositione secundâ.

21 Difficultas ergo, quæ in præsentia examinanda superest est. Vtrum creaturæ ab æterno, & in æternum, & semper sint physicè coexistentes, siue præsentis Deo in ipsâ Dei aeternitate ut in mensurâ alienâ superexcedente, & infinitâ, omnesque subinde differentias temporis vtrinque infiniti comprehendente.

22 Affirmant communiter Thomistæ Capreol. in 1. dist. 36. quæst. vnic. & dist. 38. quæst. 1. Caiet. 1. par. quæst. 14. art. 13. Zumel, & Bann. ibidem Ferrar. lib. 1. contra Gent. cap. 66. Alvarez disput. 8. & 9. de Auxil. Navarretè contr. 52. Nazar. contr. 3. Ledesm. tract. de Auxil. disput. 2. de Scient. diff. 1. dub. 1. Cordub. lib. 1. Quæstionarij quæst. 55. dub. 8. Trigos. 1. par. quæst. 10. art. 4. dub. 2. Gonzal. disput. 43. sec. 3. & 4. Carmelit. 1. par. tract. 3. disput. 8. dub. 3. Granad. tract. 4. disput. 3. & 4. & alij Recentiores. Pro eademque sententiâ stare videntur specie tenus Molina 1. par. quæst. 4. art. 13. diiput. 13. & 14. Gillius lib. 2. de essentia Dei tract. 10. à cap. 15. Fonsec. lib. 6. Metaph. cap. 2. quæst. 4. Ruiz tom. de Scient. disput. 28. & alij. Tamen reverè itent pro opposita; aut certè ad controuersiam de solo modo loquendi totam hanc quæstionem reducant. Circa quam quidem Thomistæ commemorati planè asseuerant, creaturas omnes præsentis, præteritas, & futuras secundùm suum esse reale simul esse coexistentes, siue præsentis physicè Deo ab æterno, & in æternum, & semper; ita tamen, ut ista particula simul, ab æterno, in æternum, & semper non tam mensuram temporis denotent, quam mensuram aeternitatis intrinsicæ Dei, quæ tota simul, & indiuisibilis est, atque adeò præsens adæquatè, neque quidquam de futuro, aut de præterito participans, sed omnia tempora præterita, præsentia, & futura suâ infinitudine ambiens.

23 Alij verò Theologi communiter præsentiam istam simultaneam, physicam, & vtrinque æternam creaturæ in aeternitate Dei vnanimi consensu reijciunt, solumque admittunt obiectum. Ita Mendoga in Quodlib. quæst. 7. scholast. Basil. 1. par. Variarum quæst. 10. expositiuâ cap. 3. Pesant. 1. par. quæst. 14. art. 13. disput. 4. Valent. & Molin. ibid. Vaz. disput. 64. cap. 2. Soar. lib. 1. de Scient. conting. cap. 7. & 8. Less. de grat. effc. cap. 20. num. 8. Henric. de Fine hominis cap. 3. à num. 4. Albertin. tom. 1. princ. 4.

philso. quæst. 14. art. 13. dubit. 4. Heric. disput. 6. de Scient. cap. 4. Tann. disput. 2. quæst. 8. dub. 6. Turrian. opusc. 3. disput. 1. Alarc. tract. 2. disp. 2. cap. 8. & 9. Mœrat. disput. 24. Gasp. Hurt. disput. 4. de Scient. diff. 2. Monæus in Select. Franc. Amic. Martinon, Ribas, & alij. Apud quos Alex. Bonau. Scot. Durand. Aureol. Ocham. Gabriel. Greg. Cartus. Heruz. Ægid. Syluest. Deza, & alij Thomistæ antiquiores Caietano. Qui quidem loco supra citato mentem S. Th. & veritatem ipsam sibi primò illuxisse ipsius Doctoris sancti ope arbitratur, eamque planè contineri in sententiâ num. præced. relatâ. Quam postea alij Thomistæ post Caietanum sequuti amplexati sunt. Excipe tamen ex Antiquioribus Capreolum, qui ipsam eandem supra, licet formidolosè, tradit, & Richardum in 1. dist. 39. art. 1. quæst. 1. qui eam problematicè defendit.

24 Porro Quiros noster tom. 1. de Deo disput. 48. sect. 4. nouissimè docet, creaturas omnes præteritas, atque futuras physicè esse coexistentes, atque præsentis simul, & semper aeternitati Dei, non quidem propriâ præsentia, & coexistentia, sed præsentia, & coexistentia ipsius Dei. Eam enim esse excellentiam diuinæ aeternitatis, ut iam nunc, atque adeò in vnoquoque instanti temporis, non reduplicatiuè prout in illo, sed specificatiuè sumpta ad omnes omnino partes temporis præteritas, & futuras physicè, & actualiter extensa sit, atque adeò physicè, & actualiter, & simul præsens, coexistensque duratiuè tum illis, tum creaturis in eis existentibus. Perinde, ac immensitas intrinseca Dei existens Matriri, non prout Matriri, sed specificatiuè sumpta physicè, & actualiter extensa est ad cæteras omnes partes totius spatij localis, ad resque subinde in eis locatas; & consequenter vtrisque physicè, & actualiter, & simul præsens, seu coexistens localiter. Cui sententiæ suffragari videtur Ribadeneira tom. de Scient. disput. 15. & 16. quatenus docet, aeternitatem intrinsicam Dei durationem esse sibi identificantem formaliter omnes differentias durandi, hodiernam scilicet, hesternam, crastinam, perendinam, & cæteras omnes. Subindaque Deum à suâ intrinsicâ duratione præcisè absque vllâ temporis extrinseci connotatione habere formaliter durare, siue existere hodie, heri, cras, perendie, in cæterisque differentiis. Vnde infert, aeternitatem Dei cum qualibet duratione creatâ, atque adeò cum qualibet parte temporis extrinseci non alium ordinem constituere, quàm præsentis ad præsens: atque ita nullum ens, nullumque tempus esse præteritum, aut futurum, sed cuncta esse præsentia, seu temporaliter indistantia respectu aeternitatis Dei. Quia tamen aeternitas Dei actu coexistens esse non potest enti creato, nisi quando hoc est actu existens; eo quòd coexistentia actualis Dei cum ente creato ex vtriusque coalescit actuali existentia; addit, indistantiam, quam semper habet aeternitas Dei à cæteris omnibus tum entibus, tum temporibus, non quidem coexistentia, sed plenæ sufficientiæ esse. Ex quo tandem, concludit, præsentia tantum obiectiuâ, non item physicâ posse dici creaturas in vnoquoque instanti temporis, atque adeò semper, siue ab æterno, & in æternum præsentis, seu coexistentes Deo. In quo dissentit à Quiros. In eo tamen ambo conueniunt, quòd Deus iudicium tantum de præsentia habet de quavis creaturâ existente, quo

semper iudicat, *creatura existit*; quin possit unquam iudicare, *creatura exiit*, aut, *creatura existet*. Unde ambo inferunt (in hoc subscribentes Thomistis supra relatis) maximè operè conferre ad scientiam visionis, quam Deus habet de creaturis existentibus, quod hæc sint physice præterites æternitati Dei, seu potius, quod æternitas Dei modis dictis sit ab illis physice indistans.

Propositio I.

25 Patres Ecclesiæ, & S. Tho. non præsentiam physicam, quam adstruunt Auctores num. 22. & num. 24. citati, sed præsentiam obiectiuam dumtaxat attribuunt rebus existentibus seu de futuro, seu de præterito respectu æternitatis Dei.

Quoniam potissimum fundamentum sententiæ suæ ab auctoritate Sanctorum Patrum, & Angelici Præceptoris petunt Auctores dicti, illud imprimis euertere, in nostrarumque sententiam conuertere, opera præteritum erit, ostendendo Patres, & S. Tho. pro nobis potius, quam pro illis stare. Et primùm Ambros. lib. 7. de fide ad Gratian. cap. 7. dum ait, *Deo, que sunt futura, præsentia sunt*. de præsentia obiectiuam loquitur, ut manifestant sequentia verba. *Et ei, cui præcognita sunt, omnia ventura profactis sunt*. De eadem præsentia loquitur Hilari. lib. 12. de Trinit. inter medium, & finem loquens, *Nihil non semper cum Deo fuit, quiddam in rebus est*. Subiungit enim immediatè, *Quæ, & si ad creationem sui capta sunt, non sunt tamen à Dei præscientiâ, vel potestate inchoata*. Consentit Hieroni. ut videre est in eius fusionibus commentarijs epist. ad Ephesios cap. 1. ad illud. *Sicut elegit nos, &c.* ubi ait, *Quod electos nos ante fabricam Mundi testatus est, ad præscientiam Dei pertinet; cui omnia futura iam facta sunt; & ante, quam fiant, vniuersa sunt nota*.

26 Idem est sensus Augusti. lib. 5. de Trinit. cap. vlt. cum dicit, *Apud Deum nec præterita transeunt, & futura iam facta sunt*. Puta relatè ad suam cognitionem, ut magis explicat lib. 15. cap. 7. dicens. *Ita Deus nouit omnia, ut neque ea, que dicuntur præterita, ibi prætereant; neque ea, que dicuntur futura, quasi desint, expectentur, ut veniant; sed præterita, & futura cum præsentibus sint cuncta præsentia*. Nimirum præsentia obiectiuâ. De qua etiam loquitur lib. de prædest. & grat. cap. 5. sub initium, dum ait, *Quæcumque temporum moribus agitantur, adhuc nec sperantur futura, nec præterita transeunt; sed in præsentia Diuinitatis præsentis semper luce cernuntur*. Dixerat enim paulò ante, *Mundus, quantum pro tempore, ex quo factus est, caperit, in illa præsentia luce faciendus nullum potuit habere principium*. Et quantumcumque vel ex Adam usque, in hodiernum diem homines nati sunt, vel post nostram ætatem sunt nascituri, apud Deum nati sunt iam; & qui decursu totius vite tempore transeunt, in illo nihilominus diuini obtutus lumine sunt permanentes. Idem vult Augusti. lib. 2. ad Simplicianum quæst. 2. parum à principio, dum scientiam Dei de futuris ideo probat minus propriè dici præscientiam; quia apud Deum nihil est futurum in ordine ad cognosci. Ut luculentius ipse S. Doctor exposuit in illud Psalm. 45.

Et pulchritudo agri mecum est. Inquiens, *Cum illo enim erant omnia futura, & cum illo sunt omnia præterita*. *Futura ita, ut non ei detrahantur omnia præterita*. *Cum illo sunt omnia cognitione quadam ineffabilis sapientiæ Dei in Verbo constituta*. Et paulò post. *Et quare apud ipsum omnia? Quia, & ante, quam essent omnia, aut crearentur, ei nota erant omnia*. Quid clarius? Adde, ipsum August. ferm. 11. de verbis Apostoli dixisse, *Habet Deus electos apud se ipsum, non in natura, sed in præscientiâ suâ*. Et lib. 4. de Genes. ad litt. cap. 18. *Res ante, quam fierent, erant, & non erant: erant in Dei scientiâ; non erant in suâ natura*.

Difficilius videtur loqui Gregor. mag. lib. 20. 27

Moral. cap. 23. dum ait, *In illo enim nec præterita, nec futura reperiri queunt, sed cuncta mutabilia immutabiliter durant; & que in se ipsis simul existere non possunt, illi simul omnia assunt: nihilque in illo præterit, quod transit: quia in æternitate eius modo quodam incomprehensibili cuncta volumina seculorum transeuntia manent, currentia stant*. Verùm, loqui Gregor. de præsentia obiectiuâ, qua cuncta in ordine ad sui cognitionem, semper in Dei prospectu dicuntur stare iuxta dictâ suppositione quarta, tum ex eodem contextu, tum alijs ex locis eius, ubi similia reperit, constat. Dixerat enim paulò antea. *Quomodo est præscius, dum natus, nisi, que futura sunt, præsciantur? Et scimus, quia Deo nihil futurum est: ante cuius oculos præterita nulla sunt, præsentia non transeunt, futura non veniunt: quippe quia omne, quod nobis fuit, & erit, in eius prospectu præscit est*. Et omne, quod præsens est, scire potius potest, quam præscire. Et lib. 4. Moral. cap. 32. ad illud Job. 3. *Cum Regibus & Consultibus terra. Fuisse, inquit, vel futurum esse, æternitas non habet; cui nimirum nec præterita transeunt, nec, que futura sunt, veniunt: quia cuncta præsens videt*. Magis adhuc se explicat lib. 9. cap. 35. dum loquens de æternitate Dei ait, *Eique nec transacta prætereunt, nec adhuc ventura, quasi que non appareant, desunt: quia is, qui semper esse habet, cuncta sibi præsentia conspiciit: cumque aspiciendo post, & ante non tenditur, nullâ inuicem mutatione, variatur*. Ecce cunctorum præsentiam in æternitate Dei ad eorum apparentiam, aspectum, intuitumque dumtaxat refert, Gregorium sequitur Isidorus lib. 1. de Summo bono cap. 6. consentitque Anselm. de casu Diaboli cap. 21. inter principium, & medium dicens, *Præsentia Dei non propriè dicitur præscientia, cui enim omnia semper sunt præsentia, non habet futurorum præscientiam, sed præsentium scientiam*. Id quod etiam docet Boetius lib. 5. de consolatione profla 6. inter principium, & medium.

28 Magis ad mentem Aduersariorum videtur loqui ipse Anselm. de concordia præscientiæ cum libertate cap. 1. circa medium. Ubi, cum dixisset, nihil in æternitate esse nisi præsens, quantumuis illud in tempore præteritum sit, aut futurum, addit. *Siquidem, quemadmodum præsens tempus continet omnem locum, & que in quolibet loco sunt; ita æterno præsentis simul clauditur omne tempus, & que sunt in quolibet tempore*. Multaque deinceps subiungit, quæ phrasim illorum redolent. Cæterùm, loqui eum de contentiâ temporum, & rerum in æternitate in ordine ad eorum cognitionem, atque adeo de præsentia tantum eorum obiectiuâ in actu primo, quam

quam suppositione quartâ exposuimus, verba illa paulo infra posita denotant. *Hoc ergo modo quidquid de his, quæ libero sunt arbitrio, veluti necessarium sacra Scriptura pronuntiat, secundùm æternitatem loquitur; in qua præsens est omne verum, immutabiliter.* Quia, quidquid in suo tempore futurum est necessarium necessitate consequente, est verum in æternitate, ipsique præsens obiectiue præsentia dictâ. Vnde Anselmus benè inferriâ concludit, ratione huiusmodi præsentia diuinam præscientiam cum libertate nostrâ conciliari. Quia nimirum iam supponitur actus liber futurus, vt sicque visibilis à Deo, propositusque diuino conspectui, & ipsi præsens obiectiue, antequam diuina præsentia infallibiliter in illum tendat. Quo fit, vt per hanc non antecedens necessitas aduersâ libertati inducatur, sed consequens cum illâ cohærens.

29 Clariùs eandem obiectiuam præsentiam adstruunt alij Patres. Beda lib. variarum qq. quæst. 13. inter medium, & finem. *Ab æterno, inquit, ea, quæ sunt futura nobis, in conspectu suo præsentia habuit.* Petr. Damian. epist. 4. de omnipot. cap. 7. ait, *Omnia suis obiecta conspectibus præsentialiter videt.* Greg. Nylen. orat. cateche. 22. *Futuros euentus tanquam res præsentis intuetur.* Damasc. dial. contra Manichæos prope medium, *Quæ futura sunt, veluti iam facta prospicit, & indicat.* Nemes. lib. de naturâ hominis cap. 44. §. 3. fine, *Deo futura tanquam præsentia sunt.* Prosper denique lib. 2. de vocat. Gent. cap. 34. dicit, *Scienciam Dei, quæ & præterita, & præsentia, & futura complectitur, tempore non tenet; & tam in conspectu eius stare ea, quæ gerenda sunt, quam illa, quæ aut geruntur, aut gesta sunt.*

30 Obijci tamen contra nos potest; Patres commemoratos non posse loqui de præsentia obiectiuâ futurorum in æternitate: quia per hanc non potest reddi ratio, (vt sæpe ab ipsis redditur), cur Deus futura ipsa ab æterno cognoscat; & cur eorum præscientia potius scientia præsentium, quam præscientia futurorum dicenda sit. Perperam enim dicerent Patres, ideo cognoscere Deum futura; quia futura cognoscuntur ab ipso; quod ipsum est, esse ei præsentia obiectiue. Neque esset, cur illi potius à scientiâ diuinâ de futuris, quam à creatâ auferrent rationem præscientiâ: quandoquidem etiam scientia creatâ præsens sibi habet obiectum, quod representat, hoc genere præsentia obiectiue. Verùm hæc obiectio solùm haberet vim, si nos testimonia Patrum exponeremus de solâ præsentia obiectiuâ in actu secundo. Quia tamen asserimus, eos vt plurimum de præsentia obiectiuâ in actu primo sermonem facere, prorsus obiectio ruit. Quia per præsentiam hanc optimè redditur ratio, cur Deus futura cognoscat, vt suppositione quartâ notauimus. Tolliturque à scientiâ diuinâ ratio strictæ præscientiæ, quam habet creatâ. Intellectui quippe creato non sunt res futuræ hoc modo præsentis obiectiue, quemadmodum intellectui diuino; eo quod intellectus creatus non habet à naturâ vim intuendi illas in se ipsis determinatus immediatè ab earum existentia futurâ, prout opus erat, vt illæ in eius conspectu esse dicerentur, atque adeo ipsi præsentis, vt constat ex dictis in eâ suppositione quartâ sæpe citatâ. Quo fit, vt scientia, quam intellectus creatus de huiusmodi rebus futuris habet; strictissimè præscientia sit; secus verò, quam habet

Deus. Adde, dum Patres à scientiâ diuinâ de rebus futuris remouent rationem strictæ præscientiæ, quam habet creatâ, huius etiam imperfectiones intendere relegare à Deo. Creatura enim aut coniecturando per causas, aut per fidem, aut per speciem sibi indebitam, extrinsecusque immixtam cognoscit res futuras. Qui modi cognoscendi illas longè absunt à Deo. Neque putandi sunt Patres omnem rationem præscientiæ tollere à scientiâ Dei de rebus futuris. Negari enim non potest eam eareus esse præscientiam, quatenus per infinitum tempus præcedit obiectum. Quo iure præscientia passim in sacris Literis, & ab ipsis Patribus appellatur. Sapient. 19. *Præsciebat enim futura.* Ad Roman. 8. *Quos præsciuit.* 1. Petri 1. *Secundùm præscientiam Dei Patris.* Et sæpe alibi.

Iam verò S. Tho. vbique insistens vestigijs Patrum eandem, atque illi, attribuit præsentiam rebus futuris, & præteritis respectu æternitatis Dei; longèque abest ab adstruendâ præsentia earum physicâ, quam illi Caiet. & eius sequaces adscribunt, vt nobiles alij Thomistæ disertè notarunt: quales sunt Heruæus, Aggidius, Syluester, & Deza citati supra. Etenim 1. par. quæst. 14. artic. 3. in corp. vnde suam Caiet. opinionem hausit, non obscure loquitur S. Tho. de præsentia obiectiuâ rerum in actu primo, de qua cæteros Patres loquutos, diximus. Ait enim, *Vnde omnia, quæ sunt in tempore, sunt Deo ab æterno præsentia, non solùm eâ ratione, quæ habet rationes rerum apud se præsentis, vt quidam dicunt; sed quia eius intuitus fertur ab æterno supra omnia, prout sunt in suâ præsentialitate.* Quasi dicat, res contingentes præsentis sunt Deo ab æterno, non solùm quia apud ipsum sunt earum idæ; sed quia res ipsæ quoad existentiam, quam habituræ sunt in tempore, sufficienter sunt ei propositæ, & in conspectu, vt per immediatam intuitionem in eas possit ferri ab æterno. Vnde manifestum est, subdit, *quod contingentiæ & infallibiliter à Deo cognoscuntur, in quantum subduntur diuino conspectui secundùm suam præsentialitatem.* Et quidem particula *ab æterno*, quam bis usurpat S. Tho. manifestè denotare videtur, eum non de præsentia physicâ, sed tantum de obiectiuâ prædictâ loqui. Quippe talis particula absolute prolata, vt à S. Tho. profertur, non æternitatem Dei intrinsecam, sed extrinsecam durationem temporis infiniti, ac sine principio significat. Quo sensu non potuit S. Tho. dicere, res contingentes esse ab æterno Deo præsentis præsentia physicâ; cum id sit erroneum, hoc ipso, quod de fide est, eas cæpisse in tempore existere; sed tantum de præsentia obiectiuâ in actu primo, prout à nobis est explicata. De qua vtiq; loquutus etiam fuerat artic. 9. eiusdem quæst. in corp. dicens. *Quodam enim, licet non sint nunc actu; tamen vel fuerunt, vel erunt, & omnia ista dicitur Deus scire scientia visionis.* Quia, cum intelligere Dei, quod est eius esse, æternitate mensuretur, quæ sine successione existens totum tempus comprehendit, præsens intuitus Dei fertur in totum tempus, & in omnia, quæ sunt in quocunque tempore, sicut in subiecta sibi præsentialiter. De eademque semper præsentia obiectiuâ censendus est loqui S. Tho. vbicumque de præsentia futurorum, aut præteritorum in Dei æternitate disserit. Id quod & ipsi contextus satis apertè significare videntur, si bene

bonè expendantur, Videatur insuper 1. par. quæst. 57. artic. 3. in corp. tum quæst. 2. de verit. artic. 12. in corp. & lib. 1. contra Gent. cap. 66. ubi ratione 6. ait, *Quidquid per totum decursum temporis agitur, diuinus intellectus in tota sua aternitate inquetur quasi præsens: nec tamen, quod quadam parte temporis agitur, semper fuit existens.* Cui doctrinæ etiam insistit cap. 67. & in 1. distinct. 38. quæst. 1. artic. 5. post multa ad rem dicta concludit, *Omnia ut præsentia vno intuitu procul videt quasi ab aternitatis speculo, excludens videlicet per particulam procul præsentiam physicam, ut ex se patet.* Similiaque habet lib. 1. Periherm. lect. 14. Adde denique ex 1. 2. quæst. 91. artic. 1. ad 1. illud eiusdem S. D. *Ea, quæ in se ipsis non sunt, apud Deum existunt, in quantum tamen sunt ab ipso cognita, & præordinata.* Itaque S. Tho. potius pro nobis, quam pro Criet. & sequacibus stare haud dubiè censendus est.

Propositio 2.

32 Res contingenter existentes in aliquo determinato tempore neutiquam dici possunt coexistere Deo ab aeterno, aut ei realiter, & physicè ex aternitate, & semper simul præsentem esse.

Hæc propositio ex testimonijs Patrum primà citatis colligitur. A ratione autem, supposito dogmate fidei statuto suppositione secundà, probatur primò. Quia iuxta illud res contingenter existentes in aliquo determinato tempore neutiquam existunt ab aeterno. Ergo neque coexistunt Deo ab aeterno. Patet consequentia: quia nequit alteri coexistere, quod non existit; (cum coexistentia duorum nihil sit aliud, quam simultanea amborum existentia, ut est notum). Ergo nequit coexistere Deo ab aeterno, quod ab aeterno non existit. Dicunt Thomistæ, res creatas non existere ab aeterno in mensurâ propriâ: quia propriâ, & adæquata mensura earum est tempus, in quo denuò existunt, cum ante illud non existerent: existere tamen ab aeterno in mensurâ aternitatis tanquam in alienâ mensurâ communi, & excedente; qua etiam ratione coexistunt ab aeterno Deo. Sed contra. Aut, existere res ab aeterno in mensurâ aternitatis, est coexistisse eas semper, & absque principio aternitati intrinsicæ Dei; aut est coexistere eas eidem aternitati tunc temporis, quando ipsæ existentiam habent. Primum dici non potest: quia est contra dogma catholicum stabilitum. Secundum est id ipsum, quod omnes asserimus, quodque ad præsentem difficultatem de præsentia simultaneâ rerum creaturarum in aternitate non attinet, larbatum tamen extraneo, & alieno loquendi modo, ut ad eam videatur conducere. Omnes quippe fatemur, Mundum, quo tempore existit, aternitati Dei, siue Deo ipsi coexistere: non tamen propterea dicimus, Mundum coexistere Deo ab aeterno: nam hoc significat, Mundum semper, & in omni tempore, in quo Deus existit, existisse. Quod est hæreticum.

33 Sed dicunt rursus, in phrasi suâ eas particulas, *ab aeterno, in aeternum, & semper*, sicut & verbum, *existere*, nihil prorsus significare de extrinsecâ mensurâ temporis seu infiniti, seu finiti; sed meram mensuram aternitatis Dei, quæ tota simul, & indiuisibilis est, atque atque adeò carens

principio, & fine, tum etiam præterito, & futuro, suâque infinitudine ambiens tempora omnia, & quæcunque in ipsis temporibus successiue habent esse. Sed primùm, hoc est abuti dictis particulis, quas omnes hætenus ad significandam mensuram temporis vsurparunt vique ad istos Thomistas: imò & ipsi extra hanc quæstionem, ad id ipsum semper vsurpant. Quo iure S. Th. 1. par. quæst. 61. art. 2. in corp. absolutè pronuntiat, *Solus Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus est ab aeterno: hoc enim fides catholica indubitanter tenet; & omne contrarium est sicut hæreticum resutandum.* Deinde per huiusmodi vocum, abusum nihil rei nouum asseritur, quod quidquam ad rem præstat, nec saluâ fide potest asseri, Semper enim verum, ac fixum debet stare, Deum per totam infiniti temporis aternitatem existisse, sine creaturis, easque dumtaxat illi coexistere, quo tempore existunt. Aternitatem autem intrinsecam eius eo solo sensu ambire omne tempus, & quæcunque in tempore existunt; quia ipsa semper stans omnibus partibus temporis, omnibusque rebus successiue fluentibus successiue correspondet, siue coexistit; non verò quia omnia ambiat, & complectatur in se simul. Præterea. Dum dicuntur creaturæ existentes ab aeterno, & in aeternum, & semper, & simul coexistere aternitati Dei, sumptis particulis istis cum præcisione à tempore. Vel tantùm intenditur significari, vnamquamque creaturam, quando existit, coexistere aternitati intrinsicæ Dei, siue simul cum illâ existere. Et hoc omnes asserimus, estque verissimum. Cum eo tamen stat, creaturas, quo passu successiue existunt, pro eoque dumtaxat tempore, quo existit vnaquæque, habere dictam coexistentiam, seu simultaneam existentiam cum intrinsicâ aternitate Dei, ut est manifestum. Vel insuper intenditur significari, creaturas semel existentes, quantumuis in diuersis temporibus, non posse non indefectibiliter, atque adeò simul coexistere aternitati intrinsicæ Dei, quandoque existat talis aternitas. Et hoc est absurdum; imò & erroneum. Nam inde manifestè sequitur, omnes eiusmodi creaturas simul cum aternitate Dei existisse, & exituras esse in toto tempore à parte ante, & à parte post infinito, in quo existit, & exitura est ipsa aternitas; atque adeò nullam earum cœpisse, nullamque desinere existere in villo determinato tempore. Quod vtrumque contra dogmata fidei est.

Itaque, licet sit verissimum, quandoque 34 existit quæuis creatura, simul eam cum Dei aternitate intrinsicâ existere: & vicissim aternitatem Dei simul cum ipsâ. Quod omnes fatemur. Falsissimum tamen est, quandoque existit aternitas intrinsicæ Dei, simul eam cum omnibus creaturis existere; & vicissim omnes creaturas simul cum ipsâ. Quod præterdere videntur suis loquutionibus præcitati Thomistæ. Hinc namque absurdum illatum sequitur manifestè. Dicent, creaturas omnes simul coexistere aternitati intrinsicæ Dei, eique subinde præsentem physicè esse, non quidem reduplicatiue prout existenti in aliquo, aut in omni tempore; quo casu deberent quoque tali temporis simul coexistere; & sequeretur commemoratum absurdum; sed considerata secundum se cum præcisione ab omni tempore. Ex qua coexistentiâ non sequitur coexistentia earum cum aliquo, aut cum omni tempore, in quo existit aternitas. Cessatque absurdum commemoratum.

Sed

35 Sed contra primò, Ergo malè pronuntiant absolute Thomistæ, creaturas coexistere aeternitati Dei ab aeterno, & in aeternum, & semper. Quandoquidem hæc loquutiones iuxta communem usum vocum manifestè præferunt coexistentiam omnium creaturarum cum Dei aeternitate prout existente ab aeterno, & in aeternum, & semper, hoc est in toto tempore infinito à parte ante, & à parte post. Quippe coexistentia vniuscuiusque creaturæ cum Dei intrinsicè aeternitate sumptà præcisè solum importat creaturam prout in sua determinatà mensurà existentem, & aeternitatem intrinsicè Dei prout existentem simul cum illà, nimirum in mensurà eadem, quidquid sit de residuo mensuræ aeternæ, siue principio, & sine carentis, ad quod insuper per sui totius replicationem tota ipsa sese extendit aeternitas. Longèque subinde abest, ut talis coexistentia verè dici possit aeterna, siue principio, & sine carens: sed temporanea æquè ac creatura, cui convenit, atque adeò incipiens, aut etiam desinens in tempore dicenda est. Quemadmodum coexistentia, qua creatura existens Matriti coexistit immensitatì intrinsicè Dei, nequaquam immensa; sed clausa in eo determinato loco venit dicenda. Tamen immensitas Dei, quam claudit in suo conceptu reali, ad cætera omnia infinita loca; atque adeò immensè per sui totius replicationem extensa sit.

36 Contra secundò, Ergo malè etiam dicunt Thomistæ, omnes creaturas simul coexistere aeternitati Dei. Quandoquidem non simul, sed successivè existunt, nec possunt aliter, quàm existunt, aeternitati coexistere. Cum aliud non sit, eas aeternitati coexistere, quàm, quòd existat aeternitas, dum ipsæ existunt, Verum quidem est, singulas creaturas sumptas seorsim, dum existunt, simul cum aeternitate Dei existere, seu, quod idem est, ipsi coexistere: quia tamen aggregatum omnium, non simul, sed successivè fortitur existentiam, ideo aggregatum omnium non simultaneam cum eadem Dei aeternitate, sed successivam fortitur coexistentiam. Quod ipsum est, omnes creaturas neutiquam coexistere simul aeternitati Dei, ut dicunt Thomistæ, Vnde etiam patet contra ipsos, nequaquam coexistere creaturas aeternitati Dei tanquam mensuræ alienæ, antequàm coexistant suis temporibus tanquam mensuris proprijs. Quia prorsus repugnat, creaturas sine existentia coexistere aeternitati divinæ; cum aliud non sit hæc coexistentia ab existentia ipsarum, & Dei, ut constat; & non habent existentiam creaturæ, donec in proprijs suis mensuris temporis illam accipiunt, ut etiam est notum.

37 Pergo iam, & probo secundò propositionem datam contra præcitatos Thomistas. Certissimum est, imò & de fide, Mundum ita incipisse existere in quodam determinato tempore tanquam in propria mensurà, ut in nullo alio tempore præcedente extiterit vllà ratione. Vel ergo in aeternitate Dei tanquam in mensurà alienà incipit pariter existere, vel non incipit. Si incipit. Ergo in aeternitate Dei tanquam in mensurà alienà nullo vero sensu dici potest existere ab aeterno; quia incipere quidpiam existere, quæ ratione ab aeterno existit, manifestam repugnantiam involvit, ut & Thomistæ ipsi supponunt. Si autem Mundus in aeternitate Dei tanquam in alienà mensurà ita existit semper, ut non incipit existere, ut fatentur idem Thomistæ. Ergo

ante tempus, in quo primò fuit creatus à Deo, in aliquo alio tempore extitit contra suppositionem factam ex articulo fidei. Probo hanc consequentiam. Quia antequàm accederet tempus, in quo primò creatus est Mundus, iam erat Mundus extra statum puræ possibilitatis, & intra statum existentia, vtpote coexistens aeternaliter aeternitati Dei. Repugnatque quidpiam esse intra existentia statum, & non existere in aliquo tempore, ut supra disput. 8. quæst. 6. statutum est.

Tertiò argumentor. Quia si creatura 38 semel existens in aliqua temporis parte ab aeterno, & in aeternum, & semper coexistere aeternitati Dei, ea existentia semel supposita, inevitabilis esset hæc coexistentia, ut est manifestam. Hinc autem planè sequeretur, talem creaturam nullatenus posse destrui à Deo, nullatenusque posse desinere existere, & esse intra statum existentialem. Quia ex suppositione dictæ existentia omnino est inevitabilis coexistentia dicta. Et hæc nullo pacto stare potest, si creatura destruat, desinatque existere, & esse intra statum existentialem. Cum coexistentia Dei, & creaturæ aliud non sit ab utriusque existentia, ut constat.

Quartò argumentor pro meâ propositione 39 contra dictos Thomistas. Hodie Antichristus postea futurus non est coexistens aeternitati Dei adhuc consideratæ secundum se, & non reduplicativè prout hodie existenti. Ergo creaturæ futuræ non sunt semper coexistentes aeternitati Dei, atque adeò neque ab aeterno. Consequentia est bona. Probo antecedens. Quia repugnat esse coexistens aeternitati Dei, quod absolute, & simpliciter non est existens, ut ex dictis in præcedentibus constat. Hodieque absolute, & simpliciter non est existens Antichristus; tamen postea exiturus sit, ut constat etiam ex se, & ex dictis disput. 8. quæst. 7. Quippe Antichristus, quantumvis sit postea exiturus, non magis est existens hodie absolute, & simpliciter, quàm homo purè possibilis, qui nunquam exiturus est.

Quintò argumentor. Quia iuxta doctrinam 40 ibidem statutam hodie est existens negatio cuiusvis rei postea futuræ, aut antea præteritæ, & de præsentis non existentis. Et consequenter talis negatio hodie est coexistens aeternitati Dei. Ergo res negata per illam siue præterita, siue futura nullatenus potest esse hodie eidem aeternitati coexistens, prout volunt Aduersarij. Fieret enim inde, ut ambo contradictionis extrema eidem simul aeternitati coexistere. Quod est impossibile. Respondent Thomistæ, non esse impossibile, neque inconueniens, quòd duo contradictoria extrema, qualia sunt res, & sua negatio, coexistant simul in mensurà aeternitatis communi, & excedente: quia ea non sunt contradictoria, & secum pugnantia respectu talis mensuræ; sed tantum respectu mensuræ eiusdem temporis: in quo proinde nequeunt simul coexistere, sed in diuersis. Contra tamen primò, Res, & sua negatio pugnant, & nequeunt simul existere in eadem mensurà temporis. Ergo etiam pugnant, & nequeunt simul existere in eadem mensurà aeternitatis. Patet consequentia. Quia, cum res, & sua negatio vicissim se excludant quoad existentiam, ubique extiterit vna, deficiat altera, necesse est. In nullà igitur mensurà possunt simul coexistere. Vergeo claris.

Ex

Ex coexistentiâ rei cum suâ negatione in eadem mensurâ aternitatis non minus sequuntur duo contradictoria simul vera, quam ex coexistentiâ earundem in eadem mensurâ temporis. Ergo utraque coexistentia æquè est impossibilis. Probo antecedens. Quia si res, & negatio eius in mensurâ aternitatis simul existunt, verum erit rem in mensurâ aternitatis existere, & simul in eâ non existere. Cùm sit idem formalissimè, existere in mensurâ aternitatis negationem rei, & non existere rem in tali mensurâ. Contra, secundo, Quia, cum sit necesse, quidquid existit, in aliquâ mensurâ temporis existere iuxta doctrinam stabilitam disput. 8. quest. 6. & consequenter, quæcunque existentiam habent hodie, existere in mensurâ hodiernâ; eo quod cetera mensuræ temporis defunt, dum hodierna adest; eo ipso, quod res, & eius negatio simul existerent hodie in aternitate Dei, non possent non etiam simul existere in hodiernâ mensurâ temporis. Quod, etiam iudicio Thomistarum, impossibile est. Falsa ergo est eorum doctrina. Ex qua sequitur illud.

41 Hinc argumentor sexto. Et probo, rem coexistentem semper aternitati Dei, etiam ut alienæ mensuræ, prout Aduersarij volunt, necessariò debere quoque existere, existisseque subinde, & exituram esse de facto in omni mensurâ temporis utrinque infiniti. Quod tamen contra fidem esse, constat ex dictis. Quia nimirum ex vnâ parte res coexistens aternitati non potest non coexistere mensuræ temporis præsentis, quando mensuræ temporis præsentis coexistit aternitas, iuxta doctrinam nuper citatam, atque suppositam. Ex alia verò parte nulla est partialis mensura totius temporis utrinque infiniti, quæ non fuerit, aut sit futura aliquando præsens, cuique propterea aternitas Dei aliquando non coexistit, aut sit coexistura de præsentis, ut etiam est notum.

42 Argumentor septimò. Impossibile est, ut duratio Antichristi futura existat in rerum natura, & non existat in eâ futurâ mensurâ temporis, cui essentialiter affixa est, ut constat ex doctrinâ de durationibus statutâ disput. 8. Ergo impossibile est, ut duratio Antichristi futura coexistat hodie aternitati Dei adhuc sumptæ secundum se cum præcissione à tempore hodierno, ut volunt Aduersarij. Probo consequentiam. Quia duratio Antichristi futura in mensurâ futurâ temporis, cui suapte essentia correspondet, hodie nequit existere, ut est notissimum: quia tale tempus nondum accessit. Neque absque eo, quod in tali tempore existat, in rerum naturâ potest existere, ut posuimus ex disput. 8. tanquam, omnino certum. Neque absque eo, quod existat in rerum naturâ potest diuina aternitati coexistere, ut certum est etiam ex sæpe dictis. Duratio ergo futura Antichristi de primo ad vltimum nullatenus hodie potest coexistere aternitati, ut volunt Aduersarij. Quo argumento vniuersaliter ostenditur, nullam durationem creatam coexistere posse aternitati Dei, præterquam in eâ ipsâ mensurâ temporis, cui ea essentialiter correspondet. Et consequenter nullam durationem creatam posse ab aeterno, & in aeternum, & semper coexistere aternitati Dei, prout prætendunt Thomistæ. Tantumdemque subinde dicendum esse de cæteris creaturis, quæ nullis determinatis mensuris temporis sunt per essentiam, alligatæ.

Argumentor octauo. Si omnes rerum creaturarum durationes, & omnes temporis partes, quibus illæ suapte essentia correspondent, semper, & simul coexisterent aternitati Dei, ut volunt Thomistæ; & non potius aliæ, post alias, & merè successiuè. Sequeretur, tales durationes, & tales partes temporis simul existere, nullamque in existentia suâ successionem habere. At hoc absurdum planè est implicatorium, contra earum essentiam. Stare igitur non potest sententia Thomistica, ex qua sequitur. Probatur sequela. Quia, ut coexistere successiuè aternitati Dei tales durationes, & partes temporis, nihil est aliud, quam eas successiuè existere, suppositâ existentia stabili, & permanente aternitatis Dei; ita coexistere simul, & non successiuè aternitati Dei tales durationes, & temporis aliud esse non potest, quam eas simul, & non successiuè existere, suppositâ existentia stabili, & permanente aternitatis Dei. Existentibus siquidem successiuè talibus durationibus, & partibus temporis, earum cum aternitate coexistentia eo ipso successiuè est, quemadmodum nos illam ponimus, ut est manifestam.

Argumentor nonò. Si durationes suapte essentia affixæ determinatis temporibus existerent ab aeterno, & semper in aternitati Dei, prout volunt Thomistæ, necessariò existerent in aternitate Dei ab aeterno prout existentes in suis determinatis temporibus tanquam in proprijs mensuris: quia necessariò existerent in aternitate Dei ab aeterno prout habentes proprias essentias, ut est notissimum; essentiaque sunt propria earum in talibus temporibus existere ex hypothesi, quod existant, ut constat. At tales durationes existere in aternitate Dei ab aeterno prout existentes in suis proprijs temporibus, implicatorium est: quia prout existentes in suis proprijs temporibus cæperunt existere, ut fides docet, & prout existentes in aternitate Dei ab aeterno non cæperunt existere, ut docent Thomistæ; implicatoriumque planè est, prout cæperunt existere non capisse existere. Ergo, &c.

Argumentor decimò. Non minus est indiuisibilis, & extensa per sui replicationem ad infinita loca immensitas intrinseca Dei, quàm est indiuisibilis, & extensa per sui replicationem ad infinita tempora eternitas intrinseca Dei. Et nihilominus creaturæ coexistentes immensitati neque vbiq; neque immensè dicuntur coexistere illi, sed in eis dumtaxat determinatis locis, quibus eæ correspondent. Ergo creaturæ quoque coexistentes eternitati neque semper, neque æternaliter, sine ab æterno, & in æternum dicendæ sunt illi coexistere, sed in eis dumtaxat temporibus, quibus eæ correspondent. Nulla enim ad rem idonea potest disparitas assignari, ut factis ex se est notum. Ex quo patet, neque vllam idoneam rationem sententiæ Thomisticae reddi posse. Quæ enim dumtaxat reddi potest, de factoque redditur, est. Quia eternitas Dei, indiuisibilis, atque adeò tota simul cùm sit, ad omnia omnino tempora extenditur, eaque quodam modo ambit, complectitur, seu comprehendit. Quod certe potiore iure, multoque ad rem accommodatiore habet immensitas respectu locorum, utpote quæ non successiuè, sed simul extenditur ad omnia loca, multoque proprius dici potest illa complecti, comprehendere, seu ambire. Cùm tamen aternitas non simul, sed successiuè extendatur ad omnia tempora, minusque proprie proprietate

terea illa complecti, comprehendere, seu ambire dicatur. Unde tandem concluditur, sententiam Thomisticam nullo penitus fundamentum sufficienti subnixam esse.

46 Undecimo denique argumentor. Idcirco creatura omnes simul, & ab aeterno, & semper coexistunt aeternitati Dei, ipsique sunt praesentes: quia hæc indivisibilis, atque adeo tota simul est, ad omniaque tempora extenditur, in quibus creatura existunt. Ergo & creatura omnes, quæ successivè existunt, quandiu Angelus durat, simul, & à principio existentia illius, & semper coexistunt ipsi Angelo, ipsique erunt praesentes; siquidem & ipse Angelus indivisibilis, atque adeo totus simul est, ad omniaque tempora extenditur, quæ pertinent ad ipsius ævum, in quibus existunt diæ creaturæ. Hoc autem absurdum est apud omnes. Ex quo aliud sequitur. Angelum scilicet non minus futura, quam quæ iam existunt, cognoscere, contra illud Matth. 24. & Marc. 13. *De die autem illo nemo scit, neque Angeli Dei, & contra certam sententiam omnium Theologorum, & Patrum. Respondent Thomistæ, cognitionem Angeli non mensurari ævo, sicut mensuratur eius substantia: quia non durat per totum ævum cum ipsa substantia. In quo differt à cognitione divinâ, quæ æquè est æterna, ac substantia Dei. Quo fit, ut cognitioni angelicæ futura non sint præsentia, ac proinde nec cognoscibilia; sicut sunt cognitioni Dei. Verùm responso hæc, præterquam quod absurdum primum deoratur, non dissolvit secundum. Quia, si futura ab initio existentia Angeli sunt iam præsentia substantiæ eius, nihil deest, quominus tunc possint illa ut præsentia cognosci per cognitionem tunc existentem; tamen hæc mox desinat esse, nec ulterius simul cum ipsa substantiâ duret. Impertinens enim est univèrsè, quod cognitio sit duratura usque ad tempus futurum, ad hoc, ut summ objectum in illo exiturum attingat antecedenter ut præsens, si illud est reuerà præsens antecedenter substantiæ cognoscenti, atque adeo & ipsi cognitioni, ut satis ex se est notum. Hæc satis modò pro secundâ propositione datâ, quæ ex dicendis insuper in sequentibus amplius, & amplius confirmabitur.*

Propositio 3.

47 Aeternitas intrinseca Dei nequaquam est nunc, adhuc specificatiuè sumpta, actualiter coexistens, præsensque physicè omnibus partibus temporis præteritis, & futuris, rebusque in illis existentibus, ut dicebat Quiros citatus num. 24.

Probatur manifestè primò. Quia aeternitas intrinseca Dei solum coexistit actualiter ijs, quæ actualiter existunt; cum certum sit coexistentiam actualem plurium in eorundem omnium actuali existentia consistere. Sed partes temporis, & res cum illis iam præteritæ, partesque temporis, & res in illis postea futuræ nunc non existunt actualiter, ut est notissimum. Ergo aeternitas intrinseca Dei nequaquam est nunc actualiter coexistens illis.

48 Secundò. Quia aeternitas intrinseca Dei nunc est coexistens actualiter negationibus rerum præteritarum, & futurarum, quæ de præsentia non

existunt: quia tales negationes nunc actualiter sunt existentes, (qua ratione negationes dicuntur existere), prout constat ex doctrinâ statuta disput. 8. quæst. 7. & certum est aeternitatem intrinsecam Dei actualiter esse nunc coexistentem ijs omnibus, quæ nunc actualiter existentia sunt. Ergo aeternitas intrinseca Dei rebus ipsis præteritis, & futuris per tales negationes negatis nunc actualiter coexistens esse non potest. Patet consequentia. Quia simul coexistere actualiter duobus extremis contradictionis, proindeque verum esset coexistere eam, & simul non coexistere rebus prædictis, Quod est impossibile, ut arguebam supra.

Tertiò. Quia coexistentia Dei, & creaturæ, cum aliud non sit à coniuncto ex Deo, & ex creaturâ, manifestè est destruibilis à Deo destruendo creaturam. At talis non esset, si sententia nostre propositioni opposita vera esset: quia iuxta illam semel productâ creaturâ non potest non esse Deus semper illi coexistens. Ergo. Vel aliter. Certum est creaturam aliquando existentem posse deficere: certum est etiam quodvis totum siue aggregatum deficere posse per defectum unius partis eius: certum quoque est coexistentiam Dei & creaturæ totum, siue aggregatum quoddam esse coalescens ex Deo, & creaturâ tanquam ex partibus. Ergo certum debet esse de primo ad ultimum, posse per defectum creaturæ deficere coexistentiam Dei, & creaturæ; de factoque proinde deficere, quoties creatura deficit. At creatura semper deficit, præterquam in eâ mensurâ temporis, in qua existens est. Ergo coexistentia Dei, & creaturæ semper etiam deficit, præterquam in eâ mensurâ temporis, in qua est existens ipsa creatura. Tantum abest, ut Deus quantumvis præcisè consideratus sit semper coexistens creaturæ, quæ in aliqua tantum parte temporis existens est.

Quartò venit propositio præsens probanda per cætera ferme omnia argumenta, quibus præcedens probata est. Facientque pro illâ præterea, quæ in sequentibus pro ducemus; ut cuique consideranti innotescet.

Propositio 4.

Aeternitas intrinseca Dei nec sibi identificat adæquatè omnes differentias durandi. Nec sumpta præcisè rebus præteritis, & futuris vllatenus est præsens physicè ob indistantiam sufficientiæ, qua ut sic aliquo modo indistans ab eis dici potest.

Hæc propositio contra Ribadeneiram est citatum num. 14. Probatur autem quoad primam partem. Quia differentia durandi ex conceptu suo essentiali dicunt successiorem, siue extensionem temporalem, atque adeo diversitatem, & distinctionem realem. Ergo non possunt illæ esse adæquatè identificatæ cum aeternitate intrinsecâ Dei, quæ omnino est indivisibilis, atque adeo tota simul, & expertis omnis successiõnis, & diversitatis, & distinctionis partium. Itaque Deus non habet omnino intrinsecè à suâ aeternitate præcisè durare hodie, & durare heri, & durare cras, perendique, &c: quia hæc prædicata manifestam diversitatem, & successiõnem, & distinctionem realem habent; qualem prædicata omnino intrinseca Deo habere

HH non

non possunt, vt constat, Sed ea habet partim intrinsecè à suâ æternitate, & partim extrinsecè à consortio temporali diei hesternæ, hodiernæ, & crastinæ, perendinæque, &c. A suâ quippe intrinsecè æternitate præcisè solùm habet Deus existere, & durare absolutè in se absque omni prorsus successione, siue extensione temporali, & necessitatum esse ad durandum in omnibus partibus totius temporis successivè fluentibus ex hypothesi, quod illæ sint; sicque ad se se extendendum ad illas per sui totius in illis temporalem replicationem, seu, quod est idem, per sui totius cum illis temporalem correspondentiã, atque adeo etiam ad duratiuè coexistendum omnibus rebus, quæ in ipsis temporis partibus extiterint durantes. Quemadmodùm à suâ intrinsecè immanentè præcisè solùm habet Deus, existere absolutè in se absque vlla omnino extensione locali, & necessitatum esse ad existendum in omnibus partibus totius spatij localis, supposito, quod illæ sint; sicque ad se se extendendum ad illas per sui totius in illis replicationem, seu repetitionem localem; atque adeo etiam ad localiter coexistendum omnibus rebus, quæ in ipsis partibus spatij extiterint locatæ iuxta doctrinam de immanentè traditam disput. 6. quest. 8.

52 Et confirmari potest primò hæc doctrina, Quia certum est, Deum semper habere suam intrinsecam æternitatem. At non habet semper Deus durare cras, durare perendie, &c. Ergo, Deum durare cras, perendie, &c. aliquid importat distinctum ab intrinsecè æternitate Dei. Negant minores Recentiores præfati, concedentes de planò, Deum hodie iam secum habere durare cras, & perendie, & semper. Sed certè aut abutuntur vocabulis, aut repugnantia docent. Nam per, durare hodie, cras, & perendie, &c. omnes intelligunt etiam in Deo seriem diuersarum durationum realiter sibi succedentium, & extensionem temporalem constituentium, qualis æternitati Dei præcisè sumptæ prorsus repugnat, vt est notum.

53 Id quod secundo confirmatur. Quia duratio intrinsecæ Dei, cum sit indivisibilis, extensionem temporalem partium intrinsecam sibi non habet, vt duratio creata, Ergo solùm habet se extrinsecam per sui totius repetitionem in partibus temporis extensæ, vt habet localem immanentiam intrinsecæ Dei in partibus extensæ spatij localis. Sed, existere Deum hodie, & cras, & semper, extensionem Dei temporalem planè præferre, vt præsefert localem existere Deum hic, & ibi, & ybique. Ergo, sicut, existere Deum hic, & ibi, & ybique, non à se præcisè, sed partim extrinsecè habet ipse ab extensione spatij localis, in cuius omnibus partibus totus est simul replicatus. Ita, existere Deum hodie, & cras, & semper, non à se præcisè, sed partim extrinsecè habet ipse ab extensione temporis, in cuius omnibus partibus totus successivè replicatur, prout illæ successivè fluunt.

54 Iam secunda pars propositionis ostenditur, Quia æternitas intrinsecæ Dei, quantumvis per se præcisè considerata nequaquam est actualiter coexistens nunc rebus præteritis, & futuris, quæ nunc non sunt actualiter existentes, vt proposit. 3. monstratum est. Ergo nec illis est physicè præsens. Quandoquidem, esse illis præsentem, physicè, & esse illis actualiter coexistentem, idem omnino est, vt constat. Vnde etiam patet, res

ipsas præteritas, & futuras non existentes nunc vicissim æternitati nunc existentis, quantumvis præcisè consideratæ, præsentis physicè non esse.

Dices. Duratio intrinsecæ Dei nunc existens sumpta per se præcisè, & duratio Antichristi futura (tantumdemque est de cæteris rebus futuris, & præteritis) non constituunt ordinem prioris, & posterioris, vt constituunt duratio mea hodierna, & ipsa duratio Antichristi; sed ordinem præsentis, & præsentis, vt constituunt duæ quæque durationes eidem temporis instanti suapte essentia correspondentes. Ob idque duratio Antichristi, cum accesserit, & duratio Dei per se præcisè erunt mutuò sibi præsentis. Ergo duratio intrinsecæ Dei nunc existens sumpta præcisè per se indistans temporaliter est à duratione Antichristi futura, hæcque comparatione illius nullatenus futura est; quia distantia temporalis, & futuritio absque ordine prioris, & posterioris constare non potest, vt est notum. Ergo durationes Dei, & Antichristi sumptæ præcisè iam nunc sunt sibi mutuò præsentis physicè. Respondeo, durationem Dei consideratam per se præcisè, & durationem Antichristi futuram de suo non constituere ordinem prioris, & posterioris, sed ordinem simultanearum; vt tamen constituunt actualiter ordinem præsentis, & præsentis, debere vitamque esse actualiter de præsentis existentem. Et quoniam duratio Antichristi futura existens de præsentis non est, ideo duratio Dei nunc existens, quantumvis præcisè considerata, nunc non est physicè præsens durationi Antichristi; nec duratio Antichristi est præsens durationi Dei. Quemadmodùm duæ quæque durationes creatæ eidem instanti temporis correspondentes non constituunt de suo ordinem prioris, & posterioris, sed ordinem simultanearum; vt tamen constituunt actualiter ordinem præsentis, & præsentis, duo sunt requisita, & quod ambæ sint existentes, neutraque earum sit purè possibilis, & quod ambæ sint existentes de præsentis, & neutra earum sit tantum existens aut de præterito, aut de futuro.

Hinc patet, durationem Dei nunc existentem sumptam per se præcisè, & durationem Antichristi futuram distantes positivè non esse temporaliter, seu duratiuè, vt sunt distantes mea hodierna duratio, & ipsa duratio Antichristi. Non tamen propterea esse eas nunc indistantes positivè, indistantia scilicet consistente in simultaneâ coexistentia, siue in mutuâ præsentia; sed tantum negatiuè, indistantia scilicet excludente distantiam positivam. Itaque, sicut substantia mea sumpta præcisè distans positivè non est suapte natura à duratione futura Antichristi, quandoquidem simul cum illa in eadem mensurâ temporis potest existere, & nihilominus nunc neque indistans ab illa est positivè, sed tantum negatiuè; quia defectu existentia præsentis illius nunc nec actualiter illi coexistens, nec physicè illi præsens est. Sic duratio Dei sumpta præcisè pariter nunc se habet, quod ad rem attinet, respectu durationis Antichristi postea futuræ.

Vnde rursus manifestè consequitur, tametsi duratio Antichristi postea exitura æternitati intrinsecæ Dei consideratæ præcisè nunc non sit præsens physicè ob rationem traditam; nihilominus neque esse futuram propriè loquendo comparatione illius vt sic, Quia futuritio propriè dicta distantiam temporalem importat inter rem futuram, & eam respectu cuius futura dicitur, qualis non est, vt diximus, inter durationem postea

postea exituram Antichristi, & durationem Dei intrinsecam sumptam præcisè. itaque duratio Antichristi proprie est futura respectu æternitatis seu durationis intrinsecæ Dei prout existens nunc, siue in præsentis instantis temporis reduplicatiuè; quia respectu instantis præsentis temporis duratio Antichristi distantiam temporalem, suapte naturâ, atque adeo propriam futuritio- nem habet. At respectu æternitatis, seu duratio- nis intrinsecæ Dei, quæ nunc existit, præcisè, siue specificatiuè sumptæ futura proprie non est duratio Antichristi: quia ab illâ suapte naturâ temporaliter, seu duratiuè non est distans, vt diximus. Vide id ipsum in meâ substantiâ, cui prout existenti hodie reduplicatiuè proprie est futura duratio Antichristi ob distantiam tempo- ralem, qua prout sic est distans ab illâ, secus sumptæ specificatiuè, & præcisè ob talis distan- tiæ defectum.

58 Rogas. Quomodo ergo duratio Antichri- sti postea exitura cum æternitate intrinsecæ Dei nunc existente, & considerata præcisè compa- randa est: quandoquidem ad illam vt sic neque comparatur vt præsens, neque vt futura. Res- pondeo, comparandam esse vt quoddam extre- mum existens, siue habens esse intra statum exi- stentialem, habensque indifferentiam vt sic præ- cisè consideratum ad hoc, vt reddatur præsens, aut futurum in quouis distantia temporali gra- du, aut præteritum in quouis etiam distantia temporalis gradu respectu æternitatis intrinsecæ Dei. Duratio quippe Antichristi (& idem est de qualibet aliâ creaturâ, seu affixâ, seu non affixâ determinatæ mensuræ temporis) tunc comparabi- tur vt præsens æternitati intrinsecæ Dei, quando amba simul reipsâ extiterint de præsentis in eâ- dem mensurâ temporis iam tunc etiam præsentis; idque, siue comparatio fiat ad Dei æternitatem, sumptam præcisè, siue ad illam prout existen- tem in ipsâ mensurâ præsentis temporis. Tunc verò duratio prædicta, aut quæuis aliâ creaturâ, vt futura comparabitur in tali, vel tali distantia temporalis maioris, vel minoris gradu, aut vt præterita similiter respectu æternitatis intrinsecæ Dei, quando hac existente in mensurâ præsentis temporis, illa aut exitura sit, aut extiterit in tali, vel tali mensurâ temporis aut futurâ, aut præteritâ; comparatioque fiat ad æternitatem, reduplicatiuè prout existentem in dictâ temporis præsentis mensurâ. Pariterque venit philosophan- dum de comparatione cuiusvis creaturæ aliquando existentis cum meâ substantiâ existente nunc de præsentis, considerataque tum præcisè secundum se, tum prout nunc existente. Recognoscatur doctrina de præteritione, præsentia, & futuritio- ne rerum, quam dedimus in Pharo Scient. disp. 10. quest. 2. & 4. Verum enim verò quia à parte rei quidquid existit, in aliqua mensurâ temporis necessario existit iuxta doctrinam certam statu- tam disput. 8. quest. 6. qua ratione partes temporis inter se comparantur, eadem &, quæ in eis exi- stunt, veniunt à parte rei comparanda; quidquid sit de comparationibus præcisè suis. Atque ita, si- cut respectu partis temporis, quæ præsens est, cæteræ vel sunt præteritæ, vel futuræ absolu- tæ, & reipsâ, ita respectu existentium in parte temporis præsentis, quorum vnum sem- per est Deus, cætera, quæ antea exiterunt, vel postea existunt, præterita, vel futura sunt absolutè, & reipsâ. Quo pacto subinde hodie respectu existentia Dei absolutè, & reipsâ est

præterita existentia Adami, futuraque existentia Antichristi.

59 Vnde postremò doctrinatum præsentis, tum præcedentium propositionum non parum confir- manda venit. Primò: quia eo ipso, quòd hodie à parte rei est futurus Antichristus respectu Dei, repugnat, quòd hodie à parte rei sit Antichristus physicè præsens Deo. Præsentia siquidem phy- sica, & futuritio eiusdem comparatione eiusdem manifestè opponuntur. Quòd si præsentia phy- sica Dei, & Antichristi hodie non datur à parte rei, simpliciter, & absolutè non datur: quia aliter, quàm in aliqua mensurâ temporis, dari non potest, vt tanquam certum est statutum; & alia, præter hodiernam simpliciter, & absolutè non extat: nam cæteræ omnes vel iam præterierunt, vel non dum accesserunt. Secundò: quia præ- sentia physica Dei, & Antichristi, cum aliud non sit à coexistentia amborum, absque exi- stentiâ Antichristi constare non potest, vt est notissimum. At hæc modò non datur; nam debet dari in aliquo tempore iuxta dicta; & neque datur in hodierno, vt constat; ne- que datur in alio; cum modò nullum aliud extet. Ergo præsentia physica Dei, & Antichristi modò non datur. Et conse- quenter simpliciter, & absolutè non da- tur. Quia simpliciter, & absolutè non est, quid- quid modò non est: quantumuis vel antea fue- rit, vel sit postea futurum. Restat iam, vt argu- menta diluamus, quæ contra statutas propositi- ones, aut earum aliquam solent, aut etiam possunt fieri.

Diluuntur argumenta contraria.

60 Primò obijciuntur plurima testimonia Patrum, & S. Tho. quæ probare videntur, præsentiam physicam rerum omnium in Dei æternitate ab æterno, & in æternum, & sem- per. Cæterum Patres & S. Tho. non de præ- sentia physica, sed de obiectiua, præfer- tim eâ, quam talem in actu primo dicimus, loquutos esse, abundè confecimus, ipsorum testi- monijs relatis, proposuit. 1.

61 Secundò obijcitur. Deus habet ab æter- no perfectissimam intuitionem futurorum, vt est certissimum. Sed intuitio est visio rei physicè præsentis intuenti quâ talis. Ergo futura phy- sicè sunt ab æterno præsentia Deo in suâ æterni- tatis mensurâ, Nego minorem. Quia de con- ceptu intuitionis, siue visionis perfectissimæ solùm est attingere clarissimè obiectum prout existens à parte rei in suâ differentia temporis. Quod sta- re potest, quin obiectum ipsi intuitioni, aut in- tuenti coexistat, aut sit præsens physicè. Id quod videtur docere S. Tho. 1. par. quest. 14. ar- tic. 9. in corp. verbis recitatis à nobis supra pro- posit. 1.

62 Tertio obijcitur. Æternitas est mensura infinita, & indiuisibilis. Ergo absque vllâ suc- cessione continet omne tempus præsens, præteri- tum, & futurum. Ergo omnia, quæ sunt in tempore, illi sunt actu realiter ab æterno præsen- tia. Hoc argumentum vocat Gonzalez efficacis- simum.

simum. Et confirmat. Quia non potest dari præteritum, & futurum respectu durationis non habentis partes præteritas, & futuras, quales æternitas non habet, cum sit indivisibilis. Concesso antecedente argumenti (apud me quidem debilissimi); distinguo primum consequens. Absque vllâ successione intrinsecâ; concedo; extrinsecâ; nego. Et nego secundam consequentiam. Itaque æternitas Dei intrinsecè non habet partes, quæ successivè fluant: ipsa tamen tota successivè coexistit partibus temporis extrinseci, & rebus in eis existentibus; atque ita successivè solum, non simul, continet omne tempus, & omnes res successivè existentes. Repugnat enim, æternitatem simul coexistere extremis, quæ non simul, sed successivè existunt; & simul continere per coexistentiam extrema, quæ non simultaneam existentiam, sed successivam habent. Unde ad confirmationem patet, intra ipsam æternitatem Dei nihil esse præteritum, & futurum, cum ea sit indivisibilis, & tota simul; respectu verò æternitatis prout existentis in instanti præsentis præterita sunt, quæ iam præterierunt, & futura quæ existunt postea. Tamen talia non sunt, loquendo propriè, respectu eiusdem sumptæ præcisè. Cum quo fiat, neque illi ut sic præsentia esse, prout circa proposit. 4. expositum est.

63 Quartò obijcitur. Deus ratione suæ intrinsecæ immensitatis actu præsentialiter, & physicè continet omnes differentias loci. Ergo & ratione suæ intrinsecæ æternitatis continet eodem modo omnes differentias temporis. Nego consequentiam. Quia partes loci omnes sunt actu: partes verò temporis successivè accedunt. Utræque autem in suâ mensurâ communi eo dumtaxat modo, quo habent esse, dici possunt contineri; partes quidem loci permanentes; partes verò temporis successivè. Neque aliud possibile est.

64 Quintò obijcitur. Quæcunque coexistunt æternitati Dei, toti illi coexistunt. Sed æternitas Dei est ab æterno. Ergo coexistunt illi ab æterno. Mala consequentia. Sicut hæc. Quæcunque coexistunt immensitati Dei, toti illi coexistunt. Sed immensitas Dei est ubique. Ergo coexistunt illi ubique. Dicendum ergo est, quæ coexistunt æternitati Dei, coexistere quidem illi toti, sed pro eâ tantum mensurâ temporis, in quo unumquodque existentiam habet; non tamen pro alijs, ad quas insuper omnes se se extendit æternitas per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem. Quod ipsum est, quodvis existens coexistere toti æternitati Dei quoad intrinsecum, non verò item quoad extrinsecum, quibus illa successivè coexistit. Quemadmodum ego toti immensitati intrinsecæ Dei correspondeo in hoc loco; non tamen propterea sum in omni loco, ubi est ipsa immensitas repetita.

65 Sextò obijcitur. Quidquid coexistit integræ durationi carenti principio, & fine, eo ipso absque principio, & fine, atque adeò ab æterno, & in æternum illi coexistit, ut patet in re, quæ coexistet integræ durationi Angeli producti ab æterno, & in æternum duraturi. Sed creaturæ coexistunt integræ æternitati Dei, quæ duratio est carens principio, & fine. Igitur absque principio, & fine, atque adeò ab æterno, & in æternum illi coexistunt. Respondeo. Quidquid coexistet integræ durationi indivisibili, & eo ti-

tulo carenti principio, & fine, quòd totum, tempus vtrinque infinitum per temporalem suarum infinitarum partium distributionem replet, qualis esset duratio illius Angeli producti ab æterno, & in æternum duraturi; id quidem non posse non tali durationi absque principio, & fine, atque adeò ab æterno, & in æternum, coexistere. Secus verò, quidquid coexistit integræ durationi indivisibili, & eo titulo carente principio, & fine, quòd totum tempus vtrinque infinitum replet per sui totius temporalem replicationem, qualis est æternitas Dei, huic enim integræ durationi bene potest qualibet res coexistere vel in vnicò instanti temporis, in quo tota integra est. Cum tamen integræ illi non possit, non coexistendo toti tempori vtrinque infinito: quia in nullâ minori mensurâ est ipsa tota integra.

Septimò obijcitur. Creaturæ coexistunt æternitati intrinsecæ Dei prout habenti suam essentiam. Sed de essentia æternitatis intrinsecæ Dei est, existere ab æterno, & in æternum, & semper. Ergo creaturæ coexistunt æternitati intrinsecæ Dei prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper. Ergo & ipsa creaturæ existunt ipsi æternitati coexistentes ab æterno, & in æternum, & semper. Probat hæc vltima consequentia: nam cætera firma videntur. Quia, ut planè repugnat, creaturam coexistere æternitati Dei reduplicatiuè prout existenti hodie, quin ipsa creatura existat hodie ipsi æternitati hodie coexistens: ita planè repugnat, creaturam coexistere æternitati Dei reduplicatiuè prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper; quin ipsa creatura existat coexistens ipsi æternitati ab æterno, & in æternum, & semper. Hoc argumento malè vexari possunt Recentiores, qui putant æternitatem intrinsecam Dei realiter identificare sibi omnes differentias durandi, iuxta dicta proposit. 4. atque ita, Deum, per suam essentiam præcisè habere existere ab æterno, & in æternum, & semper. Hoc namque posito, sicut est manifestum, creaturam non posse coexistere æternitati Dei aliter, quam prout habenti suam essentiam reduplicatiuè; ita quoque manifestum est, creaturam aliter non posse coexistere æternitati Dei, quam reduplicatiuè prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper. Hinc autem manifestè etiam sequitur, & ipsam creaturam existere coexistentem æternitati Dei ab æterno, & in æternum, & semper iuxta argumentum factum. Nos verò, qui contra dictos Recentiores tenemus, nequaquam Deum identificare sibi omnes differentias durandi; atque ita non per suam essentiam præcisè, sed per coexistentiam cum tempore extrinsecò vtrinque infinito habere ipsum hoc, quod est, existere ab æterno, & in æternum, & semper, facillimè illud vno verbo diluimus dicentes, ex eo, quòd creatura non possit coexistere Deo aliter, quam prout habenti suam essentiam reduplicatiuè, neutiquam sequi, creaturam necessariò coexistere Deo reduplicatiuè prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper: quia hoc non est de suâ intrinsecâ essentia: Quo cessat necessitas, ut & ipsa existat Deo coexistens ab æterno, & in æternum, & semper.

Octavò obijcitur. Nulla est creatura, quæ non coexistat æternitati. Ergo nulla est creatura quæ non existat ab instanti æternitatis, atque adeò ab æterno. Respondeo, existere,

creaturam ab instanti, seu potius ab indivisibili æternitatis intrinsecæ Dei, (dato quod ita loqui liceat), non esse existere ab æterno, sed existere ab eo instanti temporis, in quo primò caput creatura coexistere æternitati intrinsecæ, atque indivisibili Dei.

68 Nonò obijcitur. Creatura coexistens hodierno diei existit hodie. Ergo creatura coexistens æternitati existit ab æterno. Nego consequentiam. Quia creatura vel in vnicò solo instanti temporis potest coexistere æternitati intrinsecæ Dei, de qua est sermo. Quo fit, ut ipsi coexistere, non sit existere ab æterno, ut satis superque constat ex dictis.

69 Decimò obijcitur. Hodie scit Deus scientiã visionis, Mundum esse sibi actualiter coexistentem, atque præsentem physicè, qualis hodie reuera est, iudicioque de præsentì (quod diuersum est naturã suã à iudicio de præterito, & de futuro) iudicat, *Mundus iam nunc est actu existens, & mihi realiter præsens*. Sed idem ipsum eadem scientiã, atque iudicio sciuit Deus, & iudicauit ab æterno: quia Deus nullam omnino scientiam in tempore potest acquirere, ut concors Patrum, & Theologorum sententia fert; alioquin mutaretur. Nec minùs vera talis scientia fuit in Deo ab æterno, quàm hodie est. Igitur Mundus ab æterno fuit reuera actualiter coexistens, ac præsens Deo physicè, Quo eodem pacto videtur arguere August. lib. 2. ad Simplicianum quæst. 2. parum a principio, dum ait, *Si autem, sicut in ordine creaturarum, ita & apud eum nondum sunt, quæ futura sunt, sed ea præuenit sciendo. Bis ergo ea sentit, vno quidem modo secundum futurorum præscientiam; altero verò modo secundum præsentium scientiam. Aliquid ergo temporaliter accedit scientiæ Dei. Quod absurdissimum, atque falsissimum est. Vnde, concludit paulò infra. Placet ergo, ut non dicamus præscientiam Dei; sed tantummodò scientiam.*

70 Hoc argumentum contra omnes est; in illamque impingit difficultatem de variatione temporanea scientiæ diuinæ à varietate veritatum successu temporis obuientium, successuque temporis dumtaxat verè iudicabilium oriundam, quam proposuimus in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 3. & iterum inferius tangemus in tract. de Scient. Dei. Etenim, admissa etiam præsentia physicã futurorum in æternitate Dei, certum est, accedente tempore, in quo vnaquæque res existit, non solum iudicare Deum, eam esse præsentem in suã æternitate tanquam in alienã mensurã, quod iudicauit semper. Sed insuper eam iam actu esse præsentem in tempore, ut in mensurã propriã. Quod videtur non potuisse iudicari, antequàm tale tempus accederet: quia videtur esse id noua veritas obiectiua etiam comparatione Dei (vbi est cetera dubium comparatione nostri iuxta dicta loco citato) cum tempore accedens, & ante illud non iudicabilis. Remanetque in omni sententiã integra difficultas. Enim verò, quod cuncta cognoscantur à Deo ut æternitati præsentia, non tollit, quòd quædam eorum ut futura, quædam ut præsentia, & quædam ut præterita debeant cognosci ab ipso relatè ad proprias eorum, quas habent, temporis mensuras. Alioquin ignoraret Deus differentias status futuri, præsentis, & præteriti, quæ rebus prout existentibus in proprijs mensuris successu temporis obueniunt; ne-

que discerneret, quando quæuis earum futura, & quando præsens, & quando præterita esset. Ex hac ergo varietate, quam habent res in ordine ad tempus, (sint, aut non sint simul præsentibus æternitati Dei), quamque nequit Deus ignorare, nasci videtur, ut scientiã eius successu temporis sit variabilis, ut contendeant argumenta, quæ loco citato produximus. Quorum proinde difficultas nihil minuitur per supra dictam præsentiam rerum in Dei æternitate. Quidquid in oppositum dixerint Recentiores, ut ibidem notauimus. Ex quibus patet, per argumentum factum nihil ad intentum præstari. Nam, siue Mundus fuerit, siue non fuerit semper præsens æternitati Dei tanquam mensuræ alienæ; id prorsus est certum, non fuisse illum semper præsentem hodierno diei, aut toti temporì, cui coexistit tanquam mensuræ propriæ. Siquidem anno millesimo, antequàm fieret, ne tiquam erat iam ille actualiter existens, & præsens in suã propriã mensurã, donec, accedente hac, in eã habuit existentiam actualiter, & de præsentì, qualiter eam adhuc habet, & retinet hodie. Cùm igitur, dato, quòd Mundus semper, & inuariabiliter fuerit præsens æternitati Dei, conspicuum sit, quomodo Deus per scientiam prorsus inuariabilem illum semper ut sic præsentem potuerit cognoscere. Difficultas superest vincenda ab omnibus tam adstruentibus, quàm respuentibus eam præsentiam æternalem, quomodo Deus semper, & inuariabiliter potuerit cognoscere Mundum ut præsentem, in suã propriã mensurã temporis; cùm tamen Mundus, non semper, sed aliquando fuerit præsens in tali mensurã, uti hodie adhuc est. Nam quousque talis mensura, Mundusque in eã fuit actu præsens, non videtur potuisse Deus per totam temporis æternitatem antecedentem affirmatiuè iudicare iudicio de præsentì, *Mundus iam in suã temporis mensurã actualiter existens, & præsens est.* Vti potuit, postquam Mundus est factus, & hodie potest.

71 Neque August. loco citato præsentiam, physicam rerum in æternitate, quam Thomistæ præcedunt, sed solum obiectiuam admittit, prout diximus proposit. 1. ut patet etiam ex ijs, quæ scripsit immediatè ante relata verba in hunc modum, *Quid est præscientia, nisi scientia futurorum? Quid autem futurum est Deo, qui omnia supergreditur tempora? Si enim in scientiã res ipsas habet, non sunt ei futura, sed præsentibus: ac per hoc non iam præscientia, sed tantum scientia dici potest. Si autem sicut in ordine, &c. ut supra.* Ad difficultatem ergo cunctis communem tactam in argumento propositò confiteor, prout iam factus sum in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 3. citata, me non habere solutionem, in qua planè quiescat animus. Nec mirum, cùm neque habuerit Augustinus loco citato. Vbi, postquam eandem persentiscens difficultatem arguens pro vtrãque parte rem hanc discussit, concludit, *Quod si ita in Deo est, ut possit propriè dici, intelligit, & intellexit, sentit, & sensit; admittit tempus, & subrepat nihilominus illa mutabilitas, quæ longè à Dei substantiã remouenda est. Et tamen & scit Deus, & præscit Deus ineffabili modo.* Ineffabile quippe est, quomodo Deus per eandem prorsus scientiam, qua iudicauit ab æterno, me hodie exiturum, iudicet hodie, me iam actualiter, & de præsentì existere, quin de actuali existentia, præsentiaque
mei

mei in hodiernâ die nouam hodie notitiam comparat. Quod tamen latere omnes debemus, ne scientiâ Dei temporaneum accrementum tribuamus contra sententiam communem Patrum, & Theologorum. Tamen si fortasse nonnemo absque præiudicio sententiâ eorum, omnimodâque perfectionis Dei posset difficultatem dictam componere, prout etiam in eo loco Phari tetigimus.

72 Postremo. Recentiores, qui contra nostram proposit. 4. opinantur aternitatem Dei intrinsecam sibi identificare realiter omnes differentias durandi; id probant. Tum quia tales differentias habere omnino ab intrinseco maiorem perfectionem præferunt, quàm eas partim ab intrinseco habere; & Deo summa perfectio excogitabilis tribuenda est. Tum quia durationes creatæ ab intrinseco eiusmodi differentias habent, nequeunt enim à partibus temporis imaginarij semiextrinsecè habere; cum hæc reipsâ aliud non sint à quidditate, siue possibilitate ipsarum durationum, prout supra à nobis disput. 5. quæst. 2. est expositum. Respondeo ad primum, non posse esse maiorem perfectionem Dei id, quod est ipsi Deo impossibile: identificare autem sibi omnes differentias durandi, Deo impossibile est, vt ostendimus. Summa ergo perfectio aternitatis Dei intrinsecè in eo stat, quod Deum ita in se absolute durantem citra omnem temporalem extensionem constituit, vt & necessitatum reddat ad durandum in omni tempore ex suppositione, quod illud sit, atque adeo ad se se extendendum ad omnes partes eius per sui totius in illis omnibus temporalem replicationem, siue repetitionem. Id quod pariter præstat immensitas intrinseca Dei tum absolute, tum respectiue ad omnes partes loci. Quemadmodum omnipotentia ita constituit Deum absolute in se secundum, vt ex suppositione, quod sint creaturæ possibiles, neutiquam possit non euadere potens illas producere. Ad secundum respondeo, durationes creatas eatenus habere ab intrinseco differentias durandi, quatenus ab intrinseco habent esse compositas ex partibus in quibus differentia ipsa consistunt. Quod longe abest à duratione indiuisibili, qualis diuina est. Quomodo autem hæc ne virtualiter quidem subire possit compositionem ex diuersis formalitatibus correspondentibus partibus temporis diuersis, tum ex dictis in simili de immensitate disput. 6. quæst. 8. constat, tum ex dicendis quæst. 4. constabit amplius.

73 Modò ex dictis in rota hæc quæst. nonnulla confectaria inferenda sunt,

Confectaria præcedentis doctrinæ.

Confectarium 1.

74 Quauis vnaquæque duratio creata in suâ mensurâ coexistat simul cum aternitate Dei; omnes tamen, absolute loquendo, non coexistunt ei simul.

Constat ex dictis, Quia aternitas Dei, & quæuis duratio creata non prioris, & posterioris sed simultaneorum constituunt ordinem, atque adeo, quando amba simpliciter existunt, simul sibi coexistunt. At hoc ipso, quod omnes durationes creatæ comparatæ inter se ordinem priorum, & posteriorum constituunt; proinde

que non aliter, quàm successiue, possunt simpliciter existere: neque aliter, quàm successiue, atque adeo non simul, possunt omnes, absolute loquendo, aternitati Dei coexistere.

Dices. Quæ sunt simul duratione vni tertio, sunt simul inter se. Sed duratio hodierna est simul duratione cum Dei aternitate: similiterque duratio crastina. Ergo duratio hodierna, & crastina sunt simul duratione inter se. Distinguo maiorem. Quæ sunt simul duratione vni tertio non replicato temporaliter, sunt simul inter se; concedo; replicato, vt est Dei aternitas; nego. Simile est in immensitate, quæ replicata localiter cum singulis multotum est simul, quæ non sunt simul inter se. Tantundemque euenit in anima, in Angelo, & alijs, quæ tum temporaliter, tum localiter replicantur.

Confectarium 2.

75 Creatura non prius duratione existit in aternitate Dei, quàm in propria temporis mensurâ.

Est contra plerosque ex Thomistis citatis num. 22. Probaturque primò. Nam, vt ipsi fatentur, aternitas Dei considerata præcisè non præcedit duratione mensuram propriam temporis Antichristi futuri: quia considerata præcisè non ordinem prioris, & posterioris, sed presentis, & presentis constituit cum illâ: atque adeo secundum durationem prior illâ non est. Ergo Antichristus prout existens in aternitate considerata præcisè nequit esse prior secundum durationem seipso prout existente in propria temporis mensurâ. Quod ipsum est, non posse eum prius duratione in aternitate præcisè sumpta existere, quàm in propria mensurâ temporis. Sed neque existere potest prius duratione, quàm in propria mensurâ temporis, in aternitate prout coniunctâ cum aliâ mensurâ temporis antecedente: quia hoc esset, simul cum aternitate in hac mensurâ temporis antecedente propriam ipsam existere, Vnde sequeretur, vel quod haberet existentiam prius tempore, quàm existeret existere. Quod est implicatorium. Vel quod in omnibus mensuris temporis, in quibus præexistit aternitas, extitisset; quippe de omnibus est eadem ratio: sicque nunquam incipisset existere, sed semper, & ab aeterno extitisset. Quod est contra si dem.

76 Secundò probatur. Nam, licet aternitas Dei non solum prout coniuncta cum mensurâ temporis præcedente mensuram propriam Antichristi, sed etiam sumpta præcisè non sit tam simul duratione cum illo; (vt verè non est, tamen neque ab illo se positum distans, vt circa proposit. 4. explicatum relinquimus). Tamen, quia Antichristus nullo modo sit coexistens aternitati Dei, quousque, accedente suâ propria mensurâ temporis, de presenti, atque adeo simpliciter in illâ reddatur existens: tunc autem simul duratione ipsi mensurâ, & aternitati Dei coexistens reddatur. Conficitur, Antichristum nullo modo prius duratione in aternitate Dei existere, quàm in mensurâ propria temporis. Idemque pariter dicendum venit de qualibet aliâ creaturâ.

77 Tertiò probatur. Quia, si Mundus prius duratione extitisset in mensurâ aternitatis, quàm in propria mensurâ temporis, non posset dici (vt debet iuxta dogmata fidei) simpliciter, & absolute

lutè capisse existere, cum primùm à Deo in tempore creatus est: sed cum addito diminuente capisse existere in tali tempore. Sicuti res, quæ extitit heri, nequit dici incipere hodie existere absolute, & simpliciter. Licet cum addito diminuente dici possit incipere existere hodie in hodierno die.

79 Quartò probatur. Quia Mundus eatenus dicitur existere in æternitate tanquam in mensurâ alienâ communi, & excedente, quatenus existens in propriâ temporis mensurâ ipse cum suâ mensurâ, sicut & cætera cuncta aliquando existentia, intra amplitudinem æternitatis comprehenduntur. Sicut ego, & propius locus, in quo sum, præsens, cum cæteris entibus sublunariis intra ambitum cæli ab ipso comprehensi existere dicimur. Igitur Mundus non prius duratione in æternitate, quàm in propriâ temporis mensurâ est existens. Respondent Aduersarij, & si Mundus non sit in æternitate seorsim à suo tempore, sed simul cum illo, & in illo, ambo tamen esse in æternitate non prout in se, sed prout in ipsâ, quo pacto bene possunt esse in ipsâ prius duratione, quàm in se. Quo fit, vt quatenus in ipsâ æternaliter esse possint, siue ab æterno; tamen tantùm temporaliter, siue in determinato tempore sint, quatenus in se se. Contra tamen. Quia, quàm certum est, non posse quidpiam esse in tertio sine suâ essentiâ, atque adeò, nisi & prout habens suam essentiâ, tam certum est, non posse quidpiam esse in tertio, nisi prout habens esse in se se. Repugnat ergo, vt Mundus, & tempus ipsi correspondens habeant esse in æternitate aliter, quàm prout habentia esse in se se. Et consequenter, vt prius duratione in æternitate, quàm in se se habeant esse. Vnde etiam repugnat, vt sint in æternitate æternaliter, siue ab æterno; cum in se tantùm sint temporaliter, siue in determinato tempore. Hæc fatiis. Nam multa ex adductis pro proposito. I. pro præsentiam consecratio facere possunt.

Consecratio 3.

80 Res indifferentes ad existendum in diuersis temporis partibus prius naturâ sunt coexistentes æternitati Dei, quàm propriâ temporis mensurâ. Quod etiam, licet diuerso titulo, diuersoque prioritatis genere fortasse dici possunt habere res essentialiter affixæ determinatis temporis partibus.

Prior pars propositionis conspicienda est. Nam vnaquæque res primi generis prius naturâ existit tum prioritate inconnexions non mutæ, tum prioritate causæ materialis, seu subiectiue, quàm existat duratio sibi superaddita, per quam formaliter fit correspondens, siue existens, siue durans de factò in propriâ temporis mensurâ; vt notum est, suppositâ doctrinâ, quam sequimur, quamque expoluimus disput. 8. de durationibus superadditis. Æternitas item Dei, utpote ab ipso indistincta, prius naturâ existit, quàm ipsa superaddita duratio tum prioritate inconnexions non mutæ, tum prioritate causæ primæ. Hoc autem ipsum est, coexistentiam vniuscuiusque rei primi generis cum æternitate diuinâ priorem naturâ esse, quàm coexistentiam eiusdem rei cum propriâ temporis mensurâ; vt est notum.

81 Posterior autem pars probatur. Quia, cum

vnaquæque res affixa determinato tempore non per durationem superadditam, & se posteriorem naturâ, sed per se ipsam illi coexistat, non aliter dici potest tali coexistentiâ esse prior naturâ, quàm dici potest quæuis pars prior naturâ esse suo toto iuxta doctrinam de prioritatibus traditam in Pharo Scient. disput. 15. Cumque etiam æternitas Dei tum prioritate inconnexions non mutæ, tum prioritate causæ primæ eiusmodi coexistentiâ sit prior. Consequens est vt coexistentiâ rei affixæ determinato tempore cum æternitate diuinâ prior naturâ fortasse dicenda veniat, quàm coexistentiâ eiusdem rei cum ipso tempore prioritate quadam mixta ex ijs, quas habent æternitas ipsa, & ipsa res respectu talis coexistentiæ. Quo totum consecratio propositum expostum manet, & probatum.

Consecratio 4.

82 Creatura, quæ respectu mei prout hodie existentis futura, aut præterita est, respectu Dei considerati præcisè (sicut & respectu meæ substantiæ præcisè sumptæ) neque futura, aut præterita, rigorosè loquendo, neque præsens physicè est, sed existens cum indifferentiâ, vt sit præsens, vel præterita, vel futura. Respectu vero Dei prout hodie existentis æquè sunt futura, aut præterita, quæcunque respectu mei similiter prout hodie existentis futura, aut præterita sunt.

Totum consecratio constat ex dictis circa 83 proposit 4. Nec maiore eger probatione, aut explicatione.

Consecratio 5.

84 Qua ratione creaturæ incipiunt, aut desinunt existere, eadem incipiunt, aut desinunt coexistere, atque adeò præsentibus physicè esse æternitati intrinsicæ Dei.

Quia pro eâ tantùm mensurâ temporis, qua existunt creaturæ, sunt coexistentes, præsentisque physicè æternitati intrinsicæ Dei; minimè verò aut ante illam, aut post illam, vt ex dictis in præcedentibus fatiis, superque est notum.

Consecratio 6.

85 Quidquid extitit, & iam non existit, æternitati Dei intrinsicæ coexistit, & iam non coexistit. Similiterque, quidquid nondum existit, postea tamen est extititum, nondum coexistit æternitati Dei intrinsicæ postea tamen coexistet.

Hoc consecratio ex præcedenti sequitur manifestè. Ex dictisque subinde in præcedentibus fatiis est notum.

Confectarium 7.

85 Præsentia physica in æternitate Dei creaturarum tam præteritarum, quam futurarum, qualiter ponitur ab Auctoribus relatis num. 22. impertinens est ad hoc, vt illæ in se ipsis cognoscantur à Deo,

Ita tenent contra illos omnes Doctores nostra sententia. Probatumque primò. Quia tales res pro sua differentiâ temporis in se ipsis habent verum existentiale esse, atque adeò veritatem obiectiuam ab eo indistinctam ex quocunque alio tempore, ab æternoque proinde, & in æternum verè scibilem, seu verè iudicabilem. Ergo independentè ab eo, quòd sint, aut non sint illæ præsentès physice æternitati Dei, non possunt non ex quouis alio tempore, ab æternoque, & in æternum sciri, seu iudicari à Deo; clarissimèque subinde prout sic existentes in suâ differentiâ temporis intuitiue videri. Consequentia est euidens: quia Deum, vt pote infinitè cognoscituum, nulla veritas obiectiua scibilis, seu iudicabilis verè latere potest; vt est notissimum. Antecedens autem constat. Quia, vt hodie citra omne dubium est verum, siue iudicabile verè, Adamum existisse in suâ differentiâ temporis, & Antichristum exiturum in suâ; ita in omni tempore futuro, atque adeò in æternum verum, siue iudicabile verè erit, Adamum existisse in suâ differentiâ temporis; in omni tempore præterito, atque adeò ab æterno, verum fuit, Antichristum exiturum in suâ. Impertinens igitur est ad hoc, vt Deus ex quouis tempore clarè cognoscat res præteritas, & res futuras, quòd illæ semper sint, aut non sint præsentès physice æternitati Dei. Quòd autem eiusmodi Dei de rebus cognitio visio intuitiua earum sit, inde constat: quia talis communiter iure appellatur scientia, qua res existentes prout existentes seu de præsentè, seu de præterito, seu de futuro in se ipsis cognoscuntur à Deo; (quidquid nonnulli contradicant super nominibus dumtaxat, & modo loquendi altercantes); & scientia, de qua tractamus, huius generis est. De quo tamen plura dicemus in tract. de Scient. Dei.

86 Confirmatur primò. Quia iuxta eorumdem Auctorum sententiam non solum est verum, res aliquando existentes esse præsentès simul in Dei æternitate tanquam in mensurâ alienâ, & communi, sed etiam esse præsentès, aut præteritas, aut futuras in suo tempore, vt in mensurâ propriâ. Siquidem iuxta ipsorum sententiam, idcirco sunt coexistentes æternitati Dei; quia in suâ propriâ mensurâ temporis seu præsentè, seu præteritâ, seu futurâ sunt existentes. Igitur Deus, cui nullum verum potest latere, præcindendo ab eo, quòd res sint suæ æternitati coexistentes, siue in ipsâ præsentès simul vt in mensurâ alienâ, eas præsentès, aut præteritas, aut futuras in tempore vt in mensurâ earum propriâ clarissimè iudicat. Impertinens igitur est illa prima veritas rerum (dato quòd sit) ad hoc, vt Deus cognoscat secundam. Igitur præsentia physica rerum in Dei æternitate (estò detur) ad hoc, vt illæ in se ipsis existentes cognoscantur à Deo ipso, impertinens est.

87 Confirmatur secundò. Distincta veritas est, me existere hodie, ac me coexistere æternitati Dei: nam prima dicit præcisè meam hodiernam existentiam; secunda verò insuper dicit existentiam Dei. Ergo, præcindendo ab eo, quòd

ego coexistam, vel non coexistam æternitati Dei, ab æterno fuit verum, & cognoscibile, atque adeò etiam cognitum à Deo, me existere hodie; ad quam cognitionem proinde impertinens est, me esse præsentem æternitati Dei.

Confirmatur id ipsum tertio. Quia, rem existere in suâ propriâ mensurâ temporis seu præsentè, seu præteritâ, seu futurâ, non pendet ex eo, quòd illa sit præsentès Deo ab æterno; imo hæc præsentia ab illâ existentia est dependens iuxta dictos Auctores. Ergo veritas obiectiua dictæ existentie ab ipsius existentia esse indistincta, proindeque cognoscibilitas eius nullatenus à tali præsentia pendere potest. Hæcque proinde, vt illa à Deo cognoscatur, inutilis, siue impertinens est.

Confirmatur quartò. Eriam si Deus non, esset præsentès in omni loco, sed tantum in vno loco particulari, inde nihilominus cognosceret cætera cuncta, qua à se secundum locum distita forent, casu quòd tali forent. Quis neget id perspicacitæ mentis diuinæ? Ergo, etiam si non, esset præsentès in omni tempore, ex eo tamen, in quo esset, cognosceret pariter omnia seu præterita, seu futura, qua à se secundum tempus distita forent, casu quòd tali forent. Ergo sicut immensitas, qua Deus ambit omnem locum, non est ei ratio cognoscendæ, qua in locis diuersis habent esse. Ita neque æternitas, qua Deus ambit omne tempus, erit ei ratio cognoscendæ ea, quæ existunt in diuersis temporibus.

Confirmatur quintò. Præsentia futuri in æternitate impertinens est iuxta supra dictos Auctores ad cognitionem, qua Deus cognoscit futurum ipsum in suo decreto. Ergo & ad cognitionem, qua illud cognoscit in ipso, ad quam solum ipsi talem præsentiam possunt. Probo consequentiam. Quia, quando futurum cognoscitur in decreto, & si per se non determinat ad talem cognitionem, per se tamen terminat illam prout futurum est in suo tempore independentè à præsentia in æternitate. Ergo præcisè vt futurum quid verum est per se cognoscibile: aliàs non posset vt sic terminare veram sui cognitionem: & quidem veritate sibi intrinsecâ à suo esse existentia indistinctâ, non veritate extrinsecè mutuatâ à decreto; vt constat ex generali doctrinâ traditâ à nobis in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 1. Ergo vt sic non solum est potens terminare, sed etiam est potens determinare ad sui cognitionem intellectum cognoscituum omnis veri, qualis est diuinus. Quòd est, non solum in decreto, sed in se etiam cognoscibile esse independentè à præsentia in æternitate. Et quidem ego non capio, cur Deus determinatus à suo decreto tanquam à medio suâ cognitione fieri possit in futurum vt futurum independentè ab eius præsentia in æternitate; & non possit pariter in ipsum fieri ab ipso, determinatus: quandoquidem huiusmodi determinatio non fit per aliquem influxum obiecti in intellectum diuinum, sed per solam extrinsecam positionem ipsius obiecti in eo statu, in eaque temporis mensurâ, in qua verè cognoscibile est.

Confirmatur sextò. Quia obiecta purè possibilis, atque etiam impossibilia titulo veritatis obiectiue, atque quiditatiue, quam in se, siue de suo habent intra statum quiditatiuum iuxta vniuersalem doctrinam de statibus rerum, traditam in Pharo Scient. disput. 10., per se determinant intellectum diuinum ad sui cognitionem, per seque subinde, & in se cognoscuntur.

tur à Deo citra omnem sui in aeternitate præsentiam, ut apud omnes est in confesso. Ergo obiecta etiam existentia titulo veritatis obiectivæ, atque existentialis, quam habent in suâ differentia temporis, in suoque subinde statu existentiæ siue præsentis, siue præteritionis, siue futuritionis, iuxta dicta etiam ibidem, non possunt non pariter per se determinare intellectum diuinum ad cognitionem sui, per seque subinde, & in se ab ipso cognosci independenter ab omni sui præsentia in aeternitate: estò illam habeant.

92 Quæ quidem argumenta non solum probant; præsentiam physicam simultaneam rerum omnium futurarum, ac præteritarum in aeternitate diuinâ, quam prædicti Thomistæ ponunt, impertinentem esse, ut illæ in se ipsis ab æterno, & in æternum cognoscantur à Deo. Sed etiam probant; præsentiam seu coexistentiam successivam, qua res ipsæ verè coexistunt in suis proprijs mensuris temporis aeternitati Dei, impertinenter etiam, siue accidentarie se habere ad talem earum æternam cognitionem. Nam æquè benè cognouisset Deus ab æterno, me hodie exiturum; essetque in æternum cogniturus, me hodie existisse, à veritate ipsâ obiectivâ hodiernæ meæ existentis determinatus; etiam si per impossibile ita ego existerem hodie, ut non essem, hodie coexistens aeternitati Dei. Specialiter autem quòd præsentia rerum Thomistica in Dei aeternitate ad earum cognitionem in se ipsis necessaria non sit, per ea omnia argumenta conuincitur, quibus proposit. 1. & 2. manet probatum, talem præsentiam omnifariam esse impossibilem.

93 Porro ad probandam eius necessitatem ad rerum prædictam cognitionem eo potissimum argumento videntur Thomistæ. Quo probare conuertunt, res contingenter futuras, ut futuras veritatem determinatam non habere; ac proinde nec certò posse à Deo in se ipsis cognosci, nisi prout physicè præsentis aeternitati eius. Sed primum, res contingenter futuras ut futuras veritatem determinatam habere, ratione cuius in se ipsis sunt ab æterno cognoscibiles, tum ex dictis in præsentibus quæst. satis, superque constat; tum ex doctrinâ de statibus rerum datâ in eâ disput. 10. Phari Scient. planè colligitur; tum infra in tract. de Scientia Dei ex confesso offenditur; tum demum ex ipsorum Thomistarum doctrinâ manifestè deducitur. Si enim, ut consentitur ipsi, res futura idcirco est ab æterno præsentis aeternitati Dei; quia in suâ propriâ mensurâ temporis reuerà est futura, per eandemque prorsus existentiam coexistit ab æterno Deo, per quam reuerà existet postea in suâ temporis mensurâ, planè repugnat, esse eam verè præsentem Deo ab æterno, veritatemque subinde determinatam prout præteritæ Deo ab æterno habere; quin verè sit futura in suâ temporis mensurâ; & quin subinde veritatem habeat determinatam prout futura, siue exitura in tali tempore. Aut certè, si nunquam est determinatò verum, fore exiturum Antichristum in tempore futuro, neque erit determinatè verum, esse illum semper præsentem aeternitati Dei; cum veritas huius præsentis omnino dependeat à veritate illius futuritionis. Quo fiet, ut nec ratione talis præsentis sit à Deo cognoscibilis Antichristus: quandoquidem nulla res non verà à Deo cognoscibilis est, ut constat. Adde, necessitatem præsentis rerum in Dei aeternitate

æqualiter adstrui, aut certè debere adstrui à Thomistis commemoratis pro cognitione diuinâ earum, quæ iam sunt præteritæ, atque pro cognitione diuinâ earum, quæ sunt futuræ; & tamen certum est, etiam apud ipsos, res præteritas ut præteritas determinatam veritatem obiectivam habere. Igitur inconsequenter reducunt dictam necessitatem in defectum veritatis obiectivæ determinatæ rerum futurarum prout talium.

Confectarium 8.

94 Multa, quæ dicunt Recentiores, contra quos egimus proposit. 3. & 4. de scientiâ, quam Deus habet de rebus aliquando existentibus, omnino falsa censenda sunt.

Falsò enim imprimis dicunt, Deum per suam scientiam ab æterno, & semper iudicare de quavis re aliquando existente, *Hæc res iam mihi est physicè præsens, & actualiter coexistens*. Nam tale iudicium falsum esset toto eo tempore, quo res iudicata actu iam, & de præsentis existens non esset. Et Deo penitus repugnat iudicium falsum. Cum enim Antichristus postea exiturus reuerà non sit iam hodie physicè præsens, & actualiter coexistens Deo, adhuc secundum se, & cum præcisione à die hodierno considerato, uti proposit. 3. & 4. citatis monstratum est, non posset non esse falsum iudicium, quo Deus iudicaret hodie, *Antichristus iam mihi præsens physicè, & actualiter coexistens est*; ut est notissimum. Huiusmodi igitur iudicia de rebus aliquando existentibus adstruentia ab æterno, & semper earum physicam præsentiam; & æqualem coexistentiam cum Deo, quantumvis præcisè considerato, nequiquam in ipso Deo ab æterno, & semper dari dicenda sunt.

95 Deinde falsò etiam dicunt, de quavis re aliquando existente dumtaxat habere Deum semper iudicium de præsentis adstruens præsentiam, physicam talis rei, non item habere aliquando iudicium de futuro, vel de præterito adstruens ipsius rei futuritionem, vel præteritionem. Nam, licet nulla res comparatione substantiæ Dei sumptæ præcisè sit propriè futura, aut præterita, defectu positivæ distantis ab illâ, adhuc quando defectu propriæ existentis nec præsens illi est, iuxta doctrinam stabilitam proposit. 4. ob idque Deus de nullâ re potest iudicare eam veritate, sibi sumpto præcisè propriè futuram, aut præteritam esse, adhuc quando nec iudicare eam veritate potest, esse eam sibi præsentem, seu actu coexistentem, iuxta dicta nuper. Attamen, quia comparatione Dei prout in quouis tempore præsentis existentis, verbi gratia in tempore hodierno, omnes res, quæ iam præterierunt, reuerà præteritæ sunt, & omnes, quæ postea existunt, futuræ; non potest non Deus, dum cuius temporis præsentis correspondet, verbi gratia tempori hodierno, iudicij de præterito, & de futuro iudicare, sibi prout sic tales priores res præteritas, & tales posteriores futuras esse: quia non potest non Deus iudicare, quidquid est verum, qua ratione est verum, ut constat. Quomodo autem Deus per eandem scientiam sibi coæternam, & penitus inuariatam iudicare valeat de eadem re aliquando existente, nunc esse eam sibi futuram, nunc præsentem, & nunc præteritam, ineffabile sanè est, ut dicebat Augustinus citatus num. 71. Constatque ex dictis circa argumentum decimum à num. 69. in loco

que Phari Scient. it i citato. Itaque quandoquidem verum hodie est, Antichristum comparatione Dei sumpti præcisè quoddam existens esse cum in differentia ad futuritionem, præsentiam, & præteritionem; comparatione autem Dei prout hodie existens quoddam existens esse futurum iuxta dicta circa proposit. 4. nequit non hodie vtrumque iudicari à Deo, qui nequit non iudicare omne verum. Quandoquidem item, tempore Antichristi accedente, verum erit, ipsum præsentem esse; & eo tempore transacto, ipsum esse præteritum; nequibit non pariter Deus in tempore Antichristi iudicare, ipsum esse præsentem; & eo tempore transacto, ipsum esse præteritum. Quomodo autem veritates istæ obiectivæ, diversæque comparatione nostri, diversæ non sint comparatione Dei, etiam est ineffabile. Oppositum enim videntur probare argumenta, quæ produximus in Pharo Scient. disput. 10. quæst. illa 3. citata. Tametsi contra sententiam communem id affirmare ausi non fuimus. De quibus omnibus rursus in tract. de Scient. Dei futurus nobis sermo est.

96 Præterea falsò dicunt Recentiores prædicti, præsentiam, qua res futuræ, & præteritæ respectu nostri, sunt semper præsentis respectu Dei, ad scientiam, quam Deus de illis habet necessariam esse. Tum quia talis præsentia reuera non datur, ut ostendimus; atque adeò ad scientiam, quæ reuera sine illa datur, necessaria esse nequit, ut constat. Tum quia, estò daretur, necessariaque subinde esset ad scientiam sui; tamen ad scientiam futuritionis, præteritionisque ipsarum rerum, quæ in Deo dari debet insuper, ut constat ex dictis, nequaquam necessaria esset; ut ex latè dictis in simili confect. 7. est notum.

97 Denique falsò etiam dicunt, per suam de præsentia rerum in æternitate Dei philosophiam expediri difficultatem de variatione successivæ scientiæ divinæ propositam à nobis in Pharo Scient. loco saepe citato. Tali enim philosophiâ gratis admissâ, neutiquam posse per illam expediri dictam difficultatem, satis ostensum ibidem est. Insuperque ex obiter dictis ad rem in præfenti quæst. constat.

Confectarium 9.

98 Præsentia obiectiva in actu primo, quam res contingenter futuræ coram intellectu divino habere dicuntur, prout explicavimus supra num. 19. ratio est, cur illæ in se ipsis ab æterno cognoscantur à Deo.

Ideo enim Deus ab æterno immediatè me vidit hodie extitutum; quia vera existentia, quam modo habeo, quasi proposita ab æterno intellectui divino persè valuit illum determinare ad intuitionem sui eà, qua iam ex tunc cognoscibilis, siue iudicabilis erat, veritate obiectivâ. Quod ipsum est, me esse ab æterno præsentem, intellectui Dei eà præsentia, de qua loquimur. Pariterque etiam in æternum ero illi præfens quoad durationem, quam hodie habeo, ut illam semper intueatur præteritam. Tantumdemque subinde dicendum est de omnibus rebus præteritis relatè ad intellectum divinum, & ad Scientiam, quam de illis in æternum est habiturus.

99 Ex quibus omnibus concluditur, res contingenter existentes seu de præfenti, seu de præterito, seu de futuro ab æterno, & in æter-

num, & semper cognosci in se ipsis à Deo independentè à præfentiâ physicâ æternali, quam eis adscribunt Thomistæ, & Recentiores commemorati: quia in se ipsis habent veritatem determinatam seu de præfenti, seu de præterito, seu de futuro, determinatamque intellectus divini ad sui perfectissimam, & intuitivam cognitionem; prout non semel in superioribus tactum est. De quo plura dicenda venient in tract. de Scientiâ Dei.

Confectarium 10.

Denominationes, quas Deus habet¹⁰⁰ tum penetrati localiter cum omnibus rebus, tum intimè præfentis illis localiter, aque ita in eis existentiam per essentiam, per potentiam, & per præfentiam iuxta dicta, disput. 6. quæst. 2. & 3. non à solâ immensitate, siue coexistentiâ cum illis in eisdem earum locis, sed insuper ab æternitate, siue coexistentiâ cum illis in eisdem earum temporibus proveniunt ipsi.

Est clarum. Quia, ut duo quæpiam in eodem loco penetrata esse dicantur, simul tempore debent in illo esse præfentia; atque adeò non solum localiter, sed etiam temporaliter penetrata. Quæ enim in eodem loco pro diversis temporibus, atque adeò successivè ponuntur, neutiquam dicuntur in illo localiter penetrari, seu penetrata esse, ut constat. Vnde fit, ut neque dicatur vnum intimè præfens alteri in eodem loco, neque ab eiusmodi præfentiâ vnum existens in altero aliquo modo, nisi ambo sint in tali loco simul tempore collocata. Deus igitur non à solâ suâ immensitate, siue coexistentiâ cum omnibus rebus in eisdem earum locis, sed insuper à suâ æternitate, siue coexistentiâ cum illis, in eisdem earum temporibus habet esse localiter penetratum cum illis, eisque præfens intimè, atque adeò in ipsis existens per essentiam, per potentiam, & per præfentiam, ut confectarium fert.

Ceterum, quanvis ad penetrationem localem¹⁰¹ quorumvis extremorum, atque adeò etiam ad alias denominationes provenientes ex illâ, penetratio temporalis eorumdem fit per se requisita: vicissim tamen ad penetrationem temporalem per se requisita non est penetratio localis; quia penetrata temporaliter dicuntur absolutè, quæcumque in eodem tempore existunt, etiam si non in eodem, sed in diversis locis existant. Vnde Deus à solâ suâ æternitate, siue coexistentiâ cum rebus in eisdem earum temporibus cum ipsis temporaliter penetratus venit dicendus, præfendendo ab eo, quod sit etiam cum illis coexistens in eisdem earum locis. Pariterque censendum est de alijs, si quæ sunt, denominationibus à tali temporali penetratione præcisè provenientibus.

Porro, etsi Deus à locali penetratione cum rebus in ipsis rebus esse dicatur, qualiter disput. 6. quæst. 2. & 3. citatis explicatum est; à temporali tamen penetratione cum rebus sumptâ præcisè potius res in Deo, siue in ipsis æternitate dicuntur esse, quam Deus in illis; quatenus scilicet æternitas Dei suâ amplitudine censetur cuncta complecti: resque proinde omnes ab ipsâ quodammodo contineri, atque ideo in eâ esse putantur. Cum quo stat, Deum sapissimè dici esse, siue existere in tempore, tametsi tempus, præfertim, quod reale appellant, res quædam

dam se. Tum quia tempus quoduis velut quoddam receptaculum concipi à nobis solet eorum, quæ ipsi correspondent, seu cum ipso temporaliter penetrantur. Tum quia tempus essentialiter est successuum, atque adeo compositum ex partibus extensionis temporalis; proindeque non potest non intra se continere totum Deum, utpote indivisibilem. Tametsi aliunde Deus ratione suæ æternitatis per sui totius replicationem iam supra explicatam ita extendatur infinite, ut omnem finitam temporis extensionem infinite transcendat.

103 Quare quemadmodum Deus vno sensu dicitur esse in loco, quatenus in omni loco est præsens, omnemque locum replet: & alio sensu dicitur in loco non esse, quatenus à nullo loco continetur, seu terminatur, seu circumscribitur, seu finitur, ut latè ex Patribus, & Scholasticis est expostum supra disput. 6. quæst. 4. Ita pariter Deus vno sensu dici potest, atque etiam solet esse, siue existere in tempore; quatenus nullum est tempus, cui non coexistat, seu respondeat, & in quo subinde non duret: & alio sensu dici potest, aut etiam solet non esse in tempore, quatenus nullum est tempus, intra quod contineatur, seu terminetur, seu finiatur eius duratio. Quo iure Ricard. de S. Vict. lib. 2. de Trinit. cap. 23. ait, *Sicut in omni loco est præsentia, in nullo localiter; sic in omni tempore est æternitas, in nullo temporaliter.* Et Ansel. in Monolog. cap. 19. 20. & 21. latè declarat, quomodo Deus tum in omni loco, & tempore, tum in nullo loco, & tempore penes diversos sensus dicendus est esse. Verùm circa istas omnes loquutiones controuersia esse non potest, nisi de solo nomine, aut modo loquendi: in qua, cum constet de re ipsa, hærendum non est.

QVÆSTIO III.

Virum Deus ante omne tempus reale in toto tempore, quod imaginarius appellant, & à parte ante infinitum, siue principio carens est, reuera existens, siue durauerit ratione sua æternitatis.

104 **S**uppono primò ex dictis disput. 8. quæst. 2. tempus reale dici vniuersè quamlibet seriem durationum successuum, & actualiter existentium. Tempus autem imaginarium re ipsa inpossibilitate, siue quidditate alicuius seriei eiusmodi durationum consistere; tametsi à nobis adinstar cuiusdam actualis fluxus, seu motus essentialiter successiuum, & infinitum ab utroque latere apprehendatur; quo iure imaginarium dicitur. De quibus plura loco citato.

Suppono secundò, tempus reale aliquando capisse; quando scilicet creatura cæperunt existere iuxta dogma fidei statutum quæst. 2. suppositione secundâ: est quippe creatura quædam, ut constat. Quia tamen multe creature sunt futura in æternum, ut fide etiam sanctorum est, aliquod tempus reale in æternum erit: quia semper erit aliqua series suapte naturâ successiva dura-

tionum creaturarum, in qua tale tempus consistit.

Suppono terriò, Deum à suâ æternitate 105 habere omni tempore reali, sicut & omni creatura ex eius suppositione necessariò coexistere, atque adeo (quod in idem recidit) in omni tempore reali existere, siue durare: & consequenter non posse non illum existisse, siue durasse in omni tempore reali, quod exitit à principio Mundi atque adeo omni creaturæ toti eo tempore correspondenti coexistisse; nec posse non illum fore exiturum, seu duraturum in omni tempore reali, quod in æternum est exiturum, atque adeo fore coexiturum omni creaturæ in æternum patenter exituræ.

Suppono quartò, Deum à suâ intrinsecâ 106 æternitate ita esse constitutum, ut si ante inceptio-nem Mundi in quavis temporali distantia ab initio eius, aliqua creatura, aut aliquod tempus reale præ exitisset, non posset non ille absque vllâ sui intrinsecâ mutatione tali creaturæ coexistisse in talique reali tempore existisse, siue durasse. Æternitas quippe intrinsecâ Dei ipsum determinat, atque necessitat vniuersè ad coexistendum simul cum omni alio ente existente ex suppositione, quod hoc existat, in quacunque mensurâ temporis, seu spatij temporalis existat: æquè, ac immensitas intrinsecâ Dei ipsum determinat, atque necessitat vniuersè ad coexistendum simul cum omni alio ente ex suppositione, quod hoc existat, in quocunque loco, seu spatio locali existat, uti disput. 6. statutum est. Hæc certa omnino sunt tum iuxta fidem, tum iuxta concordem sententiam Patrum, & Theologorum, prout ex dictis quæst. 1. & 2. satis est notum.

Quod superest dubitandum est, an Deus 107 ante existentiam Mundi verè, & actualiter præ-exitit, atque adeo durauerit in toto eo tempore imaginario à parte ante infinito, seu carente principio, quod omni ente à Deo distincto penitus vacuum fuit, & imaginatione nostra, aut etiam re ipsa ante creationem Mundi præcessit, præcedentia scilicet non existentiâ, sed quidditativa, aut possibili.

Circa quod dubium Doctores, qui tenent, 108 Deum non esse actualiter præsentem extra Mundum in spatio locali circumquaque infinito prout vidimus disput. 6. quæst. 5. consequenter tenere debent, Deum non fuisse ante Mundum actualiter existentem, siue durantem in spatio temporali carente principio. Qui verò oppositum censent de præsentia Dei in eo spatio locali, prout ibi etiam vidimus, pariter debent censere oppositum de duratione Dei in ipso spatio temporali. Qui verò mediâ viâ incedentes opinantur, Deum esse quidem actu extra Mundum, non verò in dicto spatio locali; similiter opinari debent, Deum fuisse quidem ante Mundum, non verò in dicto spatio temporali. De existentia enim Dei actuali in utroque huiusmodi spatio eadem Theologia esse debet, ut ex se est manifestum. Tametsi de existentia Dei in secundo vix sit, qui tractauerit. Qui verò circa existentiam Dei in primo tribus modis dictis sunt opinati, loco citato relati sunt, vbi videndi.

Propositio 1.

110 Deus omnino dicendus est fuisse, seu extitisse actualiter, & de facto antequam existeret Mundus, aut vlla creatura.

Id enim sæpe exprimitur in sacris Litteris. vt Pſal. 73. *Deus autem Rex noster ante secula*. Pſal. 89. *Præius, quam montes fierent, aut formaretur terra, & orbis, à seculo, & vsque in seculum tu es Deus*. Prouerb. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio, Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram: nec dum fontes aquarum eruperant; nec dum montes graui mole constiterant, &c.* Sermo est de Sapientiæ realiter indistincta à Deo. De qua etiam Ecclesiastici 24. *Ego ex ore Altissimi pro diu primogenita ante omnem creaturam, & infra. Ab initio, & ante secula creata sum.* Et Apost. 1. ad Corint. 2. ait. *Quam prædestinavit Deus ante secula.* & ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante Mundi constitutionem.* & ad Tit. 1. *Quam promissit, qui non mentitur. Deus ante tempora secularia.* Denique Iudas in sua Epistola. *Soli Deo saluatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria & magnificentia, imperium & potestas ante omne seculum, & nunc, & in omnia secula seculorum.* Hæc facit illud Ioan. 1. *In principio erat verbum.* Circa quod Chrylost. homil. 1. in cap. 1. Ioan. *Si omnium Conditor primus, si Dominus, & princeps omnium, omnia post ipsum, & creatura, & secula.* Consentiumque alij Patres: Dionys. enim cap. 10. de diuinis nominibus ait. *Antiquus dieum Deus predicatur; quod ipse sit omnium & seculum, & tempus, & ante dies, & ante seculum, ac tempus, & rursus, ipse est auum eorum, qui est ante secula; omne quidem auum, & tempus ex ipso est, & omnis seculi, ac temporis est præexistens principium, & causa.* Isidor. lib. 1. de Summo bono cap. 6. *Omnia tempora præcedit diuina æternitas.* Anselm. in Prolog. cap. 20. *Et quidem ante omnia es; quia antequam fierent, tu es.* Et alij similia pronuntiant.

111 Quod autem in his testimonijs Scripturæ, & Patrum sermo sit de existentia Dei actuali, & non de potestatiua tantum aut existentiam Mundi, tum ipsorum verba præferunt satis aperte, tum ex argumento factio in simili supra disput. 6. quæst. 5. proposit. 1. est conspicuum, Id quod per omnia argumenta à ratione facta ibidem in simili pro existentia actuali Dei extra Mundum pariter venit comprobandum. Quæ proinde ab vnoquoque in præsentia sunt recolenda, & ad propositum applicanda, vt facillimè possunt; ne à nobis inutiliter repetantur.

Propositio 2.

112 Supposito modo loquendi sacre Scripturæ, & Patrum; atque etiam communi modo loquendi omnium, necessariò dicendus est Deus actualiter extitisse, siue durasse in toto spatio temporali carenti principio, quod tempus imaginarium dicitur, & ante creationem Mundi præcessit, qua ratione verè præcessit.

Hæc propositio similiter etiam est ab vno-

quoque probanda (ne nos actum agamus) eisdem argumentis ad eius materiam translatis, quibus in simili probata à nobis est propositio 2. quæstionis 5. citata disputationis 6. Quinimo omnia, quæ ibi dicta sunt aut comprobando, aut inferendo, aut respondendo ad argumenta, contraria de præsentia Dei actuali in toto spatio imaginario localiter infinite extenso extra Mundum, hic pariter, suâ seruatâ proportionem, dicenda sunt de duratione Dei actuali in toto tempore imaginario temporaliter infinite extenso ante existentiam Mundi. Quippe de præsentia illâ, & de hac duratione eadem prorsus debet esse Theologia, vt ex se est manifestum, Quare à lectore, quæ ibi sunt scripta, sunt recolenda, & hæc applicanda, nosque ad alia pergamus.

QVÆSTIO IV.

In quo consistat, & per quid constituatur æternitas, duratioque Dei in omni tempore.

re.

Boet. lib. 1. de consol. prof. vlt. sic Dei æternitatem definit. *Æternitas est interminabilis vite tota simul, & perfecta possessio.* Quam definitionem communiter amplectuntur Scholastici. Dicitur autem æternitas possessio ad significandum, quod est duratio quædam firma, & stabilis, ratione cuius Deus in se ipso stabiliter, & necessariò possidet totum suum esse. Dicitur *tota simul* ad excludendas partes successione, quas habent durationes creatæ. Dicitur *perfecta* ad excludendas omnes imperfectiones durationum, ac possessionum creatarum. Dicitur *vite*; quia in viuentibus durare est viuere, sicut desinere est mori. Dicitur denique *interminabilis*; nam, vita hæc, duratioque eius nullum terminum habere potest; quia nequit habere principium neque finem. Hæc est communis intelligentia dictæ definitionis.

Vnde, æternitatem Dei ipsius Dei durationem esse, communiter sentiunt, exprimentque Scholastici. Ita Gillius lib. 2. de Deo cap. 2. cum Alenf. Albert. S. Tho. Castr. Henr. Ricard. Duran. Scot. Capreol. Hispal. Abul. & alijs à se relatis. Vazq. 1. par. disput. 31. cap. 2. addens, esse id inter Scholasticos certum; Soar. lib. 2. de Attrib. cap. 4. Molin. 1. par. quæst. 10. artic. 1. disput. 2. Fasol. ibid. dubit. 1. Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 17. cap. 3. & alij communiter. Tametsi oppositum teneat Aureol. in 1. distinct. 9. quæst. 2. artic. 2. cui consentit Pasqualig. 1. par. quæst. 18. sect. 2.

Per quid verò conceptus durationis Dei compleatur in esse æternitatis, variè explicant Theologi. Alij enim dicunt compleri per negationem termini tam actualis, quam possibilis. Ita Alenf. 1. par. quæst. 12. mem. 7. & 4. Basol. in 2. distinct. 2. quæst. 1. artic. 2. Mol. supra disput. 4. Fasol. dubit. 2. Gilli. cap. 10. Soar. disput. 50. Metaph. sect. 2. cum Marfil. Durand. & alijs. In quo profecto omnes videntur conspirare; quia interminabilitas, quam importat definitio Boetij ab omnibus admitta eiusmodi negationem termini præfert. Alij, vt Ægidius in 1. distinct. 8. par. 2. quæst. 2. Scot. in quodlib. 6. & Smiling. tract. 2. de Deo vno, disput.

Propositio 1.

disput. 4. quæst. 1. negationem successione addunt, Quam certe omnes item addere debent, qui tales adstruunt negationes, utpote annexam illi particulæ prædictæ definitionis, quam amplectuntur, *tota simul*. Scot. præterea, & Smising. addunt negationem dependentiæ, Alens, autem, 1. par. quæst. 12. m. 2. negationem mutationis, seu mutabilitatis. Alij, ut Henr. Albert. Caiet. Hispal. & Ferrar. apud Recupit. quæst. 17. citatâ cap. 1. censent, aeternitatem in suo conceptu per relationem rationis mensuræ ad mensuratum compleri. Cùm tamen Vazq. disput. 31. citatâ cap. 5. exaduersò censent, compleri per negationem mensuræ. Denique Aureol. ubi supra excludens ab aeternitate conceptum durationis, ut diximus, eam in essentiâ, siue virtute intrinsecâ Dei prout connotatæ tempora extrinsecâ, aut etiam res in eis durantes consistere dicit.

116 Cæterùm quancumque plerique Doctorum, aut etiam Patrum nomine aeternitatis intelligant quid adequatè intrinsecum Deo; eam videlicet formalitatem, à qua Deus determinatus, siue necessitatus euadit ad existendum, siue durandum in omnibus temporibus, ad coexistendumque omnibus entibus ex eorum suppositione; de huiusmodique aeternitate Dei sit sermo haud dubie in definitione Boetij. Nihilominus, quemadmodum consentienter ad diuersos modos loquendi, sentiendique Theologorum, aut etiam Patrum supra disput. 6. quæst. 6. duplicem Dei immensitatem claritatis gratia distinximus; alteram adequatè Deo intrinsecam, necessitatem ipsum ad existendum in omnibus locis, & entibus in eis locatis; alteram semiextrinsecam claudentem hæc de connotato in suo conceptu reali. Ita modò duplicem quoque aeternitatem Dei oportebit claritatis gratia distinguere; alteram ipsi adequatè intrinsecam consistentem in prædictâ formalitate; alteram semiextrinsecam addentem de connotato omnia tempora, in quibus Deus durat, aut etiam entia, quibus coexistit. Et prima quidem duratio Dei absoluta, ac veluti in actu primo veniet dicenda. Secunda vero duratio Dei actualis in ipsis omnibus temporibus ex eorum suppositione.

117 Porrò Doctores, qui, ut loco citato viderimus, dicunt, immensitatem Dei intrinsecam esse quantitatem virtualem, ratione cuius Deus extenditur ad omnia loca; pariter dicere tenentur, aeternitatem Dei intrinsecam esse quantitatem virtualem, ratione cuius Deus extenditur ad omnia tempora. Id quod exprimitur Gillius ubi supra cap. 5. & 11. & Recupit. cap. 2. Recentiores vero commemorati ibidem, qui quantitatem virtualem immensitatis ex diuersis formalitatibus distinctis inter se virtualiter, & diuersis partibus spatij localis correspondentibus componebant; pariter, ut consequenter procedant, debent componere quantitatem virtualem aeternitatis ex diuersis formalitatibus distinctis inter se virtualiter, & diuersis partibus spatij temporalis correspondentibus. Tamen hoc fortasse longè sit intolerabilius, quàm illud.

118 Aduerto tandem, nonnullos vix, aut ne vix quidem discriminare attributum aeternitatis Dei ab attributo immutabilitatis eius; cùm tamen alij communiter illud non solum à cæteris, sed etiam ab attributo immutabilitatis planè discriminandum censeant.

119 Quoties testimonia Scripturæ, aut Patrum aliquam in duratione Dei successione, siue extensionem temporalem significant, indicant, aut supponunt; ea utique non de omnino intrinsecâ, sed de semiextrinsecâ aeternitate ipsius Dei iure veniunt intelligenda. Imo verò iuxta ordinariū modum, quem omnes communiter habent concipiendi hoc Dei attributum, atque de eo loquendi, potius semiextrinsecâ, quàm intrinsecâ aeternitas videtur in eorum mentes, & ora cadere.

Supponit propositio, esse testimonia Scripturæ, & Patrum, quibus in duratione Dei aliqua indicatur aliquo modo successio, siue temporalis extensio. Talia enim sunt citra dubium ea, quibus duratio Dei significatur per dies, per annos, per sæcula, vel per quid æquivalens. Ut Job. 10. *Namquid dies homines dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora?* Psal. 101. *Et anni tui non deficient.* Psal. 144. *Regnum tuum regnum omnium seculorum.* Daniel. 6. *Ipse est enim Deus viuens, & æternus in secula.* Tobia. 9. *à Deo Israel, qui regnat in secula seculorum.* & cap. 13. *Magnus es Domine in æternum, & in omnia secula regnum tuum.* Michea. 5. *Ab iuueribus aeternitatis eius.* Cuiusmodi alia præterea sunt loca in sacra Scripturâ, & passim apud Patres. Ea autem iure venire intelligenda non tam de intrinsecâ, quàm de semiextrinsecâ aeternitate Dei, quæ prima est pars propositionis, inde constat: quia successio, aut extensio temporalis, quam planè præferunt, & Deo citra omne dubium attribuunt, non ipsi conuenit ab intrinsecâ aeternitate præcisè, utpote quæ tota simul, & prorsus indiuisibilis est; sed à semiextrinsecâ, quæ à tempore successiuo, & temporaliter extensio, quod de connotato importat in suo conceptu reali, sortitur illam.

120 Tam secunda pars propositionis inde probatur: quia iuxta ordinariū, & communem, quem omnes formant, de diuinâ aeternitate conceptum, ea utique non est aliud nisi ea forma, vel actus, à quo Deus habet, durasse actualiter ab æterno, hoc est, in toto tempore antecedente, carente principio, & duraturum esse actualiter in æternum, id est, in toto tempore subsequente carente fine. Quæ quidem duratio actualis Dei in tempore apertè est actus semiextrinsecus Deo, utpote inuoluens de connotato tempus ipsum, in suo conceptu reali, iuxta doctrinam vniuersalem actuum traditam in Tharō Scient. disput. 8. quandoquidem, si deficeret tempus, nullatenus dici Deus posset in tempore durare actualiter. Et iuxta ipsum quidem ordinariū, communemque conceptum aeternitas Dei eum duratione actuali eius in omni tempore coincidit, seu potius identificatur reipsâ; ex genereque eorum, attributorum est, quæ semiextrinsecâ nuncupauimus supra disput. 2. iuxta dicta in simili de immensitate disput. 6. quæst. 6. proposit. 1. Tamen Scholastici, aut etiam Patres ut implurimum aeternitatem Dei inter intrinsecâ eius attributa recenseant, intelligentes nomine aeternitatis eam diuinam formalitatem præcisè, à qua Deus necessitatus euadit ad actum duran-

durandum in omni tempore, supposito ipso tempore.

Propositio 2.

121 Negatio termini, seu finis, quæ propria est æternitatis Dei tum intrinsecæ, tum semiextrinsecæ, vniuscuiusque suo modo, non vera negatio est, sed supposititia.

Pro intelligentiâ, & probatione huius propositionis noto primò, æternitatem Dei semiextrinsecam penes quantitatem formalem extensionis temporalis temporis imaginarij vtrinque infiniti, quam in se includit, esse infinitam in proprio genere, hoc est, carentem principio, & fine. Æternitatem verò Dei intrinsecam duntaxat esse infinitam in proprio genere penes quantitatem æquivalentem, quam censetur sortiri à potentia, & necessitate, quam habet reddendi Deum durantem in tempore vtrinque infinito, & non in minore, supposito, quòd est tale tempus, qua ratione est.

122 Noto secundò, negationem finis, quam in suo conceptu præfert quoduis infinitum penes quamvis quantitatem formalem, non à parte rei, & reuerà, sed ex modo concipiendi nostro duntaxat, atque adeò supposititiè esse negationem: quia non est negatio excludens reipsà aliquod ens seu possibile, seu impossibile ab statu existentiali; (prout oporteret, vt esset à parte rei vera negatio, siue veritas negatiua, vt constat ex doctrinâ statuta supra disput. 2. quæst. 3. iuxta generaliore datam in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 3. & 4. & disput. 10. quæst. 4.); sed excludens finem talis quantitatis, exclusâ negatione vterioris partis post extremam, per quam ille completur; atque ita non vera negatio est, sed quid re ipsâ posituum, conceptum, & significatum à nobis per modum negationis finis. Quod ipsum est, talem negationem supposititiam esse iuxta doctrinam traditam tum locis citatis, tum aliàs sæpe in Pharo Scient. præsertim disput. 12. Et hæc quidem dicta sunt, loquendo de infinito, & finito quantitatis formalis pertinentibus ad statum existentialem. Si enim ad quiditatum pertinent, in neutro dabitur negatio vera: quia respectu status quiditatum nulla datur vera negatio, prout etiam locis citatis ostentum est. Quòd si negatio finis, quam præfert infinitum quantitatis formalis, vera non est, sed supposititia, vrpote quòd præcisè consistit re ipsâ in serie partium eius posituarum, quarum nulla est postrema; potiore iure non erit vera, sed supposititia negatio finis, quam præfert infinitum quantitatis æquivalentis, vrpote quòd præcisè consistit in entitate indiuisibili æquivalenter quanta infinito.

123 Ex his iam se prodit, quomodo negatio termini seu finis, quam titulo durationis vtrinque infinitæ secum fert æternitas Dei tum intrinsecæ, tum semiextrinsecæ, vnaquæque suo modo, non vera negatio sit sed supposititia, vt propositio data fert.

Propositio 3.

124 Negatio successionis conueniens æter-

nitati intrinsecæ Dei, quatenus duratio quædam est in se præcisè indiuisibilis, atque adeò tota simul, & consequenter non successiva, non vera negatio est, sed supposititia.

Consistit enim reipsâ in positua distinctione, qua æternitas intrinsecæ Dei ab omni duratione successiva est indistincta; & quæ per negatiuam solet à nobis concipi, & explicari; cum dicimus, æternitas intrinsecæ Dei non est successiva, seu, quod in idem recidit, non est duratio successiva, prout constat ex doctrinâ tum generali tradita in locis nuper citatis Phari Scient. tum speciali de distinctione positua per negatiuam conceptibili, siue exponibili tradita etiam in eadem Pharo disput. 13. quæst. 1. & 2.

Propositio 4.

125 Negatio mutationis, siue mutabilitatis, & negatio dependentiæ, quæ æternitati intrinsecæ Dei conueniunt, estò sint negationes veræ, non sunt tamen illius propriæ, sed alijs Dei attributis intrinsecis communes.

Dico, esto sint negationes veræ; quia veras censo tum negationem mutationis impossibilis æternitati Dei, tum negationem dependentiæ, siue productionis passiuæ etiam ipsi impossibilis. Huiusmodi namque mutatio, & dependentiæ chymæ quædam sunt habentes in se quiditatem iuxta dicta in Pharo Scient. disput. 11. atque adeò per negationes veras sunt non existentes re ipsâ; atque adeò de facto exclusæ necessariò ab statu existentiali. Tamen negatio mutabilitatis æternitatis Dei non vera negatio sit, sed supposititia; quia re ipsâ aliud non est à distinctione positua æternitatis Dei ab omni ente mutabili concepta à nobis per modum negationis, cum dicimus, æternitas Dei non est quid mutabile, siue, quod recidit in idem, est immutabilis, iuxta doctrinam nuper datam propositione præcedenti. Quòd autem eiusmodi negationes non propriæ æternitatis; sed alijs insuper attributis intrinsecis Dei sint communes, prout propositio præfens fert, inde apparet; quia quoduis eorum per se, & formaliter est immutabile, & independens à causâ, vt constat.

Propositio 5.

126 Deus non à duratione sibi superadditâ, & in hærente, (vti pleræque creaturæ iuxta dicta disput. 8. quæst. 1.) sed à se ipso est determinatus ad existendum in quouis spatio temporali, siue tempore imaginario ex suppositione, quòd tale spatium, siue tempus reuerà est, qua ratione est, iuxta doctrinam suppositam quæst. 3. & datam superius disput. 8. quæst. 2.

Hæc propositio certissima est apud omnes. Constatque ex dictis in simili de præsentia Dei in omni spatio locali imaginario disput. 6. quæst. 6. proposit. 4. Quæ à lectore recognoscenda, & ad

ad rem applicanda sunt. Vnde in hoc, quod est, Deum durare in quouis tempore imaginario, nihil aliud interuenit præter entitatem diuinam, & tempus ipsum, prout dictum est ibidem in simili. Quomodo autem interueniant iam iam sequitur exponendum.

Propositio 6.

127 Duratio actualis, quæ ipsissima est æternitas semiextrinseca Dei, qua Deus ipse in omni spatio temporali, siue tempore imaginario existere, siue durare dicitur, denominatio semiextrinseca est, seu potius actus semiextrinsecus includens in suo conceptu reali, præter entitatem diuinam, ipsum spatium temporale, seu tempus, illam quidem in recto, siue directè, hoc vero in obliquo, siue de connotato. Formaliter tamen sumpta, prout à nobis concipitur, relatio quædam rationis est, non ficta, sed supposititia.

Hæc propositio partim ex iam dictis in præsentia quæst. constat; maiori verò ex parte per ea omnia probanda venit, suâ seruata proportionem, quibus tantumdem est probatum in simili de præsentia actuali Dei in omni spatio locali, seu loco imaginario supra disput. 6. quæst. 6. proposit. 5. Quare illa non repetenda à nobis, sed à lectore recolenda sunt, atque ad propositum applicanda. Hoc tamen semper obseruato, retentoque discrimine, quòd Deus in omnibus partibus spatij localis circumquaque infiniti simul, & semper præsens est: quia omnes illæ, quæ ratione sunt, simul, & semper sunt. Alit in omnibus partibus spatij temporalis non simul, sed successiuè durat, quo pasu scilicet illæ fluunt, & successiuè sunt, quæ ratione sunt, iuxta dicta latius superius quæst. 2.

Propositio 7.

128 Coexistentia actualis, quæ Deus dicitur coexistere omnibus rebus, siue durare simul cum illis, actus item semiextrinsecus est includens in suo conceptu reali, præter entitatem diuinam, tum ipsas res prout durantes in suis mensuris temporis, tum ipsas temporis mensuras.

Hæc etiam propositio per ea, quæ in simili dicta sunt disput. 6. quæst. 6. proposit. 6. de præsentia simultaneâ, quam Deus habet, cum omnibus rebus in earum spatijs localibus, ab vnoquoque probanda, proportionem seruata, atque explicanda pariter est. Nisi quòd Deus non successiuè, sed simul est præsens cum rebus præsentibus in diuersis spatijs localibus. Cum rebus verò durantibus in diuersis spatijs temporalibus non simul, sed successiuè durans est; eo quòd illæ diuersis spatijs localibus non successiuè, sed simul; hæc verò diuersis spatijs temporalibus non simul, sed successiuè correspondent. De quo plura sunt iam dicta quæst. 2.

Propositio 8.

De coexistentia actuali Dei cum realibus temporibus perinde philosophandum est, ac de coexistentia actuali eius cum cæteris rebus.

Constat ex dictis in simili disput. 6. quæst. 6. proposit. 7. quia, quod attinet ad propositum, vt locus realis, sic tempus reale ad cæteras res reales se habet.

Propositio 9.

130 Æternitas intrinseca Dei neutiquam est ita virtualiter extensa, atque ex diuersis formalitatibus virtualiter inter se distinctis composita, vt per earum singulas singulis partibus spatij temporalis, seu temporis imaginarij seorsim correspondeat.

Hæc propositio omnimodis est mihi certa. Si enim Deus per diuersas formalitates diuersis partibus temporis corresponderet seorsim, ita, vt aliqua Dei formalitas, quæ hodie existit, neque heri extitisset, neque foret cras extitura, & aliqua quæ extitit heri, aut quæ cras extitura est, non existeret hodie, tantumdemque esset de cæteris correspondentibus singulis alijs partibus temporis: planè sequeretur totum, & integrum Deum non esse æternum, prout docet fides: quia totus, & integer nec extitisset ab æterno, nec foret extiturus in æternum. Imo in nullâ temporis parte, atque adeò nunquam existeret Deus integer. Deusque proinde, qui existit, semper mutilus, & mancus, atque adeò chymæricus Deus esset. Aliæque innumera sequerentur absurda cum fide diuinâ, cum rationeque naturali manifestè pugnantia. Recognoscantur cætera dicta in simili disput. 6. quæst. 6. proposit. 8. & huc proportionaliter applicentur, pro qua maiorem adhuc vim habebunt, vt consideranti erit conspicuum.

Propositio 10.

131 Deus ratione suæ intrinsecæ æternitatis per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem modo iam supra explicato redditur successiuè durans in omnibus, & singulis indiuisibilibus spatij temporalis, siue in omnibus, & singulis instantibus temporis imaginarij; (omne enim tempus ex solis instantibus indiuisibilibus constat physicè, vt modò supponitur demonstrandum disput. 10.); quo pasu scilicet ipsa instantia fluunt, & sibi succedunt: successiuèque proinde redditur coexistens, seu simul durans cum omnibus rebus in ipsis instantibus temporis successiuè durantibus.

Hæc propositio perinde explicanda est, & probanda, proportionem seruata, ac est explicata, & probata supra disput. 6. quæst. 6. propositio 9. de

de immensitate intrinsecâ Dei respectiue ad spatium locale, ad omnesque, & singulas partes eius; (scilicet indivisibiles, quales itidem supponuntur). Id quod facile præstabit quisque, ne nos repetamus.

132 Ex eâ autem inferitur primò, quemadmodum ex illâ in simili illarum esse, Deum à suâ æternitate intrinsecâ sumptâ præcisè nullam intrinsecam extensionem temporalem, siue successionem habere; quia quod in se indivisibile est, aliter, quàm per sui replicationem in alio diuisibili extenso nequit extensum reddi. Unde licet Deus per totum tempus infinitum à parte ante temporaliter, seu duratiuè fuerit extensus siue principio, per totumque tempus infinitum à parte post pariter extendendus sit sine fine: hæc tamen extensio temporalis, utpote Deo semiextrinsecâ, non magis necessaria est Deo, quàm consortium ipsius temporis, per quod completur infinitèque subinde est minùs necessaria; quàm ipse Deus, iuxta doctrinam supra statutam disput. 3. & 4. Ex quo fit rursus, ut, si per impossibile tempus imaginariū non haberet esse quidditatiū, quod re ipsâ habet, Deus actualiter extensus extensione temporali; siue duratiuâ non esset; tamen in omni euentu semper maneret necessitatus intrinsecè ad talem extensionem, habendam ex temporis suppositione. Quo iure à suâ intrinsecâ æternitate præcisè æquiualentè, seu virtualiter extensus, siue quantus dici potest, & solet, quantitate scilicet virtuali duratiuâ, seu temporali, eâque in genere suo omnino infinitâ.

133 Secundò inferitur, verissimam esse sententiam statutam quæst. 3. de duratione actuali Dei in toto tempore imaginario, quod ante Mundi creationem præcessit suo modo sine principio. Nam iuxta illam de facto habuit Deus extensionem actualem temporalem, seu duratiuam infinitam à parte ante, qualem haud dubiè attribuunt illi multâ loca Scripturæ, & Patrum; & qualis in sententiâ oppositâ nequaquam locum habere potest. De quibus omnibus loco citato plura sunt dicta in simili, quæ ad rem videnda, & applicanda.

134 Tertiò inferitur contra Carleton disput. 39. Phys. sect. 3. num. 10. æternitatem intrinsecam Dei neutiquam antecessisse totum tempus imaginariū antecedentiâ durationis, atque adeò neque extitisse in aliquo instanti sibi proprio totam instantium temporis collectionem antecedente duratiuè. Primò: quia eo ipso, quod series instantium talis temporis à parte ante est infinita, siue principio carens, nulla est excogitabilis, ne dum possibilis. capacitas alicuius instantis præcedentis duratiuè ipsam totam, ut apparebit ex dicendis disput. 13. Ergo impossibile est, ut Dei æternitas in aliquo instanti sibi proprio totam eam seriem antecedente existat, & duret. Secundò: quia ut constat ex doctrinâ statuta disput. 8. quæst. 6. impossibile est, ut quidpiam existat, & non existat in aliquo temporis instanti. Ergo impossibile est, ut Deus existat, & non existat in aliquo temporis instanti. Repugnat ergo, illum ratione suæ æternitatis ante omne instans temporis existere. Fieret enim inde, ut, dum ante omne instans temporis existeret, reuerà existeret, & in nullo instanti temporis existeret, ut est nouissimum.

135 Hinc quartò inferitur, Patres, & Scholasticos, qui interdum dicunt, Deum esse extra-

omne tempus ratione suæ æternitatis, de omni tempore finito, & distributiue sumptio intelligendos esse; quasi solum velint, quod Deus à nullo tempore finito comprehendatur, ita, ut extra illud non sit in alijs; non verò, quod sit existens extra totum tempus vtrinque infinitum, extra totamque subinde collectionem omnium temporum finitorum. Hoc enim falsum haud dubiè est, ut constat ex dictis.

Propositio 11.

Æternitas Dei siue intrinsecâ, siue semiextrinsecâ in esse talis non constituitur per relationem mensuræ ad mensuratum; sicut neque per negationem veram mensuræ, seu talis relationis.

Quia positio, quod æternitati Dei conueniat ratio mensuræ; ut multi opinantur, præterquam quod non est illius propria; sed alijs attributis communis, ut summum est passio accessoria supponens æternitatem ipsam iam constitutam in suâ essentiâ, atque ita ipsius constitutum, intrinsecum esse non potest. Supposito verò ex aduersò, quod ratio mensuræ (scilicet aptitudinalis, de qua sermo est) non conueniat æternitati Dei, ut opinantur alij, eius negatio in æternitate ipsâ vera non erit, sed suppositicia dumtaxat, utpote fundata in distinctione positinâ, quæ æternitas distincta est re ipsâ ab omni alio habente rationem mensuræ iuxta doctrinam datam in simili proposit. 3. & 4. Per quæ integra propositio probata manet. Vtrum autem ratio mensuræ aptitudinalis conueniat re ipsâ æternitati Dei, vel non, quæst. 5. examinabitur, & decretur.

Ex dictis hæcenus concluditur, æternitatem Dei intrinsecam formaliter consistere in eâ formalitate diuinâ præcisè, à qua Deus eadè potens, & necessitatus, quantum est ex se, ad durandum in toto tempore imaginario vtrinque infinito ex hypothesi, quod illud sit, qua ratione est; & consequenter ad coexistendum simul cum omnibus rebus existentibus in ipso tempore, vel in quibusvis partibus eius similiter ex suppositione existentie earum. Æternitatem verò Dei semiextrinsecam formaliter consistere in actu obiectiuo, quo Deus concipitur durans in toto tempore imaginario, hoc est durans in toto præcedente, durans in præsentem, & duraturus in toto futuro; aut etiam consequenter coexistens omnibus rebus in ipso tempore existentibus, vel de præterito, vel de præsentem, vel de futuro. Cuius actus fundamenta realia sunt entitas, atque adeò æternitas intrinsecâ Dei, & totum tempus imaginariū, aut etiam consequenter prædictæ res. Quo circa talis actus semiextrinsecus dicendus venit iuxta doctrinam vniuersalem traditam in Pharo Scient. disput. 2. quæst. 4. & disput. 8. quæst. 2. & 3. Ob idque semiextrinsecam etiam vocamus æternitatem Dei in ipso formaliter consistentem.

Propositio 12.

Æternitas Dei quolibet modo sumpta attributum ipsius est distinctum à rebus, quibus,

quis, qua ratione diuina attributa sunt distincta inter se.

Sumpta enim pro attributo Dei semitrinseco includente de connotato tempus imaginarium, aut etiam res, quæ in illo existunt, iuxta superius dicta non solum per rationem nostram, sed etiam realiter est distincta à cæteris omnibus attributis, quæ vel connotata distincta realiter, vel nullum connotatum includunt in suo reali conceptu, iuxta generalem doctrinam de distinctione attributorum supra disput. 2. traditam. Æternitas verò Dei sumpta pro intrinseco conceptu, cum ipso Deo identificato, & in æternitate semitrinsecà intrinsecè incluso formalitas quædam Dei est à cæteris omnibus intrinsecis Dei attributis formaliter, seu per rationem nostram distincta, æquè, ac cætera intrinseca attributa formaliter, seu per rationem nostram sunt distincta inter se, iuxta doctrinam etiam vniuersalem disput. 2. citatà traditam. Distinguitur autem speciatim ab attributo intrinseco immutabilitatis diuinæ, cui magis videtur affinis, quòd hæc vt forma quædam, siue formalitas concipitur reddens Deum omni mutationi profus oppositum; atque adeò ab eà immunem; illa verò vt forma quædam, siue formalitas reddens Deum determinatum ad durandum in tempore vtrinque infinito ex suppositione, quòd tale tempus est, qua ratione est; & consequenter ad coexistendum cum alijs rebus in illo existentibus. Quæ diuersitas sufficiens est ad distinctionem metaphysicam, siue rationis formalitatum, atque adeò & attributorum intrinsecorum Dei.

QVAESTIO V.

Virum æternitati Dei conueniat ratio, siue conceptus obiectiuus mensuræ.

139 **D**Vplex hic quæstio est examinanda. Prima, vtrum æternitas Dei sit mensura seu essentia seu existentia, seu vitæ ipsius Dei. Secunda, vtrum æternitas Dei sit mensura existentia, siue durationis creaturarum.

140 Circa primam quæstionem partem affirmatiuam tenent A lens 1. par. quæst. 12. mem. 9. Albert. in 1. distinct. 8. artic. 8. Carthusian. quæst. 3. Hispal. distinct. 9. quæst. vnic. artic. 1. Ferrar. lib. 1. contra Gent. cap. 15. & 66. Caiet. 1. par. quæst. 10. artic. 5. & ibi Bann. dub. 2. Zu nel quæst. 2. Fasol. dub. 6. Quiros artic. 1. dub. 2. Gillius lib. 2. de Deo tract. 10. cap. 8. Ledesm. de diuinâ perfect. quæst. 7. artic. 2. Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 18. & alij. Negatiuam tamen partem tenent Durand. in 1. distinct. 19. quæst. 2. Gabri. in 2. distinct. 2. quæst. 1. artic. 3. Ocham ibid. quæst. 13. Molin. 1. par. quæst. 10. artic. 1. disput. 3. Vazq. disput. 31. cap. 6. Soar. disput. 50. Metaph. sect. 4. Smising. tract. 2. de Deo vno disput. 4. quæst. 1. Pasqual. disput. 17. de Deo sect. 4. & alij.

141 Circa secundam autem quæstionem partem affirmatiuam tuentur vbi supra A lens. Albert. Ferrar. Ledesm. Quiros, Recupit. Fasol. dub. 5. Gillius cap. 7. Necnon Richard. in 1. distinct. 19. artic.

1. quæst. 1. Capreol. quæst. vnic. Hispal. distinct. 38. quæst. vnic. & alij. Negatiuam verò partem tuentur Durand. Gabri. Ocham. Vazq. Smising. Pasquali. vbi supra, & alij.

Suppono primò, quæstiones istas, sicut & alia solent, quæ circa definitiones rerum versantur, ferme in quæstiones de nomine, seu de loquendi modo recidere; vt potè quarum resolutio, ac determinatio ex eo potissimè dependet, quòd statuatur, quid nomine mensuræ, quidque nomine rei mensurabilis intelligendum sit.

Suppono secundò, Aristot. lib. 10. Metaph. cap. 2. postquam statuisset, mensuram respectiue ad quantitatem dici maximè propriè, inde verò ad alia transferri, eam acceptam propriè sic definere, *Mensura est id, quo quantum cognoscitur.* Id est, cuius naturà benè perspectà, ad aliudque comparatà, quantum sit illud deprehenditur aut magnitudine, aut multitudine, aut pondere, aut duratione, &c. Accipit enim Aristot. quantum hic vniuersè pro omni eo, *Quod est diuisibile in ea, qua insunt,* iuxta definitionem eius à se etiam traditam lib. 5. Metaph. cap. 13. & à nobis explicandam infra disput. 10. quæst. 1. subiungit autem Aristot. definitioni datæ mensuræ hæc verba. *Cognoscitur autem quantum vt quantum aut vno, aut numero; omnis vero numerus vno: quare omne quantum prout quantum vno cognoscitur.* Quasi dicat, Quantum sit id, quod mensuratur, cognoscitur per id, quo mensuratur aut semel tantum, aut aliquoties applicatum, vnàque subinde, aut numero aliquo applicationum eius. Cùmque omnis numerus per vnitatem mensuretur, & cognoscatur; consequens est, vt de primo ad vltimum omne quantum per vnitatem mensuretur, & cognoscatur. Sic linea per vnâ cubiti applicationem, si sit vnus cubiti, per decem autem, si sit decem cubitorum, metienda venit. Decenarius autem deinde applicationum numerus per vnâ earum multiplicatam toties venit metiendus. Addit Aristot. inferitis cap. 3. *Semper autem mensura eiusdem generis est: magnitudinum namque magnitudo; & secundum vnumquodque, longitudinis longitudo, latitudinis latitudo, vocum vox, grauitatis grauitas, vnitatis vnitatum, &c.* Nam quanta diuersorum generum, vt longitudo, & latitudo, magnitudo, & tempus, tempus, & pondus, & similia tanquam mensura, & mensurabile comparati inter se non possunt. Porrò inter mensuras minùs propriè dictas recenset Aristot. ibidem primum in vnoquoque genere, quod mensura dicitur cæterorum, quæ sub tali genere continentur, quatenus quoduis eorum eò perfectius est, quò magis ad perfectionem primi accedit. Quo iure species hominis mensura erit cæterarum, quæ sunt sub genere animalis. Recenset item scientiam, & sensum; vel quia scientia, & sensus, siue sensatio mensuræ quædam reputantur suorum obiectorum, vt exponunt plerique; vel quia per scientiam, & sensationem quibusuis rebus mensurabilibus mensuræ earum applicantur, cùm mensurantur, vt exponit Vazq. vbi supra cap. 5.

Ex his inferitur primò, mensuram propriè dictam aliam esse æqualem quanto per illam mensurabili; cuius subinde vnica applicatione illius absoluitur mensuratio, vt cùm longitudinem cubitalem semel cubito applicato metimur: aliam

aliam esse minorem quanto mensurabili. Cuius vel sunt plures applicationes iuste requisitæ ad tale quantum mensurandum, vt, si longitudinem quatuor cubitorum quater cubito applicato metiamur; vel supra vnã, aut plures applicationes eius vna insuper, aut plures applicationes alterius mensuræ minoris requisitæ sunt, vt, si metiamur longitudinem vnus, aut plurium cubitorum, & dimidij applicato semel, aut pluries cubito, & insuper dimidio. Et mensura quidem æqualis quanto mensurabili non potest non quanta quoque esse, vt est notum. Mensura verò minor illo tum quanta esse potest, vt est cubitus respectu longitudinis maioris, tum etiam non quanta, vt est vnitas respectu numeri, & quoduis indiuisibile respectu quanti (si quod datur) ex puris indiuisibilibus coalescentis. Applicatio autem mensuræ ad mensurabile aut purè mentalis esse potest; aut insuper externa, & physica, vt cunctis etiam notum est. Semper tamen necesse erit adhuc, vt intellectui mensuranti per mensurationem innotescat, quantum sit mensurabile, quòd ipsi nota, & perspecta sit quantitas mensuræ, quando est quanta; aut eius indiuisibilitas, quando est non quanta, vt etiam ex se est manifestum.

245 Sed dubitari potest, an quantum maius quanto mensurabili, quatenus eo maius est, rationem mensuræ respectu eius habere possit. Dico quatenus eo maius est: quia, si ex quanto maiori sumatur pars æqualis, aut minor quanto mensurabili, certum est, talem partem respectu quanti mensurabilis minus mensuræ obire posse, aut æqualis, aut minoris ipso iuxta iam dicta. Hoc tamen casu non integrum quantum maius quanto mensurabili huius mensura dicitur esse, sed pars dumtaxat ex illo sumpta; quia sola hæc, non item residuum, ad mensurationem, notificationemque quanti mensurabilis conducet. Est ergo difficultas an quantum maius quanto mensurabili mensura huius esse possit integrè sumptum, ita, vt ad mensurationem, ac notificationem quanti mensurabilis non solum pars aliqua quanti maioris, sed residuum eius, atque adeò totum ipsum conducatur.

246 Arbitror posse, si quantum maius quanto mensurabili notum, perspectumque mensuranti sit. Si namque scio, funem, quem habeo, esse decem cubitorum, & eo iuste applicato ab vno latere longitudinis, cerno excessum, quo illam, excedit ab altero, esse vnus cubiti, inde cognosco talem longitudinem, esse nouem cubitorum; ad quam noticiam non solum pars sumis applicata longitudini, & ipsi æqualis, sed etiam residuum, quo exceditur illa, & consequenter integer funis conducit tanquam mensura quædam quanto mensurabili maior, siue ipsum excedens. Hæc tamen dicta sunt pro casibus, in quibus tam quantum mensuratum, quam quantum mensurabile finita sunt. Superest verò dicendum de casibus, in quibus vel quantum mensuratum, vel quantum mensurabile, vel vtrumque sunt infinita.

247 Pro quibus arbitror secundo, quantum infinitum minus mensuræ obire non posse integrè sumptum respectu quanti finiti: quia cuiuscunque sit magnitudinis quantum finitum, excessus, quo ab infinito exceditur, semper est infinitus: atque ita per eiusmodi excessum in noticiam de quantitate determinatâ quanti finiti nullatenus veniri potest. Tertio arbitror, quantum finitum

mensuram quanti infiniti esse non posse: quia cuiuscunque sit magnitudinis quantum finitum, semper continetur infinities in quanto infinito, siue illi est applicabile infinities: atque ita per nulum quantum finitum veniri potest in noticiam de quantitate quanti infiniti. Quarto, arbitror quantum infinitum interdum posse esse mensuram quanti infiniti, vt quando est æquale illi, aut excedens ipsum, vel excessum ab ipso excessu finito, determinato, & noto. Interdum verò minime, vt quando non sunt inter se æqualia, excessusque, quo alterum ab altero exceditur, est infinitus. Quæ omnia luculentiora sient ex dicendis de infinitate quantum infra disput. 13.

Secundo infertur ex dictis, de ratione mensuræ esse, quòd distinguatur à re mensurabili: quia nihil per se ipsum mensurari dicitur. Vnde mensura realis veniet dicenda, quæ realiter à re mensurabili distincta fuerit; mensura verò per rationem, siue rationis, quæ à re mensurabili fuerit distincta dumtaxat per rationem. Quid sit de aliâ relatione rationis supposititiæ, quæ appingitur à nobis cuius mensuræ, siue rei, quæ mensura dicitur, dum eam concipimus vel prout potentem mensurare, vel prout mensurantem formaliter. Istæ siquidem denominationes semiextrinsecæ sunt tali rei: & omnis denominatio semiextrinsecæ sumpta formaliter aliquam relationem rationis supposititiæ dicit in suo conceptu iuxta doctrinam generalem datam in Pharo Scient. disput. 12. quæst. 3.

Tertio infertur, improprie, & translaticie dici mensuram quoduis totum respectu cuius rei mensurabilis, cum ratio mensuræ parti dumtaxat talis totius conueniens respectu talis rei mensurabilis ipsi toti tribuitur. Hoc pacto, vt reor, primum, seu maximum in vno quoque genere mensura dicitur cæterorum, quæ sunt sub tali genere; & vniuersim quoduis totum siue finitum, siue infinitum maius re mensurabili quoad eam quantitatem seu formalem, seu æquivalentem, penes quam comparantur, mensura respectu talis rei dici potest, quatenus aliqua pars sui siue æqualis ipsi rei penes talem quantitatem, siue ipsa minor cum omni proprietate potest per se respectu eius minus mensuræ obire.

Quarto infertur, & si mensura proprie dicta dumtaxat sit talis respectu quanti mensurabilis à se distincti, prout quantum est, habentisque proinde quantitatem distinctam à suâ. Improprie tamen, & translaticie posse, aut etiam solere mensuram dici quamlibet quantitatem respectu subiecti, quod quantum reddit, quatenus, eâ semel notâ in abstracto, cognoscitur quantum sit eius subiectum in concreto; tametsi illud per ipsammet, & non per aliam quantitatem sit tantum, quantum est.

Iam suppono tertio, mensuram in præsentiarum aptitudinaliter sumi, dum aliud non exprimitur, pro eo scilicet, quod aptum est ad mensurandum aliud, sicque ad ducendum in cognitionem quantitatis eius; tametsi illud de facto, ac veluti in actu secundo nec mensuret, nec mensurando ducat in talem cognitionem. Et hæc est mensura actiua, de qua etiam, nisi exprimat aliud, semper est sermo; licet interdum ipsum mensurabile ab aliquibus mensura passiva dicatur, scilicet aptitudinaliter etiam, prout aptum est mensurari. Ipse verò actus mensurandi mensuratio dicenda venit: eritque actiua, quatenus est

est actus, quo mensurans mediâ mensurâ mensurat mensurabile, passiva verò, quatenus est actus, quo mensurabile mediâ mensurâ mensuratur à mensurante. Quomodo autem omnes eiusmodi actus vel primi, vel secundi aut semiextrinseci sint, aut extrinseci, & in quo consistant tum formaliter, tum realiter sumpti, ex vniuersali doctrinâ traditâ in Pharo Scient. disput. 8. constat.

152 Quartò suppono, rationem mensurationis, atque mensuræ propriè dictæ solum habere locum respectu intellectus creati cognoscentis imperfecti, & per species alienas; non item respectu intellectus diuini, aliorumque cognoscentium cuncta perfectè, & per species proprias: quia solus ille potest mediâ mensurâ noticiam acquirere quantitatis rei mensurabilis; quam hic perfectissimam habet aliunde independentem à mensurâ. Et mensura propriè dicta ea solum est, quæ rationem causare noticiam valet, iuxta definitionem statutam ex Arist. Poterunt tamen nihilominus Deus, & alij perfectè inuenientes mindis propriè, & translaticè dici mensurare rem quantam; tametsi per talem mensurationem nullam quantitatis eius noticiam comparent, quando clarissimè intuentur, illam tantam esse, quanta est mensura vel semel, vel pluries accepta, seu repetita. His ita positis sit.

Propositio 1.

153 Æternitas intrinseca Dei non est propriè mensura realis seu essentia, seu existentia, seu vitæ ipsius Dei. Nec est propriè mensura rationis cuiusvis earum. Aliquo tamen modo improprio tum essentia, tum existentia, tum vitæ ipsius Dei potest mensura dici.

Prima pars propositionis inde constat. Quia ad rationem mensuræ realis propriè dictæ distinctio realis eius à re mensurabili est requisita iuxta dicta num. 148. Compertum est autem, æternitatem intrinsecam Dei realiter distinctam non esse ab eius essentia, existentia, & vitâ.

154 Secunda vero pars probatur. Quia, adhuc suppositâ distinctione rationis inter æternitatem intrinsecam Dei, & eius essentiam, existentiam, & vitam, aliunde nequit talis æternitas esse mensura propriè respectu alicuius earum: quia nulla earum prout præcisa à tali æternitate quantitatem habet eiusdem generis cum illâ, prout opus erat, vt talis æternitas respectu ipsarum esset mensura propriè iuxta doctrinam statutam num. 143.

155 Tertia denique propositionis pars ostenditur. Quia, suppositâ distinctione rationis æternitatis intrinsecæ Dei ab essentia, existentia, & vitâ eius, eatenus æternitas ipsa improprie dici potest mensura respectu vniuscuiusque earum iuxta doctrinam suppositam num. 150. quatenus ex noticiâ quantitatis æquivalentis, seu virtualis, quam habet ipsa æternitas in suo genere abstractè sumpta, promptum est, venire in noticiam, qua cognoscatur quanta concretè euadat in eodem genere ab ipsâ æternitate tum essentia, tum existentia, tum vitâ ipsa Dei.

Propositio 2.

156 Æternitas semiextrinseca Dei non est propriè mensura realis seu essentia, seu existentia, seu vitæ ipsius Dei. Neque est propriè mensura rationis cuiusvis earum. Aliquo tamen modo improprio tum essentia, tum existentia, tum vitæ ipsius Dei potest mensura dici.

Prima pars propositionis probatur. Nam (siue distinctio realis includentis ab incluso, quæ æternitas semiextrinseca Dei à tora reali Dei entitate distinguitur, sufficiens sit, siue non sit ad rationem mensuræ realis, de quo modo non curo) entitas realis Dei, & ipsius æternitas semiextrinseca non sunt quanta in eodem genere, prout opus erat, vt hæc comparatione illius propriè mensura esset iuxta doctrinam statutam num. 143. Siquidem hæc formaliter, illa vero æquiualeter, seu virtualiter est quanta quantitate temporali seu duratiuâ, quæ solum attenditur impræsentiarum, prout ex dictis in præcedentibus satis notum est.

157 Secunda autem pars propositionis probatur pariter. Quia, adhuc suppositâ distinctione rationis inter æternitatem Dei semiextrinsecam, prout includentem intrinsecam per rationem præcisam ab essentia, & existentia, & vitâ Dei sumptis formaliter, restat in his defectus quantitatis tum virtualis, tum formalis, quam illa habet: & quæ, vt illa harum mensura propriè esset, requireretur iuxta dicta ibidem.

158 Tertia demum propositionis pars probatur. Quia, suppositâ distinctione reali, aut etiâ formali, seu rationis æternitatis semiextrinsecæ Dei ab essentia, existentia, & vitâ eius, eatenus æternitas ipsa improprie dici potest mensura respectu vniuscuiusque earum iuxta doctrinam suppositam num. 150. quatenus ex noticiâ quantitatis temporalis, quam habet ipsa æternitas, in noticiam venire potest, qua cognoscatur, quanta ab eadem quantitate euadat tum essentia, tum existentia, tum vitâ ipsa Dei.

Propositio 3.

159 Æternitas intrinseca Dei prout talis non est propriè mensurâ respectu durationis creaturarum. Aliquo tamen modo improprio mensura dici potest respectu eius.

Prima pars propositionis probatur. Quia æternitas intrinseca Dei prout talis duntaxat habet quantitatem duratiuam æquivalentem, seu virtuales, quatenus necessitata est de suo ad durationem actualem, atque adeo ad extensionem temporalem per sui totius replicationem in omni tempore, eo supposito, vt in præcedentibus dictum est. Omnis verò duratio creaturæ, si sit diuisibilis, quantitatem temporalem, seu duratiuam formalem habet, si autem sit indiuisibilis, atque adeo vnico tantum instanti temporis correspondens, (nequit enim, si talis sit, correspondere pluribus, vt supra disput. 8. quæst. 3. statumus), omnis quantitatis duratiuæ adhuc virtualis expersert. Igitur, vt ex doctrinâ præsuppositâ constat, vel ex defectu quantitatis eiusdem generis, vel ex defectu omnis quantitatis nequit esse mensurabilis propriè vlla duratio creaturæ

per aeternitatem intrinsecam Dei prout talem. Atque adeo duratio intrinseca Dei prout talis respectu nullius durationis creaturarum est proprie mensura prout talis. Dico autem prout talis; quia, ut est quadam indivisibilis vnitas, cuiusuis numeri indivisibilium poterit proprie mensura esse. Quod non interest ad rem.

160 Secunda autem pars propositionis probatur. Quia, dum aeternitas intrinseca Dei per sui totius replicationem coexistit omnibus, & singulis partibus cuiusuis durationis creaturae iuxta superius dicta, aequalis a tali coexistentia per eiusmodi sui replicationem sortitur temporalem extensionem, siue quantitatem cum illa. Quo iure & ipsi applicari ut mensura, & ipsam metiri dici potest; improprie tamen; quia id non praestat (prout ad mensuram propriam requiritur iuxta dicta) per quantitatem duratiuam distinctam a quantitate illius; cum ab eadem illius quantitate sic quanta euadat semiextrinseca. Et quando duratio creata finita est, aliunde est improprie mensura aeternitas Dei intrinseca respectu eius iuxta dicta num. 149. quia veluti per partem suae quantitatis virtualis, non verò per totam est illius eo modo mensuratiua.

Propositio 4.

161 Aeternitas semiextrinseca Dei non est proprie mensura respectu durationis creaturae, quando haec est aut ab utroque, aut ab altero latere finita. Esset verò proprie mensura durationis creaturae ab utroque latere infinita, si talis daretur. Cum tamen improprio quodam modo, quantumuis finita sit duratio creata, mensura eius dici possit.

Prima pars propositionis inde constat. Quia, cum aeternitas semiextrinseca Dei sit vtrinque infinita secundum quantitatem formalem duratiuam, quam habet, ex suo conceptu tum entitatem Dei, tum tempus vtrinque infinitum claudente, iuxta superius dicta; durationis creaturae aut ab altero, aut ab utroque latere finita mensura proprie dicta esse non potest. Quandoquidem quantum infinitum integrè sumptum respectu quantumis modo finiti minus mensurae proprie dictae obire non potest, ut supra num. 147. statutum est.

162 Secunda autem pars propositionis probatur. Quia, ut ibidem etiam statuimus, vnum quantum infinitum mensura est proprie alterius quanti infiniti, quando ambo inter se aequalia, & eiusdem generis sunt. Constat autem ex dictis haecenus, aeternitatem semiextrinsecam Dei, & durationem creaturam vtrinque infinitam duo quanta & inter se aequalia, & eiusdem generis esse quoad quantitatem temporalem, seu duratiuam.

163 Tertia denique pars propositionis inde probanda venit. Quia respectu cuiusuis durationis creaturae quouis modo finita pars ipsi aequalis, aut minor aeternitatis semiextrinsecae Dei mensurae proprie potest esse; cum tamen non possit tota ipsa aeternitas integrè sumpta, ut satis ex dictis notum est. Constat autem quoduis totum improprie appellari mensuram respectu rei, cuius pars aliqua ipsius totius proprie mensura est, iuxta dicta num. 149.

Et haec satis, superque dicta sint pro contrariis fere de nomine, seu de modo loquendi. Quaecunque autem contra illa possint opponi, ex dictis in tota hac quaest. facile quique diluet.

QVÆSTIO VI.

Virum aeternitas ita sit propria Dei, ut nulli omnino creaturae communicari possit.

164 **S**uppono primò ut apud omnes certum, casu quòd daretur motus vtrinque infinitus, siue carens principio, & fine, atque adeo toti temporali (quod dicitur imaginarium) pariter vtrinque infinito correspondens, siue illud replens per suarum partium temporalem distributionem, & si ille dici posset aeternus a parte ante, & a parte post, quatenus principio, & fine careret; sed non eo genere aeternitatis, de qua modo agimus; eius nimirum, a qua res qualibet per illam aeternam haberet, sicuti Deus de facto habet, ab aeterno, & in aeternum, & semper existere per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem in omnibus, & singulis partibus praedicti temporis imaginarij infiniti. Quomodo autem motus ille vtrinque infinitus, etsi de facto non detur, possibilis sit, ex dicendis infra disput. 13. quaest. 6. constabit.

Suppono secundò etiam ut certum apud omnes, aeternitatem omni temporali correspondentem per sui totius temporalem replicationem eà ratione, qua conuenit Deo per essentiam, & prorsus necessariò, nullatenus vili creaturae communicari posse. Atque ita propriam Dei esse. Quia non potest quidpiam conuenire creaturae hoc ipso, quòd creatura est, aliter, quam per participationem, & contingenter, vtpote quae vel suum ipsum esse existentiae aliunde, quam a Creatore, & aliter, quam contingenter, habere non potest, vt est notissimum.

165 Suppono tertio ut probabilis, impossibile esse creaturam, quae essentialiter petat esse replicatam temporaliter in partibus temporis infinitis aut a parte ante, aut a parte post, aut vtrinque; sicque aut a parte ante, aut a parte post, aut ab utraque parte esse aeternam ex hypothesi, quòd existat ita, quòd Deus nullà potentia possit illi pro tempore minori existentiam dare casu, quòd illam velit producere. Quia, ut supra disput. 8. quaest. 3. vniuersè statuimus, non est possibilis creatura, quae vel per paucas partes temporis diuisibilis petat essentialiter durare, ita, ut a Deo non possit poni existens, & durans in paucioribus. Igitur multò minus erit possibilis creatura petens essentialiter durare aut in partibus temporis infinitis a parte ante, atque adeò ab aeterno; aut in partibus temporis infinitis a parte post, atque adeò in aeternum; aut in omnibus partibus temporis vtrinque infiniti, atque adeò per integram aeternitatem.

166 Suppono quarto ut certum secundum fidem, multas creaturas de facto ex decreto Dei fore extituras in aeternum, atque adeò aeternas fore a parte post per sui totius replicationem temporalem in omnibus partibus temporis a parte post infiniti. Tales sunt animi rationales, & Angeli, vt

vt ostenditur à Theologis in tract. de Angelis. Quos esse incorruptibiles naturaliter, tamen si supernaturaliter possint corrumpi à Deo, eisque proinde naturaliter esse debitam durationem æternam, siue infinitam à parte post ex suppositione existentie semel à Deo acceptæ, communis Theologorum sententia est. De quo in eo tract.

169 Suppono quintò etiam vt certum secundum fidem, nullam creaturam de facto extitisse ab æterno. Quia de fide est, omnes, quæ existunt, & extiterunt, in tempore fuisse factas à Deo, prout vidimus supra quæst. 2.

170 Suppono sextò vt probabilis, probandumque oportunius inferius disput. 13. quæst. 6. de potentia Dei absoluta bene potuisse fieri, vt aliqua creatura & ab æterno extitisset, & in æternum extitura esset: atque adeò, vt supernaturaliter saltem vtrinque esset æterna, hoc est durationem principio, & sine carentem habens.

171 Quibus suppositis, dumtaxat superest examinandum, an sit possibilis creatura, cui naturaliter sit debitum non solum in æternum, sed etiam ab æterno durare: ita, vt repugnet connaturaliter, eam produci à Deo aliter, quàm ab æterno, & in æternum duraturam.

172 Affirmatiuam partem tenet Henao lib. 3. Emyreologiae exercit. 12. sect. 7. Pro negatiua tamen parte stant Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 19. Franc. Amic. 1. par. disput. 7. sect. 3. Martinon 1. par. disput. 36. sect. 5. Arriag. tom. 2. in 1. par. disput. 28. sect. 2. subsect. 2. Ylambert. 1. par. quæst. 10. disput. vnic. artic. 7. Quiros tom. 1. in 1. par. ad quæst. 10. artic. 3. dub. 1. Franc. Alfonf. disput. 28. Phyl. sect. 1. & alij.

Propositio I.

Impossibilis est creatura, cui sit ratione sui debitum naturaliter, ab æterno durare.

173 Vt efficaciter, & solide propositionem probem, suppono primò ex dicendis latius suo loco, debitum naturale, & ius illi respondens in existentia rerum fundari; quemadmodum debitum essentialiter, & ius illi respondens fundatur in rerum essentia. Vnde, licet passiones metaphysicæ, seu essentialiter rerum essentia earum conueniant, prout sunt in statu quiditatiuo cum præcisione ab existentia, vt sicque illis essentialiter debita sint; passiones tamen physicae, seu naturales non aliter, quàm prout existentibus, conueniunt, & debita sunt naturaliter rebus. Quo fit, vt existentia non solum non possit esse passio metaphysicæ, seu essentialiter annexa alicui essentia creatæ, vti est essentia diuina; eo quòd omnis creatura essentialiter est contingens, atque adeò potens non existere; sed neque possit esse passio physicæ, seu connaturaliter annexa alicui essentia creatæ; eo quòd ad omnem eiusmodi passionem necessariò in quauis creaturà debet existentia supponi. Quo rursus fit, vt existentia cuius creaturæ non solum essentialiter, sed etiam connaturaliter contingens sit; atque adeò nec essentialiter, nec naturaliter sit debita eius essentia. Id quod planè supponunt Patres, atque Theologi, dum dicunt, Deum prorsus gratiosè, & liberaliter donasse existentiam creaturis, ijs scilicet, quas independenter ab omni connaturali iure aliarum

præexistentium produxit. Possè quippe existentiam vnius creaturæ alteri præexistenti debitam esse: atque adeò illam ex suppositione existentie huius non liberaliter, & merè gratiosè, sed in solutionem talis debiti produci à Deo, indubitabile est. Cùm tamen non minùs videatur indubitabile, ante existentiam omnis creaturæ necunde esse Deum necessitatum naturaliter ad producendum aliquam. Quidquid contradicat Henao vbi supra. Quis enim credat, Deum necessitatum esse naturaliter ad producendum aliquas creaturas præ alijs ante omnem existentiam creaturæ, & ante omne decretum suum, vt videretur Henao sentire? Aut quis non videat, eiusmodi necessitatem vt minimum præferre manifestam imperfectionem alienam à Deo?

174 Suppono secundò ex dicendis supra disput. 8. quæst. 6. existentia cuiusvis creaturæ essentialiter esse annexam, proindeque & essentialiter debitam durationem in aliquo tempore vagè; eo quòd nulla creatura potest existere extra omne tempus. Cui essentiali debito bisariam Creator creaturam aliquam producturus satisfacere potest. Primò producendo illam ab æterno, atque adeò dando illi durationem aliquam infinitam à parte ante, alicui tempori à parte ante infinito, siue carente principio correspondentem; (posito ex num. 170. quòd talis duratio sit possibilis), Secundò producendo illam in tempore, atque adeò dando illi durationem, quæ in tempore aliquo incipiat, eamque vel immediatè post abrumpendam, vel per tempus aliquod seu finitum, seu etiam infinitum, subindeque à parte post æternum continuandam. Vtrouis tamen in casu duratio satisfaciens prædicto debito de facto determinata, temporisque determinato correspondens debeat necessariò esse reipsa; quia à parte rei non potest dari quidpiam vagum, vt apud omnes est in confesso, & nos ostendimus in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 2. Et quoniam debita merè naturalia supponunt completa essentialia; eo quòd prout iacet reipsa creatura, non verò aliter, ipsi conueniunt; & creatura non est, nec esse potest reipsa sine ijs, quæ sibi essentialiter debita sunt. Consequitur, omne excogitabile debitum merè naturale creaturæ necessariò supponere existentiam actualem eius, non vtrunque, sed prout durantem in aliquo tempore determinato reipsa; eoque vel infinito à parte ante, seu carente principio, vel infinito, seu incipiente ab aliquo instanti. Vnde nisi creaturæ prout aliquo ex his modis duranti in tempore potuerit conuenire ratione sui debitum, siue ius merè naturale durandi ab æterno, tale debitum, siue ius simpliciter erit ei impossibile. Tamen si sit illi possibile debitum, siue ius naturale durandi in æternum; vt ex dicendis apparebit.

175 Ex his probo propositionem, scilicet, impossibile esse creaturam, cui sit ratione sui debitum naturaliter, ab æterno durare. Quia non potest id esse debitum alicui creaturæ ratione sui consideratæ præcisè secundum essentialiam; eo quòd rerum essentialis sumptis præcisè, independenterque ab existentia nihil est debitum naturaliter iuxta doctrinam statutam suppositione primà. Nec potest id esse debitum alicui creaturæ ratione sui prout existentis præcisè, atque adeò antecedenter, independenterque ab omni sui duratione in tempore; eo quòd aliqua duratio in tempore est illi essentialis, & ante impleta essentialia debita, siue iura non confurgunt in creaturis naturalia.

ralia iuxta dicta suppositione secundâ, Sed neque potest id esse debitum, alicui creaturæ ratione sui prout duranti in aliquo tempore. Ergo nullatenus potest id esse debitum alicui creaturæ ratione sui. Consequentia est bona: quia aliter, quam ratione essentia præcisè, vel existentia præcisè, vel existentia prout duranti in aliquo tempore deberi quidpiam creaturæ ratione sui, excogitabile non est, vt patet. Duæ autem priores partes antecedentis ex duabus suppositionibus factis constant. Probo ergo tertiam posteriorem; nempe, non posse esse naturaliter debitum alicui creaturæ prout duranti in aliquo tempore, durare ab æterno. Nam vel tempus, in quo durat creatura, nullum habuit principium; & sic, quam euidens est, durare ab æterno, non posse esse naturaliter debitum creaturæ prout duranti ab æterno: tam euidens est, durare ab æterno, non posse esse naturaliter debitum creaturæ prout duranti in tali tempore: cum durare in tempore nullum habente principium, & durare ab æterno, manifestè sit prorsus idem. Vel tempus, in quo durat creatura, incipit ab aliquo instanti: & sic non minus manifestum est, creaturæ prout in eo instanti, aut in quibusuis sequentibus duranti non posse esse naturaliter debitum, durasse ab æterno: quia illi prout sic est id impossibile: (quandoquidem ad præteritum non datur potentia iuxta vulgatum, certumque effatum, de quo nos in Pharo Scient. disput. 8. quest. 4. proposit. 7.): repugnatque planè, esse alicui subiecto debitum, quod ipsi impossibile est. Ex quibus omnibus concluditur, nulli creaturæ ratione sui posse esse debitum naturaliter, durare ab æterno. Atque ita impossibile esse creaturam, cui sit ratione sui debitum naturaliter, ab æterno durare, vt nostra propositio fert.

176 Quam quidem varijs alijs argumentis conantur probare Recupitus, & alij vbi supra; sed quæ minus efficacia mihi videntur; ob idque illa prætermitto. Sicut &, quæ contrarij possunt opponi, vt pote quæ ex doctrinâ traditâ faciliè à quouis diluentur.

177 Verum enim verò, licet creaturæ prout duranti in quouis tempore nequeat esse naturaliter debitum, durare ab æterno: quia ei prout duranti in tempore carente principio est id simpliciter necessarium, & ei prout duranti in tempore habente principium est id simpliciter impossibile; prout constat ex dictis; repugnatque manifestè, esse alicui merè naturaliter debitum id, quod eidem aut simpliciter necessarium, aut simpliciter impossibile est. At creaturæ prout duranti in quouis tempore bene potest esse naturaliter debitum, durare in æternum; (vti de facto Angelis, & alijs creaturis naturaliter incorruptibilibus debitum est): eo quod creaturæ prout duranti in quouis tempore, durare in æternum, neque est simpliciter necessarium: quia potest Deus in quouis alio futuro tempore illam destruere: neque est simpliciter impossibile; quia potest Deus durationem eius in infinitum prorogare.

Propositio 2.

178 Possibilis est creatura, cuius duratio à parte ante æterna connaturaliter possit debita esse ex suppositione alterius creaturæ potentis existere ab æterno.

Est certum. Quia, si Deus produxisset ab

æterno ignem, ex suppositione durationis eius æternæ à parte ante connaturaliter esset debita, duratio æterna à parte ante coloris comitantis semper substantiam ignis naturali necessitate. Similiter, si Deus produxisset ab æterno aquam, ex eius suppositione frigus aquæ connaturale connaturaliter deberet produci etiam ab æterno. Pariterque in similibus. Etenim eo ipso, quod ignis esset existens in omnibus instantibus tam collectiue, quam distributiue sumptis totius præteritæ æternitatis, atque adeo in totâ ipsâ æternitate, proindeque ab æterno; naturaliter esset debitum, quod calor ipsi connaturalis existeret quomodo in omnibus instantibus tam collectiue, quam distributiue sumptis totius præteritæ æternitatis, atque adeo in totâ ipsâ æternitate, proindeque ab æterno. Et idem est de frigore respectu aquæ, de cæterisque huiusmodi, vt est notissimum.

Ex quibus omnibus concluditur, non solum esse proprium Dei, & nulli creaturæ communicabile, habere æternitatem à se, & per essentiam, vt & alia attributa habet; non verò per participationem: sed etiam habere æternitatem sibi cum essentialiter, tum etiam naturaliter debitam ratione sui, qualem nulla creatura potest habere. Quamquam enim possibile sit, creaturam habere æternitatem, siue durationem virtutem infinitam, carentem ve principio, & fine: nulli tamen creaturæ ratione sui potest talis æternitas debita esse aut essentialiter, aut naturaliter, vt Deo debita est; prout constat ex dictis.

QUESTIO VII.

Verum Deus titulo suæ æternitatis, aut alio simultaneam, intimamque coexistentiam haberet cum creaturis; tamen si illa ita extra omne tempus existerent, vt in nullo spatio temporali durantes essent.

Suppono cum communi ex dictis disput. 8. quest. 6. omnino impossibile esse, quod creaturæ aliqua ita extra omne tempus existant, vt in nullo spatio temporali durantes sint. Ex hypothesi tamen, quod aliqua creaturæ existerent extra omne tempus, quærimus, an Deus nihilominus simultaneam coexistentiam cum illis haberet vel titulo suæ æternitatis, vel alio titulo.

Propositio vnica.

Ex hypothesi, quod creaturæ aliqua ita extra omne tempus existerent, vt in nullo spatio temporali durantes essent, arbitror fore, vt Deus simul haberet, & non haberet simultaneam, intimamque coexistentiam cum illis.

Haberet quidem. Quia Deus ratione suæ æternitatis, rationeque intimæ dependentiæ, quam creaturæ suapte essentia habent ab ipso, non

non potest non in omni hypothesi simultaneè, intimè, penetratiuèque esse coexistens omni creaturæ existenti, vt ex dictis in præcedentibus satis superque notum est. Aliunde verò ex hypothesi, quòd creaturæ aliquæ extra omne tempus, in nulloque proinde spatio temporali durantes existerent, Deus illis simultaneè, intimè, & penetratiuè coexistens esse non posset: quia Deus à suâ etiam æternitate ita habet existens esse in omni tempore, in omnique spatio temporali supposito, quòd illud sit, qua ratione est, vt extra omne illud nullatenus existens sit, prout constat ex dictis in presenti disput. tum quæst. illa 6. citata disput. 8. & est compertum, Deum extra omne tempus non existentem, sed tantùm intra illud, creaturis extra omne tempus, & non intra illud existentibus nequiquam posse simultaneè, intimè, atque penetratiuè coexistentem esse. Nec mirum, quòd data hypothesi, vtpote penitus impossibilis, duo secum ferat contradictoria simul vera. Cum id sit proprium omnis chymæræ impossibilis, vt à nobis in Pharo Scient. disput. 1. r. monstratum est. Recognoscatur doctrina latius tradita in simili disput. 6. quæst. 8., & suâ proportionem seruata, huc applicetur.

QVÆSTIO VIII.

Verùm Deus ratione suæ æternitatis intimè, penetratiuèque sit coexistens tum negatiuis rebus non existentibus, tum earum veritatibus quiditatiuis.

182 **Q**uæstio hæc breuissimè, facillimèque resolueda venit, suppositis dictis in præcedentibus, atque etiam dictis supra disput. 8. quæst. 7. & 8. Cùm enim ex dictis in præcedentibus constet, Deum ratione suæ æternitatis in omnibus partibus temporis vtrinque infiniti, quod imaginarium appellant, esse existentem, successiuè, quo passu nimirum illæ re ipsa successiuè fluunt, suum ve quale esse re ipsa habent: & consequenter non posse non esse illum, intimè, penetratiuèque coexistentem omnibus rebus in quibusuis partibus talis temporis existentibus, siue durantiibus: eademque planè ratio sit de cæteris veritatibus seu positiuis, seu negatiuis in ipsis partibus temporis quo quomodo habentibus esse. Conscitur planè, Deum omnibus omnino veritatibus existentialibus negatiuis, & quiditatiuis absolutis, nec non conditionatis tam quiditatiuis, quàm existentialibus intimè, & penetratiuè ratione suæ æternitatis coexistentem, siue duratiuè præsentem esse, in ijs scilicet partibus prædicti temporis, in quibus illæ aliquo modo habentes esse, siue durantes, siue duratiuè præsentem sunt iuxta doctrinam stabilitam dictis quæst. 7. & 8. In quo amplius non oportet morari.

183 **V**num modò infero ex vniuersali doctrinâ datâ quæst. illâ 8. Deum non solum prout existentem dici cum proprietate esse in omni tempore, in omni ve spatio temporali. Sed etiam quiditatiuè conceptum cum præcisione ab existentia

in omni tempore, in omni ve spatio temporali dici posse esse. Tamen si loquitio hæc minis propria sit iuxta dicta ibi de correspondentia cum tempore veritatum quiditatiuarum rerum non existentium, aut etiam præscidentium ab existentia.

QVÆSTIO IX.

Qualiter differant inter se tempus, æternitas, & æuum.

184 **N**on est hic sermo de æternitate extrinsecâ Deo, hoc est de tempore, quod dicitur imaginarium, & æternitas appellatur: eo quòd nec principium habuit, nec finem habiturum est, atque ita vtrinque est infinitum. Nec sermo est de æternitate semiextrinsecâ Deo claudente directè in suo conceptu reali entitatem diuinam, de connotato verò dictam æternitatem extrinsecam, seu tempus infinitum vtrinque. Sed sermo est de æternitate intrinsecâ Deo ab ipsâ entitate diuinâ penitus indistinctâ.

185 Etenim compertum est, æternitatem extrinsecam Deo à tempore dicto imaginario vtrinque infinito in nihilo differre. A quouis autem tempore finito vel ab vtroque latere, vel ab alterutro, quod pars illius est, differre sicut totum integrale à parte integrante. A tempore verò reali finito, aut infinito differre, vt tempus imaginarium infinitum differat à reali finito, aut infinito. De quibus differentiis satis, superque constat ex dictis disput. 8. quæst. 2. Et tempus quidem siue imaginarium, siue reale, quod ab vtroque latere finitum est, absolutè dicitur tempus; quod verò aut à parte ante, aut à parte post est infinitum, æternitas à parte ante, aut à parte post nuncupatur.

186 Similiter compertum est, æternitatem semiextrinsecam Deo à tempore dicto imaginario vtrinque infinito, quod in suo conceptu reali claudit de connotato, vt totum essentialè à parte essentiali, siue diuersæ essentia differre. Quomodo autem differat à quouis tempore finito vel ab vno latere, vel ab vtroque, coque aut imaginario, aut reali, facillimè ex dictis potest vniuersaliter colligere.

187 Iam verò æternitas intrinsecâ Dei à quouis omnino tempore siue finito, siue infinito in eo differt, quòd ea indiuisibilis penitus, atque aded tota simul est; tempus verò quoduis diuisibile, & successiuum. Ab instanti verò indiuisibili temporis in eo differt talis æternitas, quod hæc per sui replicationem ad omnia tempora est extendibilis illud verò profus ad nullum; præter alias plures differentias ad rem magis materiales, quas habent. Quæ omnia ex dictis in præcedentibus satis conspicua, & nota sunt.

188 Sequitur dicendum de differentia æternitatis intrinsecæ Dei ab æuo, Pro quo est supponendum, æuum dici quamlibet durationem rei permanentis, quæ in tempore incipit existere, & in æternum est mansura, seu sine fine duratura, quales sunt Angeli, & animæ rationales, aliæque huiusmodi creaturæ, quæ ob id æternæ appellantur. Porro, qui nobiscum censent, omnem durationem creaturarum permanentium formam ipsis superadditam esse diuisibilem quoad extensionem

nem temporalem, & essentialiter successivam, suapteque essentialiter affixam, siue correspondentem determinato tempore, spatio ve temporali diuisibili, & essentialiter successivo iuxta doctrinam stabilitam supra disput. 8. quæst. 1. adeo, vt impossibilis sit duratio creata indiuisibilis, & per sui replicationem correspondens essentialiter tempore diuisibili, atque ita semel producta indefectibilis à Deo pro toto ipso tempore, vt in eadem disput. 8. quæst. 3. probauimus. Consequenter tenentur nobiscum pariter philosophari de æuo, vt pote quod duratio quadam est rei æuiterne in eo dumtaxat differens ab alijs similibus durationibus, quod habens principium caret sine. Cum tamen, qui ex aduerso putant, durationem rei permanentis non esse quidpiam ei superadditum, sed in ipsa rei substantia prout connotante tempus extrinsecum consistere, pariter debeant philosophari de æuo; nisi quod æuum semper debet esse duratio habens principium, &

carens fine, Quibus positis, facile erit cuique iudicare, quomodo æternitas intrinseca Dei differat ab æuo, stando in qualibet sententiâ de quiditate huius.

Quomodo autem æuum discriminetur tum à tempore, spatio ve temporali vtrunque infinito, quod æternitas Deo extrinseca dicitur; tum ab æternitate semiextrinseca Deo ex ipsius Dei entitate directè, ex ipsoque tempore, siue æternitate extrinseca de connotato coalescente; tum à quouis talis temporis parte siue infinità ab alterutro latere, siue finitâ ab utroque; tum denique à quouis tempore reali siue finito, siue infinito distincto ab ipso æuo; ex dictis in hac, & in præcedente disputatione de istorum omnium terminorum naturâ adeo facile quisque illos comparans poterit deprehendere, vt in eiusmodi comparatione minutius faciendâ amplius nobis non oporteat morari.